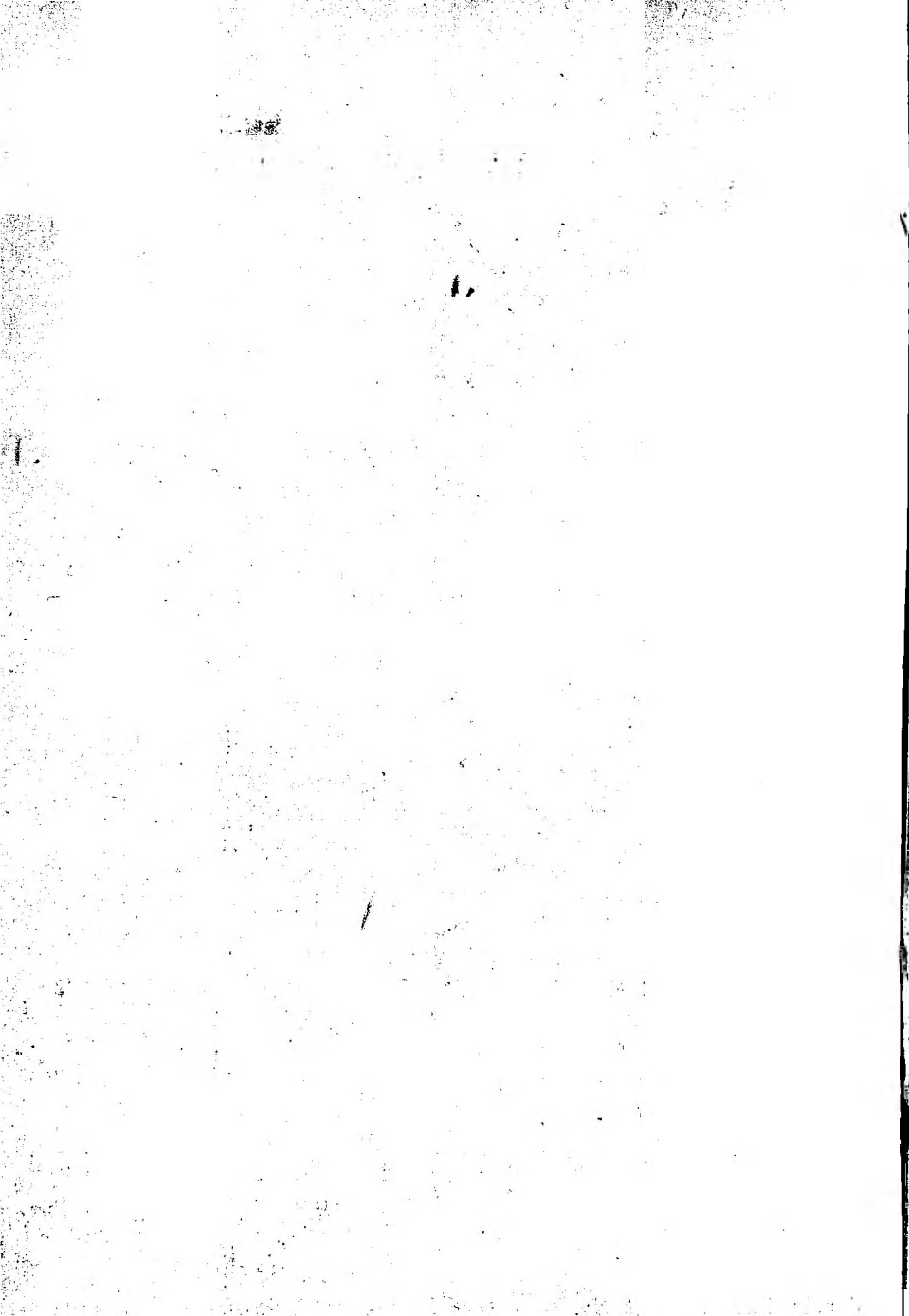

K AYDINLAR NE DİYOR? KÜRT SORUNU

Nizamettin Arıç - Ali Arslan - Mevlüt Asar
Bayram Ayaz - Fakir Baykurt - Nihat Behram
Habib Bektaş - Şakir Bilgin - Adnan Binyazar
Sertaç Bucak - Heval G. Cansever - Ali Asker Ceylan
Gültekin Emre - Ozan Emekçi - Engin Erkiner
Yücel Feyzioğlu - Arif GelenDoğan Görsev
Aydın Karahasan - Şerafettin Kaya
A. Kadir Konuk Naci Kutlay - Doğan Özgüden
Ömer Polat -Server Tanilli - Mehmed Uzun
Kemal Yalçın - Erol Yıldırım

31/10/2016

440 ARI KUR

KÜRT SORUNU

Aydınlar ne diyor?

Nizamettin Arç
Ali Arslan
Mevlüt Asar
Bayram Ayaz
Fakir Baykurt
Nihat Behram
Habib Bektaş
Şakir Bilgin
Adnan Binyazar
Sertaç Bucak
Heval Gani Cansever
Ali Asker Ceylan
Gültekin Emre
Ozan Emekçi
Engin Erkiner
Yücel Feyzioğlu
Arif Gelen
G. Doğan Görsev
Aydın Karahasan
Şerafettin Kaya
A. Kadir Konuk
Naci Kutlay
Doğan Özgüden
Ömer Polat
Server Tanilli
Mehmed Uzun
Kemal Yalçın
Erol Yıldırım

BELGE YAYINLARI: 200

İkinci Baskı: Şubat 1994

Birinci Baskı: Aralık 1993 (Ortadoğu Verlag)

**Hazırlayan : Türk-Kürt Dostluk Girişimi (Melchior Str. 3 -
50670 Köln) / Baskı: Gülen Ofset / Kapak: Zehra Şenoğuz /
Kapak Baskı: Orhan Ofset / BELGE ULUSLARARASI YA-
YINCILIK: Başmüshap Sokak Talas Han 16/302 Ca-
ğaloğlu - İSTANBUL Tel ve Fax: (0212) 511 63 20**

KÜRT SORUNU

Aydınlar ne diyor?

belge
yayınları

SUNUŞ

Tarih, halkların hak ve özgürlük mücadeleleriyle doludur. Birçok halk, bu haklı uğraşında amacına ulaşabildiği halde, Kürtlerin özgürlük için çırpınışları hep sonuçsuz kalmıştır. Kürtlerin haklarını alma davası, geçmişin acı yenilgilerine karşın durmadığı gibi, son yıllarda fark edilir bir ivme kazanmıştır.

Türkiye’de de, Cumhuriyetin ilk yıllarındaki bir dizi Kürt direnişinden yıllar sonra, yeniden tarih sahnesine çıktı Kürtler. Geleneksel yasakçı politikalarında ısrarlı olan TC Devleti ise, “Kürtleri askeri yöntemlerle susturma tavrını bugüne değin ödünsüz sürdürdü.

Kürt halkı ile devlet arasında devam eden söz konusu mücadele, süreç içinde çok değişik boyutlar kazandı. Artık, her gün ortalama 30-40 kişi öldürülüyor. İşleyeni bulun(a)mayan cinayetlerin sayısı üç binleri çoktan aştı. İşkence, öldürme, yakma, yıkma ve Kürt köylerini boşaltarak

göçe zorlama türünden olaylar kanıksanır hale geldi. Özellikle Kürt sorununda, devlet politikalarına muhalefet eden yayınların yaşama şansı kalmadı.

Gelişmelere hangi açıdan bakılırsa bakılsın, sonuçta ortaya çıkan tablo tek kelimeyle "korkunç"tur! Ve bilinmektedir ki, bunun baş nedeni de, Kürt sorununun bugüne kadar adalet temelinde bir çözüme kavuşturulmamış olmasıdır. Bu belirleme, ülkedeki siyasal iktidarın, yaşananların baş sorumlusu olarak karşımıza çıktığını, Kürtlerin ulusal hak ve özgürlükleri için sürdürdükleri mücadelenin haklılığını da gösteriyor...

Yıllardır yaşananlara, Kürt düşmanlığı kampanyalarının da yarattığı havayla ülkeyi bir iç savaşa doğru sürükleyen gelişmelere karşın, şu gerçek ne yazık ki hala kabullenilemiyor: Kürt sorunu, siyasal çözüm gerektiren bir sorundur; bir halkın varlıksal haklarına kavuşma / kavuşturulma sorunudur. Bu sorunun çağdaşça çözümü, başta siyasal iktidar olmak üzere tüm toplumun sorunudur. "Terör" gerekçesiyle de Kürt sorununun çözümsüz bırakılması ve bir halkın mağduriyetinin sürdürülmesi hiçbir zaman haklı görülmez.

Kısacası, Kürt sorunu, siyasal-ekonomik ve kültürel değerler yönünden ülkeyi yıkıma sürükleyen ve halklar arasında onarımı olanaksız yaralar açan savaş ortamıyla, bugün her zamankinden daha yoğun ve ciddi bir şekilde tartışma gündeminin başına yerleşmiş durumdadır. Hiç kimse bu soruna seyirci kalarak, gelişmelerin dışında duramaz. Herkes, konuya daha ciddi bir şekilde eğilmek, kafa yor-mak ve görüş belirtmek sorumluluğuyla karşı karşıyadır.

Tarih önünde sorumluluk bilinci taşıyan kişiler, Kürt sorununun bugünkü yaklaşımlarla sürüp gitmesine seyirci kalmazlar. Yazar, gazeteci, şair ve sanatçılar, böylesine ya-

şamsal sorunların yaşandığı günlerde susamayacak, susmaması gereken kişilerdir.

Böyle bir yaklaşımla, Avrupa'da yaşayan ve aydın tanımlamasına girenlerin büyük bölümünü oluşturan yazar, gazeteci ve sanatçıların Kürt sorununun çözümü konusundaki görüşlerini, özel bir bültenle kamuoyuna sunmayı tasarladık. İki aylık çabayla elde ettiğimiz sonuçlar, bir bültenin sınırlarını aştı, bir kitap çıktı ortaya.

Bu kitapta yer almayan aydınların bulunduğunu hemen fark edeceksiniz. Yurtdışında yaşayan ve yukarıda vurguladığımız çerçeveye giren aydınların tümüne ulaşmaya çabaladık. Bunlardan, bilerek yazmayanlar olduğu gibi, hiç yanıt vermeyenler, anlamakta güçlük çektiğimiz (!) bir tutum sergileyenler de çıktı. Gelecekte yapacağımız çalışmalarda, onlarla da birlikte olmayı umuyoruz.

Görüş ve düşüncelerini bildiren aydınlara, bu kitabın oluşmasına katkıda bulunanlara teşekkür ediyoruz.

Tüm halklara barış, özgürlük ve demokrasi dileğiyle...

TÜRK-KÜRT DOSTLUK GİRİŞİMİ
Kasım 1993, Federal Almanya

Nizamettin ARIÇ

GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

Önce Türk-Kürt Dostluk Girişimi inisiyatifinin oluşmasını sağlayan arkadaşlara teşekkür ederim. Bence, insanlara Kürt meselesinin çözümü hakkında soru sormanız doğrudur. Ama Kürt meselesi politik bir meseledir. Ve ben politikacı değil, sanacıyım. Kürt halkının politikacıları, politik parti ve organizasyonları vardır. Onları ciddiye alıp masaya birlikte oturmak gerekiyor. Bence meselenin bugüne kadar çözümlenememesinin en önemli etkenlerinden biri de bu meseledir. Bu problem bir kaç sayfaya sığmayacak kadar çok kapsamlıdır. Ben sadece başlıklar halinde düşüncelerimi belirteyim. 70 seneye yakındır Türkiye'yi idare edenler Kürt gerçeğini görmemek, duymamak için kör ve sağır olmayı kafalarına koymuş, kendilerinden binlerce yıl önceden o topraklarda yaşayan, o toprakların sahibi olan biz Kürtleri halen yok sayan T.C.'nin ordusu ve hükümetlerinin ta kendisidir. Demek ki Kürt meselesini barışçı yollarla çözmek, -tabii isteniyorsa- bu çözüm Türk idarecilerinin elindedir. Meselenin bugünkü düzeye gelmesinin başlıca sorumlusu Türk Hükümetleri ve ordusunun inatçı, akıllamaz tutumlarıdır. Bence düşmansız yaşayabilmek, barışçı ve birlikte yaşayabilmenin yollarını bulabilmek ve sürekli kılmak, kılabilmek iki taraf için de varolabilmenin temel koşuludur. Aslında meseleye akliselim bakarsak, Kürt meselesinin çözümü 21. asrın başındaki dünyamız için çözülmesi gereken küçük bir problemdir. Halbuki dünyamız ve bölgemiz, topyekün hepimizin kollektif geleceği ile ilgili

çok daha ağır, çok daha büyük çözüm bekleyen sorunlarla karşı karşıyadır. Fakat beceriksiz, geri kafalı, ruhsal ve düşünsel gelişmelere ayak uydurmamış, halen ortaçağı yaşayan Türkiye'yi yönetenlerin durumları da problemin çözümünü zorlaştırıp bugünkü hale getirmiştir. Türkiye'yi yönetenler eğer gerçekten meselenin çözümünü istiyorlarsa gözlerini kulaklarını açıp bir çevrelerine bakmaları gerekiyor. Acaba bizim sorunlarımıza benzer sorunları olan halklar meselelerini nasıl çözmüşler. Mesela; İtalya'da Sadınye Adaları (Sadler), Fransa'da Corsika Adaları (Corslar), İspanya'da Basklar, Almanya'da küçük bir Sılav halkı olan Sorben ve Danimarka azınlığı, Danimarka'da Alman azınlığı. Bütün bu halklar meselelerini barışçıl yollarla nasıl çözmüşlerdir? Araştırmak lazım. Onlar otonomi başta olmak üzere kültürel özgürlükle kendi öz partilerine, bölgesel idareye ve daha başka birçok imkana sahiptirler. Bu saydığım halklar hallerinden o kadar memnun olamamışlar da, yine biz Kürtlerle hiç bir şekilde mukayese edilmeyecek özgürlüklere sahiptirler. Tekrar ediyorum, meseleyi çözmek isteyen mutlaka çözüm bulur? Kürt meselesinin çözümü için şu an aklıma gelen bir kaç noktayı sıralayabilirim.

1- Hiç vakit geçirmeden Kürdistan'daki köy yıkma, insanları yerleşik yerlerinden kovma kısacası Kürdistan'ı boşaltma politikasına hemen son verilmesidir.

2- Kürt halkının temsilcileri, parti ve politik kuruluşlarına, legal örgütlenme imkanı verilmeli ve bunları Kürt halkının temsilcileri sıfatıyla kabullenip, ciddiye alıp meseleyi tartışmak için masaya oturmak gerekir.

3- Kürt halkının inkarı, monopulationu üzerine kurulu gerici eğitim sistemi kaldırılıp yerine günün gereğine uygun, daha önemlisi yeni nesilleri daha öncekilerin suç ortağı olmadan çıkarıp, kendilerine Kürt gerçekliğini doğru

bir şekilde vermeli ve en önemlisi ise okullarda iki dilli eğitime geçilmelidir.

4- Kürtçe radyo, TV başta olmak üzere her türlü kültürel özerklik verilmelidir.

5- Hertürlü sansür kaldırılmalıdır.

6- Kürt dili - edebiyatı, tarihi ve bir sürü diğer kollarda araştırma yapabilecek kadrolar, kurum ve enstitüler oluşturmalıdır.

7- Bölgenin ekonomik ve sosyal gelişimi üzerine projeler yapıp hayata geçirilmeli.

8- Şimdiye kadar işkencelerde öldürülenlere, hapiste çürütülenlere, evi-köyü yakılıp-yıkılanlara, sürgüne gönderilenlere zararları ödenmelidir.

Benim bu isteklerim realistdir. Başka ülkelerde tatbik edilmiştir. Şu anda Türkiye'yi yönetenler tarihsel haksızlığı tekrar düzeltip birlik, barış içinde ve özgür bir şekilde yaşamının önünü açabilir.

Korkum odur ki; bunlar çözümlenmeden mesele güzelliğe dönüşmeyecektir.

Ali ARSLAN

KÜRT SORUNUNUN ÇÖZÜMÜ NASIL OLMALIDIR?

Bugün Kürdistan'da iki savaş var: Birincisi, Kürt halkı ile TC devleti; ikincisi ise, çeşitli emperyalist ülkeler arasında. Bunlardan birincisi, alabildiğine kanlı; ikincisi ise, alabildiğine sinsi yürütülmektedir.

Hiç kimse Kürt halkına ve onun önderi durumundaki PKK'ya savaşma diyemez. Bu halk yıllardır ayaklar altında çiğnenen onuru ve en doğal hakları için savaşmaktadır ve savaşmakta da haklıdır. Dünyamızdaki insanların yüzde doksanınin yüzyıllardan beri kullandığı haklar uğruna savaşan bu halkın, ne yazık, savaşmaktan başka yapabilecek hiç bir şeyi yoktur. Yani, ya dünyanın yüzde doksanını oluşturan halklar gibi yaşayabilmek için savaşacak, ya da yine ayaklar altında ezilecektir. Esasen Kürt halkı, en doğal hakları teslim edildiği durumda savaşı bırakmaya hazırdır. Öyleyse burada savaşı bırakmasını isteyeceğimiz tek yan vardır, o da TC devletidir. Eğer bu yazılardan sonra, savaşı bitirmeye yönelik bir şeyler yapılmak isteniyorsa, TC devletine karşı, savaşı bitirmesi için kampanya açmak gerekiyor.

Buna bağlı olarak, bu bölgede cirit atan ve kimi zaman en acımasız provakasyonları gerçekleştiren, akbabalar gibi savaşın ganimetlerini paylaşmaya çalışan emperyalist devletlere karşı da, örneğin afişlemelerle, "Kırlı ellerini çek" denmelidir. Emperyalistler, bu savaşı büyük bir iç savaş haline

dönüştürmenin. Anadolu'da yeni bir Yugoslavya yaratmanın pususuna yatmışlardır. Bu amaçlarına ulaşmak için ellerinden gelen her şeyi yapmaktadırlar.

Bu durum karşısında bazıları çıkıp Kürt halkına; savaşmakla emperyalistlerin ekmeğine yağ sürüyorsun, bak onların da istediği Anadolu'da bir iç savaş, savaşı bırak, diyorlar. Bu çevreler eğer kötü niyetli değilse, eğer devlete bağlı bir takım unsurlar tarafından yönlendirilmiyorsa; tek kelimeyle budaladırlar! Halkın eline en sonunda bir devrim yapma, onurunu ayağa kaldırma olanağı geçtiği sırada, halkın karşısına böyle bir savla çıkmanın başka adı yoktur. Yukarıda da belittiğimiz gibi, Kürt halkı kendi en doğal hakları için savaşıyor; emperyalist tehlike ise, sadece Kürt halkının değil, tüm Anadolu halklarının üzerinde doluyor.

Burada yapılacak tek şey var. Kuşkusuz bu tek şey çok tehlikelidir. Ama ne yazık ki, başka yapacak bir şey yok. Türkler olarak, bölgedeki emperyalist emelleri açıklamak ve yoğun bir kampanya yürüterek devleti savaştan caydırmaya çalışmak. Her türlü olanağı kullanmalıyız: Her toplantıya katılmalı ve orada bunu açıklamanın yollarını bulmalıyız. Bu konu üzerine sık sık bildiriler yayınlamalıyız. Devleti bu savaştan caydıramazsak başımıza bir Yugoslavya çorabı örüleceğini ve sonra artık belimizi doğrultmanın çok zor olacağını ulaşabildiğimiz her kuruma ve kişiye anlatmalıyız. Yazabilenler, bu konuda tüm gazetelere yazı yazmalılar. Eğer mümkünse, Almanlardan da destek alarak, bu konuya ilişkin uzun erimli bir açlık grevine gidebiliriz. Afişleme çok önemli, bence bu konuya ilişkin yaygın bir afişleme yapılmalı. **KÜRDİSTAN'DA KİRLİ SAVAŞA SON! EMPERYALİSTLER ELLERİNİZİ ÇEKİN!** Burada mali sorun var tabii. Ama uğraşılırsa, örneğin Yeşillerden

ve diğer Alman, Turk devrimci kuruluşlarından destek sağlanabilir.

Kısaca söylemek gerekirse, savaşı bitirmek Turk devletin tutumuna bağlıdır; bu yuzden savaşı bitirmek için tum Turk aydınları, devrimcileri, demokratları devlete karşı kampanya yuruterek baskı uygulamalıdır. Şu Almanya sokaklarına bugune değin bu konuya ilişkin daha tek afiş asılmadı. Gorevimizi yapmadık, yapmıyoruz ama yapmamız gerek.

Mevlüt ASAR

“KÜRT SORUNU”: HEPİMİZİN SORUNU

Türk-Kürt Dostluk Girişimi, Almanya'daki gazeteci, yazar ve sanatçılara “Kürt sorunun çözümü nasıl olmalıdır?” sorusunu yönelterek, yanıt verilmesini bekliyor. Oysa sorun geldiği, getirildiği noktada artık sadece bir “Kürt Sorunu” değil, aynı zamanda Türklerin, tüm Türkiye'ilerin bir sorunu. Bu bağlamda bir iki daktilo sayfasında irdelenmesi olanaksız boyutlara ve öneme sahip. Verilen çerçeve içinde belki de sadece “çözüm”e gidebilecek bir yolda atılacak ilk adımı tartışmak mümkün.

Her haber bülteni dinlemenin, her gazete okumanın ardından aynı soru dönüp duruyor kafamda:

Türkiye'nin “ülkesi ve milleti ile bölünmezliğini” savunduklarını söyleyen politikacı ve askerler, “birlik ve beraberlik” çağrılarını yapa yapa ülkenin yalnız “doğusu”nu değil, tümünü yangın yerine, kan gölüne dönüştürecek bir iç savaşa ortam hazırladıklarının, “biz kardeşiz” diye diye ülkeyi bir kardeş kavgasına doğru sürüklediklerinin farkında değiller mi?

Bir halkın yadsınan kimliğinin, gasp edilen en doğal haklarının tanınması için “devrimci” mücadele verdiği söyleyen bir örgüt; - gerekçesi ne olursa olsun - “amaç için her araç mübahtır” yaklaşımıyla “teröre” prim vermesinin, kendi “düşmanlar”ının ekmeğine yağ sürdüğünün, bugüne değin büyük çoğunluğuyla “kirlî savaş”ta tarafsız kalmış olan Türk halkını, ırkçı, milliyetçi ve militarist politikaların kucağına ittiğinin farkında değil mi?

Son gelişmelere baktığımızda, özellikle devletin asker kanadının şiddeti, “askeri çözüm”ü tek seçenek olarak da-

yattığı ve sivillerden tam destek bulduğu şu sırada tarafların bu tür soruları soracak ve yanıt arayabilecek bir ortamdan hızla uzaklaştıklarını görüyoruz.

Diğer taraftan, hergün onlarca insanımızın can verdiği, “ölü ele geçirilen”, öldürülen insanların sayısının adeta zafer ya da kin sarhoşluğu içinde sunulduğu bu sıcak çatışma ortamında, her iki tarafta da “Nereye gidiyoruz?” sorusunu sorabilecek insanların sayısı giderek azalıyor veya sesleri “kısılıyor”.

Bu koşullarda, “Sorunun çözümü nasıl olmalıdır?” sorusuna verilecek yanıt doğal olarak ilkin, silahların susması, akan kanın durması talebini içerecektir. Bu talebi öncelikle toplumlarının sesi, “vicdani” olması gereken aydın, sanatçı ve yazarlar daha cesur ve daha yüksek sesle dile getirmek zorundadırlar.

Çünkü, “sorun” ancak silahların ve şiddetin egemenliğinin kalktığı bir ortamda, tüm boyutlarıyla özgürce tartışılıp çözüm yolları aranabilir. Bunun için tüm gücümüzle silahların susmasından, şiddetin ve zulmün sona ermesi için hep birlikte güçlü tavırlar, çoğunluğu saran eylemler tasarlayıp yaşama geçirmeliyiz. Bu bağlamda devlet eliyle düzenlenen “cenaze” törenlerinin, savaş çığırkanlığına, saldırgan bir kin ve nefrete dönüştürülmesine alternatifler geliştirmek zorundayız.

Kısacası, savaşa karşı barışı, düşmanlığa karşı dostluğu canla başla savunmak zorundayız. Ancak tek taraflı dostlukların sürmeyeceği de bir gerçek, özellikle Türk halkı ve onun bireyleri olarak “dostluğu” özden, içerikten yoksun bir “slogan” olarak telaffuz etmekten vazgeçmeliyiz artık. Dostluğu savunmak demek karşı tarafın eşitliğini, kimliğini kabul etmek, her türlü hak ve hukukunu savunmak demektir.

Bir etnik kimliğin tanınmamasının, siyasi, kültürel haklarının kısıtlanmasının, ırkçı ve ayrımcı şiddete hedef olmasının acısını biz Avrupa'da yaşayan Türkiyeli ve diğer etnik azınlıklar iyi biliyoruz. Türkiye'de "Kürt sorunu" olarak karşımıza çıkan sorunun ardında da bu acı gerçek ya-tıyor. Şayet dostluğun, bin yıllık kardeşliğin sürmesini sa-vunuyorsak önce bu "gerçeği" tanımamız, sonra da bu "gerçeğin" değiştirilmesi için birlikte mücadele etmemiz gere-kiyor.

"Gerçeği" değiştirmek için verilecek mücadele ise, her-şeyden önce bir insan hakları, demokrasi ve özgürlük mü-cadelesi olacaktır. Kardeşlikten, dostluktan yana olan her-kes tüm kışkırtmalara, şartlandırmalara hatta tehditlere kar-şı cesaretle, kararlılıkla sesini yükseltmeli, sessiz kalan ço-ğunluğu bu mücadeleyi kazanmanın olanak ve yöntemleri-ni bulmaya çalışmalıdır.

Bu konuda en önemli görevler, şüphesiz işçi sendikala-rına, demokratik meslek ve kitle örgütleri ile demokrasiyi savunan siyasi partilere düşüyor. Onlara bu konudaki tarihi sorumluluklarını bıkmadan usanmadan anlatmalı, kanlı bir iç savaşa dönüşecek gelişmelere "dur" demelerini sağlama-lıyız.

Ve biz Türkler, "Türkiye'yi bölmek isteyen iç ve dış düşmanlar" fobisinden kendimizi kurtarıp demokrasiye, insan hak ve özgürlüklerine hiç bir ödün vermeden sahip çıkmalıyız. Bunu ne kadar ikiyüzlülükten, çifte standarttan uzak, ne kadar içten ve kararlılıkla yapabilirsek, bugüne de-ğin hep "aldatılmış" olan Kürt halkının dostluğuna ve kar-deşliğine de o kadar güvenebilir; birarada yaşama istemine o ölçüde katkıda bulunmuş oluruz.

Duisburg, Kasım 1993

Bayram AYAZ

KÜRT SORUNU ÇÖZÜM YOLUNA GİREBİLİR

Ben, “Kürt sorunu nasıl çözülecek?” sorusundan çok, “Kürt sorunu nasıl çözüm yoluna girebilir?” sorusuna yanıt aramak gerektiği kanısındayım. Böylesi bir cevap için şekillenecek görüşler, belki bugün bize daha çok yardımcı olabilir.

Aslında Kürt halkının özgürlük ve eşit haklar mücadelesine çözüm bulmak zor değildir. Ama bu, biraz da politik olgunlaşma sorunudur. Türk politikacılarının, Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu iç ve bölgesel sorunlara, realist çözüm önerileri oluşturmalarına ve bu çözüm önerilerini toplumun önüne koyarak, askeri ve sivil bürokrasiyi, devlet kurumlarını, yığınları adil, demokratik ve barışçı adımlar için oluşturmalarına bağlıdır. Topluma, dizginsiz bir ırkçılık ve şovenizm şırınga edilmesi yerine, demokratik, hoşgörülü, çoğulcu bir politik kültür verilirse “Kürt sorunu da, Türkiye'nin demokratikleşmesinin önündeki diğer birçok sorunu da çözüm yoluna girebilir. Türkiye'de sorunları çözümsüz kılan, Kürt sorununu da içinden çıkılmaz kanlı bir bilmeceye dönüştüren Türk devletinin uyguladığı politika-dır.

Devlet yöneticileri, sürekli iç ve dış düşmanlardan söz ediyorlar, dikkatleri devamlı dışarıya yöneltmeye çalışıyorlar. Kendisine düşman yaratmak isteyen, her zaman karşısında bir düşman bulabilir. Maharet, düşman arayıp bulmakta değil, düşmanı ve düşmanlıkları doğuran nedenleri

ortadan kaldırmaktadır. Kanımca devletin Kürt halkıyla sorunu, kendisine düşman yaratma maharetinden kaynaklanıyor. Kürt halkı, Türk halkına, Türkiye’de yaşayan diğer insanlara, hatta Türk devletine niçin düşman olsun ki?! Bunda ne çıkarı var? Bu soruyu, başta Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Demirel olmak üzere, tüm sorumlu politikacılar kendilerine yöneltsinler. Türk devleti uyguladığı politikalarla Kürt halkını kendisinden küstürmüştür, bir ölçüde kendisine düşmanlaştırmıştır ve bugünkü uğursuz politikalarıyla düşmanlaştırmaya da devam etmektedir. Sayıları binlere varan öldürülmüş gerillaların da, Türk halkının körpe yavruları, öldürülen askerlerin de kanının vebalı Türk devlet yöneticilerinin, özellikle de politikacıların, asker ve sivil bürokratların boynundadır.

Sorun şudur: Belli toplumsal güçlerin, toplulukların, iktidar gücünden yararlanılarak siyasi ve demokratik özgürlükleri engellenirse, doğal olarak bu güçler de söz konusu haklarını elde etmek için mücadeleye girişirler. Ulusal ve toplumsal mücadelelere kaynaklık eden asıl neden bu yalın gerçektir.

Türkiye’de yaşanan olgu budur. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan bu yana, Kürtlerin kendilerini ulusal kimlikleriyle ifade etmeleri, evrensel hak ve özgürlükleri kullanmaları, devlet baskısıyla sürekli engellenmiştir ve engellenmeye devam edilmektedir.

Kürtler, önceleri resmi ideolojiye göre “Dağ Türkleri”ydi. “Kar üzerinde yürürken kart-kürt sesinden Kürt adını aldılar”. Ve daha nice saçma sapan görüşler. Adına “bilimsel” denilen saçmalıklar. Ne yazık ki, bu görüşleri işleyen onbinlerce kitap, broşür Türkiye Kütüphanelerinin raflarını hala dolduruyor. Son yıllarda iklimin yumuşamasına ve fazla “kart-kürt” sesini çıkartacak kadar kar artık yağma-

masına rağmen, bu Kürtler adlarını bir türlü unutamıyorlar!

Tabii, bu “bilimsel tezlerin” gülünçlüğü artık ayyuka çıktı. Şimdi, “Kürtlerle Türkler eşittir, aynı haklardan yararlanıyorlar” tezi işleniyor. Türk devlet yöneticilerinin, “Kürtler, Türkiye’de tüm haklardan yararlanıyor” görüşleri, çok ilkel ve gerçeğini söylersek, Türkiye toplumunun yüzelli yılı aşkın aydınlanma sürecine, bunca entellektüel birikimine yakışmayan çirkin, manüplatif bir görüştür. Türk aydınlarının, şu sibermetik çağda, bu görüşleri nasıl kabul ettiklerine; hatta bu görüşlere nasıl tahammül ettiklerine doğrusu ben akıl erdiremiyorum!! Çünkü bilim felsefesinin genel kabul gören bir prensibi vardır: Bir toplumdaki görüşlerin niteliği, o toplumun düşünsel gelişkinlik düzeyini gösterir. Türk halkı, bu geri görüşlere layık olmamalıdır. Ne yazık ki, Türkiye’de bugün topluma dayatılan politik kültür budur.

Sorun büyük ölçüde buradan kaynaklanıyor. Yetmiş yıl, koca bir halka “Dağ Türkü” diyeceksiniz, sonra da çıkıp, tamam ben “Kürt realitesini kabul ediyorum” diye görüş belirteceksiniz; ama aynı zaman diliminde de televizyonda gerdan kırıp, “Türkiye’de yaşayan herkes tüm haklardan yararlanıyor” yalanını savuracaksınız, bu bir paradokstur. Çözumsuzlüktür. Ve toplum, bu görüşlerin sahiplerini yalayamıyor. Bırakın düz yığınları, üniversite, basın, aydınlar bu görüşlerin papağanlığını yapıyor.

Türkiye’ye Jean Paul Sartre’lar lazım, Elbette bizim de Sartre’larımız var. İsmail Beşikçi ve Server Tanilli Hocamız var; adını burada yazamadığımız nice değerli insanımız var. Ama, buna rağmen daha çok Sartre’lara ihtiyacımız var. Kürt halkının özgürlük mücadelesini, Türkiye’nin demokratikleşmesinin gereğini çağdaş cesaretle, sansürsüz yalın düşüncelerle topluma tartıştıracak, çok uluslu, çok

kültürlü, çok dilli bir hukuk ve siyasi sisteme kaynaklık edecek yeni bir politik kültür tartışması, hamlesi başlatacak inisiyatlara ihtiyacımız vardır. Hepimiz, bu doğrultuda kafamızı, düşüncelerimizi yenilemeliyiz. Yeni Türkiye. Büyük Türkiye olacaksa böyle bir Türkiye olmalıdır. Bu doğrultuda bir değişim yaşanmazsa, büyüse de, küçülse de olacak şey “CEBERRUT bir Türkiye” olur. Ve yazık olur...

Yeni bir politik kültür ortamı yaratmanın bir süreci alacağını biliyoruz. Ama diğer yandan önümüzde yakıcı bir sorun duruyor. İnsanlar ölüyor. Kan akıyor. Köyler boşaltılıyor. Şırnak, Lice, Çukurca, Yüksekova, Doğubeyazıt, Kulp olaylarında olduğu gibi kasabalar yakılıp yıkılıyor. Genelkurmay Başkanının ifadesiyle, Türkiye’de “düşük yoğunluklu bir savaş” sürüyor. Bu savaşın, yüksek yoğunluklu bir iç savaşa, halkların birbirini boğazlamasına dönüşmesi için onikiye beş kaladayız. İnsanları, demokrasiyi, özgürlüğü sevenler, bu değerlerin uygulandığı güzelim bir Türkiye’den yana olanlar, gözyaşına ve ateşe çözüm için davranmak zorundadırlar.

Sorun nedir, nasıl çözüm yoluna girecek? Kürt sorunu, açıktır ki kökeninde, bir halkın geleceğini özgürce, demokratik süreçleri izleyerek belirleme sorunudur. Kalıcı ve nihai çözüm budur. Kürt halkının geleceğini belirleme sorununun, bölgesel bir sorun olduğu da bir gerçek. Bu nedenle nihai çözümü farklı faktörlere bağlı olarak otaya çıkacaktır.

Türkiye’de Kürt sorunu konusunda bazı gelişmeler baz alınabilir. Kanımca üç konuda adım atılarak bir tartışma ve olgunlaştırma süreci başlatılabilir.

Birincisi: Özal’ın, Demirel’in diğer politikacıların ilan ettikleri “Kürt realitesini kabul ediyoruz” açıklaması, devletin yetkili yasama organınca karar haline getirilmelidir. Türkiye’de Kürt gerçeği varsa, o gerçeğin, ayrı bir gerçek-

lik olmasından kaynaklanan kendine özgü hakları vardır. Bu haklar, Türkiye hukuki ve politik sistemine yazılı olarak geçirilmelidir.

İkincisi: Türkiye devletinin bu gerçekçi, demokratik girişimiyle birlikte, hem devlet güçleri, hem silahlı Kürt güçleri çatışmalara hemen son vermelidir. Kan akıtılması durdurulmalıdır.

Üçüncüsü: Kürt realitesini, tarihi, sosyal, kültürel, ekonomik ve politik boyutlarıyla, yukarıda belirttiğimiz yeni bir politik kültür anlayışıyla, serbestçe tartışmak.

Bu üç adım savaşı durdurur; Türkiye'yi iç boğazlaşmadan kurtarır; başta Türk ve Kürt halkı olmak üzere Türkiye'de yaşayan tüm insanların çıkarına yeni bir hoşgörü ve dostluk ortamını oluşturur. Savaşçı ve ırkçı politikalarla Türkiye bir yere varamaz. Uluslararası ve bölgesel koşullar, demokratik ve barışçı çözüm yöntemlerini dayatıyor.

Böyle bir yol izlenirse, demokratik bir süreç başlatılırsa, devlet terörünün nedeni ve şu anda büyük ölçüde şiddet yöntemlerine dayanan mücadeleyi esas alan örgütlerin gerekçeleri ortadan kalkar. Kürt sorunu için çözülür demiyorum; ÇÖZÜM YOLUNA GİRER! Asıl olan da bu gelişmeyi sağlamaktır. Demokratik kuruluşlar, siyasi partiler, insan hakları örgütleri, hatta tek tek insanlar etkilerini bu doğrultuda kullanmalıdırlar. Türkiye'de barışın ve uzlaşmanın, birbirini kabulün koşulları vardır.

23.11.1993

Fakir BAYKURT

KÜRT-TÜRK SORUNU NASIL ÇÖZÜLÜR?

(Bir Görüş)

Nasıl çözülür? Sonda söyleyeceğimi başa alayım: Bugüne kadar çözülmek istendiği gibi çözülmez. Savaş zoruyla, Kürtleri baskı altında tutarak çözülmez.. Bugün için, hiç düşünemiyorum ama, silahla bir çözüm sağlansa bile, sorun asıldan çözülmüş olmayacağı için, yarın gene tepecektir. Derdin köküne inmek zorundayız. Bu işi barış, anlayış, kardeşlik yoluyla, sorunları geleceğe ertelemeyen, iki yanın gönül birliğiyle bitirmeli, hem de sonucu sağlama bağlamalıyız.

Peki o kadar kolay mı?

Kolay olmadığı apaçık. Cumhuriyet kurulalı bu sorunla uğraşıyoruz. Yetmiş yıldır bu kaçınıcı ayaklanma? Her seferinde ayaklanmaları bastırıp elebaşlarını asıyoruz. Sertten sert yasalar çıkarıp, "Tamam, bitti!" diyoruz; ancak çeyrek yüzyıl gidiyor.. Bundan sonra çeyrek yüzyıl da gitmez; tarihin hızı arttı, çağlar daralıyor.

Kürtlerin bu işte hatası var mı, yok mu? Bundan önce biz Türkler kendi hatamızı anlayalım. On birinci yüzyılın sonunda Anadolu'ya geldik, bu insanlarla o gün bugün, genellikle kardeşçe yaşadık. Kardeş olmak yeter mi? Elbet yetmez. Kardeşler arasında da zaman zaman sorunlar olabilir. Habil ile Kabil öyküsü, söylence bile olsa, sadece kardeşliğin yetmediğini gösterir. Kuyuya atılan Yusuf da kardeşlerinin mağdurudur. Yakın zamanda Lübeckli Henrich Mann ile Thomas Mann kardeşler de bu anlaşmazlığın, uz-

laşmazlığın acısını yaşadı.

Kardeşler uzlaşabilir oysa.. Uzlaşmalıdır.. Bunun için birbirine ödün vermelidir. Ödün vermeyi nedense kimse şanına yediremiyor; ödün vermeyi aşağılanma sayıyoruz. Kardeşin kardeşe, dostun dosta ödün vermesi iyidir. Ödün, düşmana verildiği zaman kötü olabilir.

Serin kanlı düşünelim: Kürtlerle Türklerin kardeşliğini zorlaştıran sorunlar dün de, bugün de var.. Ama bakmak gerekir, bunlar bizi mutlaka ayırmalı mı? Onların yanında bizi birlikte yaşama zorunda bırakan nedenler de vardır; hattâ bunlar daha çoktur. Bence insan, anlaşmazlığa düşünce, silaha sarılmadan önce, ayıran nedenlerle, birleştiren nedenleri iyi tartmalıdır.

Bir yüzyıl bitip öbürü gelirken, zaman sınıflar zamanı olmanın ilerisinde, “büyük insanlık” zamanı olmaya doğru yaklaşıyor. Anlamı daralan “bugün”e bakıp hiç de karamsar olmayalım; tarihin tekeri gene ileriye doğru dönüyor. Çözümü zor sorunlar karşısında umutsuzluğa düşmeyelim, hem de biraz aygın olalım. Yeryüzünün kurtları, tilkileri kırk sekiz, elli devleti birleştirmiş, tıkr tıkr götürüyor (USA); yirmiye yakın devletiyle Avrupa da zorluklarını aşıya birleşiyor, görüp anlamalıyız.

Hem de düşünmeli: O kurtlar, tilkiler birleşirken, gelmiş geçmiş Cumhuriyetlerin belki en güzeli, dünyaya “özyönetim” modelini armağan eden, 300 binlik toplulukların bile radyosu, gazetesi olan Yugoslavya niçin birbirine düştü, düşürüldü de, yıllardır ateşler içinde yanıyor?

Düşünmeli: Toplam beş milyonluk nüfusu içinde en az on beş soyu, boyu barındırarak çok büyük ekonomik ve kültürel kalkınma gerçekleştiren, kendi dilinde ansiklopedisini yazan, kendi alfabetiyle basan Gürcüstan bugün neden har har savaşıyor?

Kendi içinde gerekçe sayılacak pek çok neden olabilir; ama hangi savaş, en kötü barıştan iyi acaba? Yükleşen trenler çeker mi şimdi Yugoslavya'da beş yıldır yaşanan acıları? Gürcüstan yetmiş yılda öldüğünden daha mı mutlu bugün?

Kürtlerin hatasını bir an için bırakalım. Biz Türkler kendi hatamızı yeterince kavrayabildik mi? Yetmiş yıldır "Ata"larımızın buyurduğunu, hızla değişen koşullar içinde bile şaşmaz doğrular diye kabullenip, bütünlük, parçalanmazlık adına, Kürtlere "Biz Kürdüz.." dedirtmedik. Çocuklarına istediği gibi ad koydurmadık. Türkülerini geç, ninnilerini söyletmedik. Yoksuldan beter durumdaki köylülerini bir yandan ağaların, bir yandan şeyhlerin çengeline asılı bırakıp dürüst bir toprak reformu yapmadık. Kürtlerin yaşadığı illerde ekonomik kalkınma, kültürel gelişme, ne yanından baksan parlak değil.. Varsa da, yoksa da birlikten, bütünlükten söz ettik.

,Sanırım hatamızı anlamakta geç kaldık. Resmi ideoloji ile tozu dumana katıp sadece Kürt değil, Türk kökenli aydınları da baskı altına alıp Kürt sosyolojisini, dilini, tarihini araştırıp öğrenmeyi, öğretmeyi yasakladık. Üniversite düzeyinde bile yıllar yılı bunlardan söz açtırmadık. Adam karada yürüyormuş da, ayakları "Kart! Kurt!" ses çıkarıyormuş da, sonradan o ses "Kürt" olmuş! Çocukların bile yutmaya çağrı bu yakıştırmaları rütbeli kimselere söyleterek, bütün dönemlere egemen olabileceğimizi sana sana bugünkü çıkmazın içine geldik.

Bir ayılma oldu, ama geç oldu sanımca.. Kürt ulusalcılığı, yılların ezikliğine, yoksulluğuna basarak silaha sarıldı, şimdi öldürüyor. Türk ulusalcılığı uyandı, o da öldürüyor. O yandan, bu yandan öldürülenlerin dökümünü yapmak, acıların kabuğunu kaldırmaktan öte neye yarar? Güya sa-

vaş değilmiş. Daha beter; her gün otuz, kırk; iki yandan en az elli! Gittikçe de artıyor. Yöneticilerimizin içine sanki cin girmiş; ödün vermezlermiş!

Peki ne zamana kadar gidecek böyle? Kaç oldu, aylı gnl sreler veriyorsun, şu zamana, bu zamana biter diyorsun; bitiyor mu? Kürt savaşçılarının yöneticileri de "Biz kazanacağız!" diyor; kazanabilir mi? Kazansa kaç yazar? Bu savaşta kardeşlik kazanmalıdır ne olursa olsun! Sadece iki yanın da yöneticileri değil, herkes, hepimiz aklımızı başımıza toplamalıyız; yakılıp yıkılan köylerde bir tek bebek, görevi başında bir tek Neşe ğretmen, Ayşe ğretmen, Numan ğretmen, askerliğini bitirip teskeresini almış bir tek er bile lmemeliydi? O yandan bu yandan, dirilir mi yirmisinde ölen geç, geler? Hiç ışık yok mu, gerçeği görmek bu kadar zor mu? Yarın ocuklarımız bugünleri kitaplardan okuyup hepimizi ayıplayacak..

Huzursuz olmak için, başkaldırmak için "nedenler" diyelim vardır; bunlarla birlikte kışkırtmalar da yok mudur dışardan? Tarihten de belli, Kürdün de, Türk'ün de istemezi çoktur dünyada.. Birbirimize silah çekerken bunları da düşünmeliyiz.

Tanilli Hoca'nın yıllardır dediği gibi, birbirimizden kız alıp vermişiz. Başbakan da açıkladı: Bir milyondan çok Kürt ile Türk evliliği üstüne kurulu ailemiz var. şu yeryüzünde ayrılmaycak iki halk varsa, o da biziz.

zm ne yleyse? Bunun için uzun erimli, kısa erimli işler vardır yapılacak.. İlk iş, namluların ucunu aşağı indirmektir. Ateşi kesmektir karşılıklı. Kanı durdurmaaktır. Sonra eteğimizdeki taşi dökmek.. Hiç olmazsa yirmi gün, serin kanla düşünmektir.. Ondan sonra iki yanın aydınlarından, bilginlerinden; içinde ruhbilimcilerin, eğitimcilerin de bulunduğu bir kurulun hazırlayacağı kardeşlik raporunu iki

halkın oy sahiplerine sunmak.. Barışmak.. Kucaklaşmaktır çözüm..

Ne hakkı varsa vermek Kürt'e! Elbet ninnisini de, türküsünü de söyleyecek. Radyosunu, televizyonunu kuraçak, dilini konuşacak, o dille eğitim öğretim de yapacak. Resmi dil Türkçe olacaksa, devlet kapısında çevirmen bulma zorunluğu Kürt yurttaşa değil, görev olarak devlete verilecek. Kürt dilini, tarihini, sanatını araştırıp incelemek için enstitüler, akademiler kurulacak. El ele bir çalışma ile kısa zamanda yaralar sarılabilir, yoksulluk yenilebilir. Onarılmış bacalardan dumanların tüttüğü güzel bir yaşam içinde hepimiz mutlu olabiliriz.

Mutlu olabilir, hem de yarın sınırları kaldıracak, ayrılığı gayrılığı açacak dünyaya şimdiden güzel bir örnek sunabiliriz.

Yoksa Türkler de, Kürtler de pek çok şeyi birlikte yitirip daha koyu acılar içine düşeceğiz.

Birleşmenin iklimine yeniden girebilmek için yılların, belki de yüzyılların geçmesi gerekecek sonra..

Duisburg, 26.11.1993

Nihat BEHRAM

**Tarihin Kurahdır:
HAKLARIN VERİLMESİ İÇİN
BEKLEMEN DEĞİL;
ALINMASI İÇİN MÜCADELE...**

Bir taraf, “verilebilecek haklar”dan söz ediyorsa, bu zaten, o tarafça, diğer taraf haklarının gasp altında olduğunun da ifadesidir.

Mazlum Kürt halkı, özgürlük mücadelesinde, bu noktaya, kendi bilek gücüyle geldi. Yani, “verilen” değil, alınan haklar söz konusudur. “Bu saatten” sonra da, “siz uslu durursanız, biz de size haklarınızı vermeyi düşünürüz” maval marka kelepçelerine, bileklerini uzatacak değildir.

“Önce gerilla dağdan insin, özgürlükler-haklar sorununu sonra düşünelim” diyorlar. Gerilla, dağda zaten özgür. Yasasını kendi belirliyor, kendi özgürlük şarkısını söylüyor. “Düz”deki “Kafes”i tanıdığı için, özgürlüğünü seçmiş; “kafesi” kırmayı özlüyor, dönmeyi değil...

Kaynaklardan, kayalıklar arasından süzülüp geldikçe, ulandığı nehri çoşturan derecikler gibi, çözüm yaşamın her alanından süzülüp geliyor. Yeter ki, tek damlası bile heder olmasın. Öz yatağına eklensin. Bin kaynaktan süzülüp, öz kaynağında nehre dönüşmüş suları, artık “taş koymak”la durdurmak mümkün değildir.

Birlik, beraberlik, kardeş halkların, ulusların ileri atımlarına gönüldeş olanların çelik birliği; görüş farklarının,

yanlıkların, olumsuzlukların da dostça tartışılıp, çözüm yollarının arandığı bir ortamın yaratılması; sadece başarı dileğiyle katılanlarına dek, tüm güçlerin birliği, çözüm'ü çabuklaştıran, hem en temel, hem en insani silahtır. Akan kanı, acıyı durdurmanın da, kardeşlik şarkılarıyla kol kola halaya durmanın yolu da budur.

(28-29 Ağustos 1992 tarihli özgür Gündem'de, "PKK ÖCÜSÜ" başlığıyla yer alan yazım, "sorunun çözümü" konusundaki duygularımı da, belli noktalarıyla yansıtmaktadır. Şöyle ki:)

Olayda taraflar var. Taraflardan birisi TC Devleti, diğeri ise, kendisini bu devletin "yürürlükteki" sınırları içinde yaşayan Kürt halkının ulusal temsilcisi olarak belirleyen PKK.

Kendilerini "aydın" olarak niteleyen kesimlerin, olaya yaklaşım manzarası ise, kaba çizgileriyle şöyledir: Konuya ilişkin olarak, kamuoyuna, esasta, gazeteci tavrı yansımaktadır. Bir kesim -ki büyük kesimdir- açık biçimiyle, TC'nin yürürlükteki devlet politikası yanında yer almaktadır. "Kürt gerçekliğini kabul zorunda kalmış" olarak. Çünkü artık, Kürt gerçekliğini kabul etmeden, resmi politika da savunulamıyor! Diğeri bir kesim -ki kendilerini en azından demokrat olarak niteleyen kesimdir- yelkenlisinde resmi politikanın rüzgârı, devletin bir adım ilerisinde, yaşamın iki adım gerisinde yol alıyor! "Mehter temposu"yla! "Teorisyenlik"te iddialı yazarlar da var. Dün, "Kürtler ulus mudur, değil midir?"- gibi konularda teori üretmekteydiler. Bugün, "Kürtlerin kurtuluşu terörizmle olmaz!" teorileri üretiyorlar. Olay, yeni boyutlar kazandıkça, "terörizm-şiddet" gibi konularını, yeni yeni biçimlere sokarak, ürettikleri yeni teorileriyle, "devlet hocalığı" yapıyorlar. Teorilerinin odağına da, açık ya da örtülü bir biçimde, Kürt ulusunun mücade-

lesini yerleştiriyorlar. Öyle ki, PKK'yı geniş kitlelerin direnişinden, geniş kitlelerin direnişini de yaşamdan soyutlayarak. Bir kesim ise -yazık ki ve Türk aydınının utanç verici gerçeği olarak, sayıları çok azdır- yerlerini mazlumdan yana belirleyerek, devletle, sömürgecilik ve zulüm ortaklığı içinde olmadıklarını söyleyenlerdir.

Yazı yazdığımız köşenin sınırları gereği, "kültür ve sanat alanı" içindeki kesime geçmek istiyorum. Bu kesimde, aydın sıfatına sıçramış olan "suskunluk çorbası"nın lekele-ri ve devletin güdümünde olma ayıbı, birkaç misline katlıdır. Ünlerini, neredeyse Kürt duyarlığının egemen olduğu ürünlerinden almış sanatçılar da bile.

Bu memleketin şairi, sinemacısı, ressamı, müzisyeni, romancısı yok mudur? Devlet sanatçılığı, kredisi, dış geziler, ödülleri, bakan danışmanlığı falan gibi konular gündeme gelince, "sürüsüne bereket" olanlar, bu olay gündeme gelince "yok" oluyorlar! Yurt içi, yurt dışı gezi ve toplantılarında, insanlar bu konudaki düşüncelerini sorduklarında, ya sinirleniyorlar, ya "konumuz bu değil" diye geçiyorlar..

Artık, devletin de nitelemesiyle, "bir savaş var"sa, bu savaşın da kuralları olmalıdır. Başta, toplumun aydınlarını olmak üzere, her kesimden insanı ilgilendiren kuralları.

Müzisyen misin? Bu devletin TRT'sinde, TV'sinde şarkısına dek Kürtçe yasak kardeşim. Eğitimci misin, yazar mısın? Artık, devletin de nitelemesiyle, sadece gerillası onbinler olan Kürtlerin, kendi dillerinde eğitimleri yasaktır kardeşim. Yayıncı, incelemeci, öykücü müsün? Bu memlekette, konu Kürtlerin hakları olunca, kitap, "terör aleti" sayılıyor. Bu konularda, yalnız politikacılar ve gazetecilerin görüşleri kamuoyuna yansıyor. Konunun diğer -bir bakıma asıl- muhatapları, "tiyatro maymunları" gibiler! Aynı konunun başka manzaralarında, demokratlıkta, "Metro

Goldwyn Meyer'in aslanı" kesilebiliyorlar oysa. Miller'in, "Oğlak Dönencesi" ne konan yasağı kırmak için, bir çok yayıncı ve yazar ortak imzayla kükrüyor. Kuşkusuz ki kötü değil. Fakat, -üstelik terör suçuyla- yasaklanan bir yığın kitap var. Söz gelimi, Beşikçi'nin kitaplarına neden aynı tavrı koymuyorlar? Kitabı "terör aleti" sayan anlayış da "dağdan-köyden"mi geliyor? Odağı, devlet değil midir? Teröre karşı mücadeleyi, oradan başlatmak gerekmez mi? Bu görev kimindir? İlk başta, aydın olduğunu söyleyen yazar ve sanatçıların değil mi? Ne kadar anlamlı ki, bu aydınca görevi "dağdaki-köydeki insanlar" üstlenmiş; devletin "terör aleti" saydığı kitabı çoğaltıp, kuşanıyorlar. Meşrudur.

Devlet, "önce terör dursun, memleket bu öcüden temizlensin, hakları sonra düşüyoruz" diyor. Bu anlayışa verilecek pirim, mazlum halklara karşı tehlikeli bir destektir. Sömürgeci ruh, içinde aydınlık olan her şeyin, yavaş yavaş karanlığa gömüldüğü bir bataklıktır. Öncelikle "aydın" olduğunu söyleyenlerin, kendilerini bu "öcü saplantısı"ndan kurtarmaları gerekir. Öncelikle onlar, çünkü, bu olayda, tuhaftır ki, toplumun en bağnaz kesimi, "aydınım" diyenler oldu. Bir gazeteci, bir belediye başkanı ya da halktan birisi vuruluyor, cenazelerine halktan onbinlerce insan geliyor. Devletin "sınır ötesi" hareketleri ve katliamlarını, toplu yürüyüşleriyle dağ köylüleri protesto ediyor. Yasaklara karşı, cezaevlerindeki insanlar açlık grevleri yapıyor. Kendilerini "aydın-sanatçı" olarak niteleyenler büyük oranda sessiz. Bu sessizlik, üstü örtülü bir biçimde, devlet terörü yanında yer almak demektir. Aydın olmanın onuru, bu kadar kolayca devlete teslim edilemez.

Artık, "dilleri serbest bırakılsın, okulları açılınsın" falan demekle de, demokratlık kurtulmuyor! Bu sınır aşılmıştır. Her şeye rağmen, halkın gücüyle aşılmıştır. Ve bu gelişme-

de, kendisini "aydın-demokrat" olarak niteleyen büyük-kent sanatçı ve yazar-çizerinin payı, yok denecek denli azdır. Kitapta, aydın-demokrat olmanın anlamı, "toplumun öncüsü, gelişmenin en uçtaki temsilcisi" falan diye niteleyiyor. Yani bu konuda aydın olma niteliği, büyük-kent sanatçı ve yazar çizerinden, halka kaymıştır. Halk daha aydınlık bir tutum içindedir ve her türlü zorbalığa, katliama, bas-kıya rağmen direnmiştir. Kürt halkı, kara sömürgeci ruh hal-i ve sömürgeci devlet destekçiliğinin altını, aydınlık pratiğiyle çizmiştir. Onun içindir ki, olayı, halkın kazanmış oldukları düzeyinde kabullenip dile getirmek yetmiyor. Çünkü, bu biçimiyle dile getirme de, suskunluğun bir biçimidir. Yaşam durmuyor. Gelişim de.

PKK açıklama yapmış: "Kürdistan TC'ye kapatılmıştır" diyor. 16.08.1992 günü, 21.45 haberlerinde, BBC'den dinledim.

Kuşkusuz, "devlet onları ezer geçer" gedikli duyarlığıyla, bıyık altından gülenler az olmayacaktır. Sömürgeci ruh halinin bir ifadesi olarak. Çünkü, rahatları kaçmıştır. Konularını, Kürtlerden istedikleri gibi süzen bir sanatçı ve yazar-çizer kesiminin rahatı kaçmıştır. "İş yapar" diye düşündükleri bir senaryoyla, film setinin kapağını, kolayca Kürdistan'a atan bir kesimin rahatı kaçmıştır. Sanatlarına Kürtler'in yaşamını, Kürtler'den söz etmeden dekor-meze kılan; Kürt duyarlığını, Türkçe yerel şiveye yamayan; Türkçe'ye adapte için, şarkı, türkü avcılığına çıkan bir kesimin rahatı kaçmıştır. Açıktır ki, Kürdistan'a giremiyorlar. O halkı ret temelinde girebilenler de, "çok sıkı güvenlik önlemleri"yle girebiliyorlar. Yani giremiyorlar. Özgürce girebilenler, o halkın evlatları ve gerçek anlamıyla kardeşlik duygusuyla gidenlerdir.

Kendilerini "aydın" olarak niteleyen, büyük-kent sanatçı

ve yazar-çizerinin, Kürtler, kültürleri, ne istedikleri, mücadele anlayışları konularındaki bilgileri, resmi devlet açıklamaları ve günlük burjuva basınının yazdıklarından öteye gitmiyor. Ve etkisi altındadırlar. Onun için de, her gün yeniden şaşırılmaya mahkumlar!

“Öcü”leri, çıkarları bozulanlar kadar, korkuyla güdülenler de yaratıyor. Halkın, mazlum ulusların, halkına ve mazlum uluslara bağlı ve sorumluluk taşıyan insanların, kuşkusuz ki yığınla sorunları var, fakat, “öcü”leri yok.

Habib BEKTAŞ

İNSANLAR ÖLDÜRÜLÜYOR ANADOLU TOPRAKLARI ÜZERİNDE; EVET İNSAN, NE FAZLA, NE EKSİK; İNSAN!

Tarafsız haber alma özgürlüğümüz yok. “Var” diyen beri gelsin! Bunu söylememin nedeni, sadece, PKK’nın Güneydoğudaki gazetecilerin çalışmasını engellemesi değil. **Tarafsız haberdan söz ediyorum.**

Halkın temsilcileri, “çatışma” olduğu söylenen, dumanlar yükselen Lice’ye sokulmuyor. Yine halkın temsilcileri, “... demek ki bizim görmemizi istemedikleri şeyler oluyor, Lice’de...” diyorlar.

PKK vuruyor, öldürüyor!

Askerler vuruyor, öldürüyor!

Ortalığı toz duman, kan götürüyor.

Kanımcı, yıllar boyu Güneydoğuya ekilen rüzgarlar, fırtına olarak biçiliyor şimdi. İş çığırından çıktı. Bu aşamada soğukkanlılıkla düşünmek gerek.

Çünkü...

Uzak ülkelerde olunca yürek sızlatan, “haksızlık” olarak adlandırılan olaylar, kişinin yakınında olunca ve “milliyetçilik” filitresinden geçince, sağduyu ve vicdanların üzerine çul örtülebilir.

Neden şunu kabul etmiyoruz: Yıllarca “Kürt” sözcüğü ağızlara alınmadı! Kürtçe diye bir dilin olduğu inkar edildi!

Güneydoğuda yaşayan tüm insanlar (ağaların dışında) ezildiler. Şefkatli olması ve herkesi kucaklaması gereken devlet, kaba kuvvetten medet umdu. Ve ekilen rüzgarlar, fırtına oldu günümüzde.

Çözüm; elbette **konusmak** ve **dinlemek!**

Ama kim kiminle konuşacak?

PKK Kürt halkını temsil edebilir mi?

Lice'ye sokulmayan "halkın temsilcileri", Kürt olsun, Türk olsun, Güneydoğuda yaşayan insanlara güven verip, onların sorunlarını dinleyebilir mi, artık? O "halkın temsilcileri"nin yaptırım gücünden kuşku duymaz mıyız?

Her şey toz duman, kan içinde! Güneydoğuda yaşananların sağlıklı yorumunu yapmak güçleşiyor gündün güne! "Faili meçhul" cinayetler aydınlatıl(a)mıyor!

Bildiğimiz tek şey: **Kan dökülmesin artık!**
Yoksa, birbirimizi bağışlayamayacağız. Tarih ise, konuşmayı bile **bağışlamayacak!**

Her şeyden önce devlet, **insanlarının dinine, diline, kültürüne saygı göstermesini öğrenmeli!** Ve onların beklentilerine yanıt verecek icraatlarla, onun **hizmetinde** olduğunu somut olarak göstermeli. Bu da ancak ve ancak, halkın gerçek temsilcilerinin (seçim sistemi???) bulunduğu parlamentonun en yüce güç olarak görev yapabilmesiyle gerçekleştirilebilir, diye düşünüyorum!

Şakir BİLGİN

SAVAŞ DEĞİL BARIŞ, TUTSAKLIK DEĞİL ÖZGÜRLÜK!

Yeni bir çağa adım atmanın öngününde, belki de en kötümserlerimizi bile düş kırıklığına uğratabilecek denli kötü sonuçlara doğru tırmanıyor Kürt sorunundaki çözümsüzlük. Ne acıdır ki, savaşa mahkum edildi ülke. Bugün seçeneksiz, tek politika görülen savaş, hem ekonomik, hem de siyasal, kültürel ve etiksel değerler yönünden bir yıkıntıya sürüklüyor toplumu. Kürt sorununda reforma kökten karşı, Kürtlerin ulusal haklarını tartışma konusu bile yapmayan egemen yapı savaşta diretiyor. Tanığı olduğumuz gibi, Kürt sorununu, siyasal-demokratik platformda çözmek ve bunu askeri platforma atmak için elinden geleni yaptı siyasal iktidar ve sonunda Kürt sorununu bütünüyle terörle özdeşleştirdi! Gerçekten de, ülkenin en can alıcı sorunu haline gelen Kürt sorununda bir siyasi çözüm programı yok siyasal iktidarın. Siyasal, demokratik çözümlere doğası gereği kapalı siyasal anlayışın savaş çılgınlıkları atmaktan, seferberlik hazırlıkları yapmaktan başka ne olabilir ki elinde? Ama, biliniyor ki, askeri çözüm arayışları da sonuçsuz kaldı; devlet yalnız ideolojisi, politikasıyla tıkanmadı, askeri yönden de çözümsüzlük, başarısızlık iyiden iyiye su yüzüne çıkmaya başladı. Bu korku ve panik, şimdi de bir soykırım politikasını gündeme getirmeye başladı. Başkasının olması da olanaklı değil: Askeri yöntemlerin iflas ettiği ortamda, siyasal-demokratik bir çözüm programına sahip olmamak, kirli

savaşa tapmaktan başka yol bırakmıyor!...

Tüm bu yaşananlar, şu gerçeği çok açık ve tartışmaya yer bırakmayacak biçimde ortaya koyuyor: Kürt halkına egemenliğini dayatan ve ulusal hakları ve özgürlükleri kendi ayrıcalığında gören Türkiye Cumhuriyeti Devleti, çağdaş bir devlet anlayışından, çağdaş devleti tanımlayan yaklaşımlardan ve çağa anlamını veren evrensel değerlerden bütünüyle uzaktır.

Devletin yadsımacı tutumu ve bunun için zorunlu görüldüğü savaş politikası, ulusal haklarının bilincinde olan Kürtleri de savaşıma zorluyor bugün. Tek yanlı ateşkesle, topluma bir barış ve uzlaşma olanağı sunan, sorunun politik çözümü için kapıyı aralayan Kürtlerin, şimdi, bu savaşı kabul etmek ve direnmekten başka seçenekleri yok gibi. Kısacası, savaşta kilitlendi Kürt sorunu. Şimdi iki tarafta da savaşa ayarlı pusulalar; bir “umut”, “umar” aranıyor kan-ateş deryasında!..

Yüzlerce kez belgelendi bugüne değin: Kürdistan’da devlet terörü bir Ortaçağ vahşeti sergiliyor, yasa-kural tanımıyor. Bunun yanında, Kürt silahlı hareketi de, sorunu bir kan davası olarak algılama görünümü veren, intikam kokan duygusal dışavurumlara düşmekten kendini kurtaramıyor. Bir ulusal davayla bağdaşmayan haksız ve yanlış şiddet eylemlerine başvuruluyor. Karşı tarafın uymasının istendiği savaş kurallarına, yer yer kendisi de bağlı kalmıyor... Böylece, Kürt sorununu bir “güvenlik” sorunu gören ve terörize etmek için her yolu deneyen devlet, demogojilerine daha kolay dayanaklar, terör yönelimlerine daha kolay gerekçeler buluyor. Kürtlerin zaaf ve yanlışları, Kürt sorununun, kan, terör ortamında boğulması tehlikesini daha da artırıyor. Şiddet yoğunlaştıkça, savaş boyutlandıkça Kürt sorunu daha da karmaşıklaşıyor. Çünkü, silah seslerinden başka

sesler duyulmaz, kan gölünden başka şeyler görülmez oluyor...

Askeri yöntemlerin çözüm olarak denendiği ve sonuç alamadığı durumlarda, o anlayışın yol açmış bulunduğu yıkımlardan daha kötülerinin yaşanması bir yerde kaçınılmaz. İşte, Türkiye bugün bu “çaresizliği” yaşıyor. Kürt sorununda ırkçı-şoven egemen politikaların iflası, şimdi de karşımıza “Kürt sorunu”nu çıkartıyor. Açık faşizm, bir gözdağı olarak sallanıp duruyor ülkenin üstünde. Kürt sorununda çözüm olarak, -çözümsüzlüğün çözümü!- faşizmi dayatıyor bu kez egemen siyasal iktidar. Bunun için kitle ve kamuoyu desteği yaratılmaya çalışılıyor. Kürt sorununu, her türlü demokratik ses ve kıpırdanışın kesildiği, demokratik hakların askıya alındığı bir ortamda “çözmek” için -hep çözüyor ya!..- hazırlıklar yapılıyor... Askeri otorite yalnızca savaşı yürütüp yönetmiyor, sivil “otorite”yi de yönetiyor. Çıkartılmaya çalışılan Terör Yasası gibi bir dizi yasal “kuşatmalarla” yeni bir Tahrir-i Sükun dayatıyor topluma ve hazırlığı içinde bulunulan soykırım politikasına, herkesin kayıtsız-şartsız boyun eğmesini istiyor. Çatlak sesler çıkaran her kişi, “vatan haini” görülüyor!..

Böyle bir günde, Kürt sorununda çözüm tartışması, her şeyden önce bu savaş politikasının boşa çıkartılmasını amaçlamak zorunda. İçinde bulunulan savaş ortamı aşılmadan, bu haksız savaşa son verilmeden, akıl ve vicdanın sesi topluma yön vermeden, “felaket”in eşiğinden geriye dönmek olanaksız. Türkiye demokrasi güçleri, savaşa, “evet” ya da “hayır” demek, “hayır” diyorlarsa, bunun gereğini zaman geçirmeksizin yapmak zorundalar. Bu sayede, yalnızca Kürt sorununun insanca yöntemlerle çözümü ve bunun için politikalar önerme hak ve olanağına kavuşmuş olmayacağız: Demokrasi hareketi, köklü bir yenilgi daha alma-

miş, kör topal yürüyen demokratikleşme yeni bir kesintiye daha uğramamış olacak.

Savaş ortamı aşılabilir mi? Bugüne kadar olduğu gibi, Kürt ulusu kendi yazgısını yaşamaya terkedilirse, hayır. Siyasal iktidarın, gerici güçlerin ülke etnik haritasına uymayan tek ulus egemenliğini, topluma bir kader gibi dayatarak ülkeyi yıkıma sürükleyen maceracı savaş politikasına karşı güçlü bir toplumsal tepki yaratılamazsa bu olanaksız. Savaş cephesini bir yerden yarmak, sorunu sivil çözüm ortamına çekmek zorunlu. Bu, ülkenin bütünlüğünü her fırsatta dilinden düşürmeyenler açısından da çok önemli. Çünkü, Kürt sorununun ülke içi çözüme kavuşmaması, ülkenin bir iç savaşa sürüklenmesinden ve parçalanmasından yarar uman dış güçlerin amaç ve politikaları için daha uygun bir ortam yaratıyor. Bir "paradoks" maalesef yaşanıyor, ülkenin bütünlüğünü savunduğuna inananlar, Kürt sorunundaki tutumuyla kendileri tehlikeye sokuyorlar bunu!..

Akan kanın durması için aydınlara, inançlı demokratlara, bu ülkeyi gerçekten seven, bu toprakların ve insanların değerini bilen politikacı, sendikacı, iş adamlarına, sanatçılara büyük görevler düşüyor. Savaşa karşı durma, gerici politikaya karşı çıkma bilinci ve medeni cesareti gösterebilmek atılacak adımların ilkidir. İnançlı, direngen adımlar, yalnız Kürt sorununda değil, Türkiye demokrasi mücadelesinde de tarihe bir kaydın düşüleceği bu günlerde anlamlı, çok anlamlıdır. Demokrasi güçlerini kendine getirecek, toplumsal bir silkiniş yaratacak çıkışlara her zamankinden çok gereksinim vardır bugün. Ancak böyle bir toplumsal çıkış, siyasal iktidarı "kirli" savaşı durdurmaya, Kürt silahlı hareketini yeni bir ateşkese zorlayabilir, savaşa karşı barışı dayatabilir. Nitekim, son zamanlarda birçok kesimde birden dile gelmeye başlayan sağduyu ve vicdanın sesi, umut-

lu olmamız için nedenler bulunduğunu, savaşın bir kader olamayacağını göstermektedir.

PKK, yalnız Kürtlerin değil, Türkiye'nin de bir gerçeğidir. PKK'yı doğuran koşullar, Türkiye'dedir; nedenler, yetmiş yıllık Cumhuriyetin ruhundan ve uygulamalarından gelen yanlışlardadır. PKK, Kürt halkının günümüzdeki askeri ve siyasi iradesinin yoğunlaşmış ifadesidir. Bugün için, PKK gerçeği kabul edilmeden, PKK'ya rağmen çözüm arayışları gerçekçi değildir ve onu dışlayan çözüm arayışlarıyla, toplumun bir ekmeği su gibi gereksinim duyduğu barış ortamının yaratılması olanaklı olamaz. Kürdistan'da işlenen dört bine yakın faili meçhul cinayet, yakılıp yıkılan yüzlerce köy, topraklarından sürülen binlerce köylü ve en son evleriyle birlikte bombardıman edilerek insanların öldürüldüğü Lice olayları şunu bir kez daha göstermiştir ki, terörü tek politika haline getiren siyasal iktidarın, "terörist" gerekçesiyle karşısındaki gücü taraf kabul etmemesinin açıklanır, haklı görülür bir yanı yoktur. Eğer, yaşanan savaşın taraflarını teröre başvuruyor diye suçlayacaksak, o zaman elimizi vicdanımıza koyarak bir yargıda bulunmalıyız: Bir ulusal uyanışı bastırmak ve çağdaş bir insanı tanımlayan haklardan bu halkı yoksun bırakmak için teröre başvuran taraf, aynı yöntemi ulusal varlığının ve ulusal haklarının tanınması için kullanan taraftan her koşul altında haksızdır.

Girilecek bir diyalog / uzlaşma süreci, aynı zamanda Türkiye'nin kendi gerçeğine dönmesi, toplumun kendisiyle barışmasıdır. Kürt sorunu, yadsınsa da, PKK'nın yok edildiği varsayılsa, yeni Dersimler yaratılsa da, var olacaktır. Bugün Kürt Ulusal Mücadelesinin yenilgiye uğraması bile, bir zafer anlamına gelmeyecektir; sorun, yalnızca geleceğe ertelenecek, bu ülkenin çocuklarının gelecekte de

birbirlerini boğazlaması için nedenler ortadan kalkmayacaktır. Kürt gerçeğinin zaman geçirilmeksizin kabul edilmesi ve toplumun yeni bir ruh ve çehre kazanması, ülkede yaşayan tüm halklar için köklü kazanımlar yaratacaktır. Kürt sorununda çözüm, eskiyen, çürüyen toplum öğelerinin -kısmen de olsa- yenilenmesi sonuçlarını da doğurarak, topluma yeni bir politik dinamizm kazandıracak, daha öte demokratik atılımlar için güç, inanç, moral verecektir. Ulusal sorunda çağdaşça çözümler üretemeyen bir toplumun, kendisini bir bütün olarak yenileme şansı da yoktur.

Kürt sorununda çözüm için, yukarıda ifade ettiğim savaş ortamının aşılmasını, bir diyalog / uzlaşma sürecine girilmesini gerekli görüyorum. Böyle bir süreç, toplumsal uzlaşma, çözüm konusunda her türlü görüş ve eğilimin kendini ifade etmesine olanak verecektir. Toplumun, ulusal sorunda birlikte tartışmaya, birlikte düşünmeye ve birlikte çözüm üretmeye gereksinimi vardır.

Kürt halkının özgür iradesinin ortaya çıkması için olanak yaratılması şarttır ve bu, tüm toplumun görevi olarak kabul edilmelidir.

Kürtler bir ulus olduğuna göre, ulusal hakları ve istemlerinin olması da doğaldır. Ulusal hakları olmayan bir ulusun, özgür olduğu söylenemez. Kürt halkının nasıl bir devlet içinde, nasıl yaşayacağına kendisinin karar vermesi gerekir. Kürtler ve Türkler arasındaki özgür, gönüllü birlik, ancak bu temelde yükselebilir.

Kürtlere, kendi iradeleri dışında bir çözümü tek taraflı dayatmanın haksızlığı ve doğru olmayacağı ortadadır. Eşitlik ve kardeşlik temelinde bir yaklaşım, Türkiye gerçekliğine denk düşen çözümler üretmeyi de kolaylaştıracaktır.

Ülke gerçekleri ve tarihsel koşullar, Kürtlerin bir federasyon içinde Türk halkıyla birlikte yaşamasını, daha doğru

ve iki halkın çıkarına bir çözüm olarak sunmaktadır. Ayrıca, bugünkü uluslararası ve bölgesel konjonktür de, Kürtlerin ulusal sorununun, buldukları ülkelerde çözümünü daha gerçekçi ve olanaklı kılmaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'de, çok uluslu ülke gerçeğini önkoşulsal kabul edecek ve buna uygun yapısal, siyasal, hukuksal, kültürel yenilenmeye açık bir reform sürecinin yaşanmasına gereksinim vardır. Kürtlerin, ulusal-kültürel haklarını toplumun her alanında sınırsız kullanmaları, kendilerini özgürce ifade etmeleri önündeki her türlü engelin kaldırılması, hem Kürt sorunundaki reform sürecinin kesintisiz sürmesi, hem de bu süreçten halkların özgür ve eşit geleceğinin çıkması için gereklidir.

Köln, 20 Kasım 1993

Adnan BİNYAZAR

SORUNA ÇÖZÜM

Sorunuzda biçimlediğiniz gibi, ben konuyu “Kürt Sorunu” olarak görmüyorum; Kürtlüğü öne çıkararak Türkiye’yi yıpratma, giderek parçalama amaçlarını gerçekleştir-meye yönelik bir terör olayı olarak algılıyorum. Ayrıca, derneğinizin Türk-Kürt ayrımını çağrıştırmacı bir adla kurulmuş olmasını da onaylamıyorum. Her etkinliğin “Türkiye” kapsamı içinde düşünülmesi gerektiğine kesinlikle inanıyorum.

Türkiye, etnik yapısıyla ve çeşitli kaynaklardan gelen insanıyla dünya ulusları arasında ayrı bir özellik taşır. Bu yapı, en dar koşullarda bile bozulmamıştır. Çerkez Ethem’in Yunan yanlısı bir politika izlemesi, onun kişisel çıkarlarını, iktidar tutkusunu öne çıkarmasıyla açıklanabilir. Oysa, Türkiye Cumhuriyeti’nin başlangıcı sayılan Anadolu ihtilaliyle yaratılmış Kurtuluş Savaşı halkların ortak dayanışması sonucu kazanılmıştır. Bu, halkların oluk oluk akıttığı kanların sonucudur.

O Kurtuluş Savaşıyla, İtilâf devletlerinin kabul ettirmek istediği Sevr Antlaşması, tarihin bataklıklarına gömülmüştür. Onun ardından gerçekleştirilen Lozan Antlaşmasıyla yitirdiklerini, İtilâf devletleri, Türkiye ile en barışçı ilişkiler içinde bile unutmamış, bir gün öç alacağını düşünerek, bunu bir megalo idea gibi, gündemde tutmuştur. Şu son on yıldır, bu öç duygusunun sıcak mücadeleye dönüştürülmek istendiğini bütün Türkiye halkı varlığında duyuyor.

Mustafa Kemal onlara karşı giriştiği savaşta, kendini “mazlum halklar” diye nitelediği Türk insanının varlığına

biraktığında hiçbir etnik ayrım yapmıyordu. Düşmana karşı kenetlenmiş Türk halkı vardı, onun çocuklarından oluşan Türk ordusu vardı. Bu ordu, Türkiye için kanını dökmekten kaçınmayan Türkiye halklarından oluşuyordu. Bugün de öyle olduğu gibi. Şimdi, bu halkın arasına düşmanlık sokulmak isteniyor. Bu halk parçalanmak isteniyor. Düşmanlar, kendi gelişmesini kendi koşullarıyla yürütecek bir duruma gelen Türkiye'ye soluk aldırılmak istemiyorlar. Bu halkın, ancak ülkenin kendi içinde çözümlenebilecek sorunlarını bahane ederek Türkiye'nin ilerleme kaynaklarını kurutmak istiyorlar. Bölecekler ve sömürecekler!.. Böyle bir şeyi yapamayacaklarını onlar da biliyorlar. Amaçları, Türkiye'yi ekonomik yönden zayıflatarak önlerindeki engellerden birini ortadan kaldırmaktır.

Bu aşamada önerdiğim çözüm, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurup çağdaştırmada dağ yığınca şehit vermiş halkların, oyuna gelmemeleridir. "Su uyur, düşman uyumaz" diye bir atasözümüz vardır. Düşman, uyanacak saati bilmiştir; Türkiye'nin gelişme, onlarla eşitleşme yollarını tıkmak için düşman uyanmıştır! Bu halk, Türküyle Kürdüyle, onu bir daha uyanmama uykusuna yatırmayı bilmelidir. Devlet, Kürt halkının kültürel bir varlık olarak gerçeklerini görmezlikten gelmemeli; o halkın, kendini çağdaş dünyada kanıtlamasına olanak vermelidir. Bunu en kısa zamanda yapmazsa, Güneydoğu Anadolu boşalacaktır, Doğu Anadolu yaşanmaz hale gelecektir. Türküyle Kürdüyle halkımız can derdine düşmüştür. Devlet erkiyle ve kültürel organlarıyla, Türkiye Cumhuriyeti'nin bu halkın kanının bedeli olduğu hiçbir zaman unutulmamalıdır.

Sertaç BUCAK

YETER Kİ ÇÖZÜMDEN YANA OLALIM

Yetmiş yıldan bu yana Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri Kürt halkının uluslararası antlaşmalarla güvence altına alınan temel insan hak ve özgürlüklerini pervasızca çiğniyor. Türk devleti Kürt'lerin de Türk halkı ile politik, ekonomik, kültürel sosyal ve hukuksal alanda eşit haklara sahip olmasını kabullenmiyor. Bu haklar için 1925'den bu yana direnen Kürt halkının istemlerini şiddet de dahil her türlü yöntemler ile baskı altında tutmaya çalışıyor. Uluslararası standartlarda belirtilen politik, ekonomik, kültürel sosyal ve hukuksal haklar salt Türk halkının sahip olması gereken bir ayrıcalık değil, tüm dünya halkları gibi Kürt halkının da en doğal hakkıdır. İşte bu ayrıcalık ve statükoda ısrarlı tavır sorunun asıl nedenidir. Kürt halkı 20. yy sonlarına yaklaştığımız günümüzde kölelik zincirlerini parçalamak ve özgür olmak istiyor. Bunun için de ağır bedel ödedi ve ödemekte de doğal olarak kararlı görünüyor.

Kürt sorununun bugünde hâlâ çözülmemiş olmasından bizzat Türkiye Cumhuriyeti'nin 70 yıllık devlet politikası sorumludur. Eğer biz 1993'te de Kürt sorununu hâlâ tartışıyorsak bunda devlet politikasının bu şekilde sürdürülmesine karşı güçlü bir muhalefet oluşturamıyan Türk halkı ve aydınlarının önemli sorumlulukları vardır. Onlar demokrasi sınavında başarılı olamadılar. Kuşkusuz istisnalar vardır. Ve biz onlara saygılıyız. Ancak somut olan bir gerçeklikte Türk halkının büyük bir çoğunluğunun ne ya-

zık ki bugün (yarın da bu böyle kalacaktır demiyorum) devletin Kürdistan'daki çağdışı baskılarına sessiz kalmasıdır.

Türk hükümetleri şimdiye dek uyguladıkları şiddete dayalı çağdışı politikası ile Kürt sorununu çözemedi. Bilakis çözümsüzlüğü daha da derinleştiriyor. Kürt halkının direnişi de şimdiye dek Türkiye'de başarıya ulaşamadı. Kısacası şiddete endeksli politika her iki halk için de çözüm üretilmedi. Her iki halkın yararına olan yegane çözüm biçimi sorunun barışçıl ve siyasi yollardan uluslararası standartlar çerçevesinde demokratik çözümüdür. Her iki halkın yararına olan da budur.

Uluslararası arenada Kürt sorunu gündeme girmiştir. Koşullar Kürt halkının lehindedir. Uluslararası ilişkilerde tabular yıkılmıştır. Devletlerin kati egemenlik hakları gibi. Türk hükümeti Kürt politikasından ötürü kapalı veya açık yoğun eleştirilerin hedefidir. Türk hükümetinin yandaşları bile var olan politikayı benimsemiyor. Türkiye'de istikrarın anahtarı demokrasidir. Demokrasinin anahtarı ise Kürt sorununun eşit haklar temelinde çözümüdür. Birbirleri ile aralarında sıkı bağ vardır. Bu yönde Kürt ulusal hareketi politik anlamda çözümleyici olabilecek somut önerilerini 19 Mart 1993'te Kamuoyuna sunduğu protokol ile yapmıştır. Bu öneriler salt ülkemizde değil uluslararası alanda da destek görüyor. Tüm olumsuz gelişmelere rağmen Kürt ulusal hareketi birlik yolunda önemli adımlar atmıştır ve halkımızın ezici çoğunluğu bu önerileri destekliyor. Bu önerilerin şimdilik yaşama geçmemesinin sorumluluğu Kürt sorununda çıkmaz sokak olan 70 yıllık politikasında ısrarlı görünen koalisyon hükümetleridir.

Bize göre çözüm yolu vardır. Herşeyden önce sağlıklı bir dialog ve tartışma ortamının yaratılması için silahlar susmalıdır. Porotokolde (PSK-PKK Protokolü) getirilen

öneriler doğrultusunda başlayabilecek bir dialog çözümle-
rini de üretecektir. Türk hükümeti muhatap alıp almama ko-
nusunda tutarsızdır ve çözümleyici değildir. Her iki halkın
çıkışı için, barış ve eşitlik içinde birlikte yaşamak ve halk-
larımızın ortak geleceğini örmek için Kürt ulusal hareketi
nasıl ki sicili hiç de temiz olmayan Türk devletinin temsilci-
leri ile dialoga hazır ise, aynı politik olgunluğu Türk tarafı
da göstermek zorundadır. Kan davası gütmek çözümsüzlü-
ğü savunmak ile özdeştir.

İnsan hakları savunucusu olarak Kürt hareketinin öneri-
lerini insan hakları açısından olumlu gelişmeleri gündeme
getirebileceği için benimsiyoruz. En başta da yaşam hakkı
olmak üzere, konu ile ilgili sorunların çözümünde barışçıl
ve demokratik yolun yegane seçenek olduğunu düşünüyordum.
Karşıtı salt Kürt halkı için değil, Türk halkı açısından
da onarılması güç sonuçlar doğuracaktır. Olayların akışı
önlenemezse Türkiye Yugoslavya veya Lübnan olmaya
adaydır. Bu gelişmenin de sorumlusu politik, sağduyulu
çözüme yaklaşmayan Türk devletidir. Bunu engellemek in-
sanım diyen her kişinin görevidir. Son dönemlerde Kürt kö-
kenli parlamenterlerin ve TÜSİAD'ın açıklamaları, işçi
sendikaları ve sivil toplum örgütlerinin oluşturduğu de-
mokrasi platformunun girişimleri, aydınlarımızın çeşitli bi-
çimlerde çıkışları ve diğer bir dizi gelişmeler umut verici-
dir. Yurt dışından bu gelişmelere omuz vermeliyiz. Desteği
yaygınlaştırmalıyız.

Kürt halkının direnişi meşrudur. Ancak bu mücadelede
o da uluslararası normlara (Cenevre Sözleşmesi) uymak
zorundadır. Kürt ulusal hareketinin bir parçası olan
PKK'nın bu mücadelede nedeni ne olursa olsun silahlı ça-
tışmalarda taraf olmayan sivil halka yönelik eylemlerini kı-
nıyorum. Kürt halkına karşı kuraldışı kirli bir savaş yürüten

devlet ile genelde Kürt hareketi bu alanda onunla aynı düzeye düşmemelidir.

Kürt halkının ulusal sorunu çözümlenmelidir ve çözümlenebilir. Ülkelerimizin kaynakları bu savaşta heder edilmemelidir. Türk ve Kürt halkının birlikte eşit koşullarda yaşama olanakları vardır. Kürt ve Türk anasının yözyaşları dinmelidir. Özgür ve barış içinde yaşam Kürt ve Türk insanının da hakkıdır. Bunun tek yolu ise uluslararası antlaşmalarla güvence altına alınan hak ve özgürlüklerin Kürt halkı için de geçerli kılınmasına bağlıdır. Bu anlamda sorunun çözümünde uluslararası kamuoyu olumlu bir rol oynayabilir. Türkiye'de Kürt halkına karşı uygulanan politika ve sonuçları salt Türkiye'nin bir içsorunu değil, aynı zamanda uluslararası bir sorundur. Türk devletinin katı tavrının aşılmasında uluslararası topluluğa da önemli görevler düşüyor. Bu gelişmelerden onların da sorumlulukları vardır. Sorunun barışçı çözümünde de onlara önemli görevler düşüyor. Kürt halkının Türkiye'deki deneyimleri varılan çözümün uluslararası anlamda güvence altına alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Tüm olanlara rağmen geleceğe umutla bakıyoruz. İnsan hakları savunucuları iyimserdir. Çünkü onlar insanlığın ortak değerlerinin gerçekleşmesinin kaçınılmaz olduğunun bilincindedir. Sorun ödenecek bedelin ne kadar ağır olup, olmayacağıdır. Biz her iki halkın da bunun bedelini ağır bir biçimde ödemesinden yana değiliz.

Bremen, Aralık 1993

Heval Gani CANSEVER

TÜRK-KÜRT DOSLUK GİRİŞİMİ'NE

Sevgili Arkadaşlar,

“Kürt Sorununun çözümü nasıl olmalıdır” konusunda görüşler toplamayı amaçlayan çalışmanızı önemsiyorum.

Ancak:

Bana öyle geliyor ki, bizler Türkiyeli aydınlar,

– daha çok aydınlar– konuşma ve yazmanın ötesine bir türlü geçemiyoruz. Görüyoruz, her geçen gün bir öncekini aratır duruma geldi. Ülkemizi, Kürdistanla birlikte topyekün saatli bir bombaya benzetmekteyim. Üstelik infilak saatine –gerçekten– çok az zaman kaldı. Aslında “tren kaçmıştır”, hiç olmazsa olağanüstü çaba ile en yakın istasyonda treni tekrar yakalama zorunluğu vardır. Bana göre bizler; yurt dışında yaşayan aydın ve sanatçılar acilen şunu yapmalıyız: En yakın bir tarihte bir araya gelip, sadece “Kürt Sorunu” ile ilgili tek gündem maddeli bir toplantı ile görüşlerimizi somutlaştırıp ve hepimizi temsilen 3 kişilik bir temsilci kurulunu Ankara’ya göndermeliyiz.

25 Ekim tarihli Milliyet’te Karayalçın’ın çağrısını bir fırsat olarak değerlendirmeliyiz. Manşete çıkarılan haber: “Karayalçın tüm kesimleri “Kürt” konusunda görüş açıklamaya davet etti”. Havanda şu döğmenin yararsızlığı artık anlaşılmıştır. Beğenmesek de bu adamlar iktidar ortağı. Bu kanalı zorlamanın ötesinde ne yapabiliriz?

Ülkemizin birincil sorunu Kürt sorunudur. Bu sorunu devletin bugünkü –askeri– yöntemlerle çözmesi kesinlikle mümkün değildir. On yıllık deney değil, 70 yıllık deney bu-

nu basit olarak gösterdiği halde, bu yıkım politikasında ısrar etmek, devletin en büyük çıkmazıdır. Nasıl ki 1925'te, 38'de Kürt ulusal hareketine silahla karşı konmuş ve bugünlere gelinmişse, var sayalım ki, bugün bu sorun silahla bir müddet ertelendi. Ama doğan güneş kadar aşıkardır ki 20 yıl sonra aynı sorun çok daha bariz olarak yine gündeme gelecek. Tarih, katliam yoluyla kimsenin bir yere varamadığını yüzlerce kez ortaya koymuştur.

38 yıldır Türk politik yaşamının en ön saflarında yer alan Bay Süleyman Demirel, Kürt Sorununun insani yollarla çözümünün en büyük engelidir. Şeriatı apaçık ve devletin tüm olanaklarını seferber ederek palazlandıran "Demokrat Parti" iktidarının düpedüz devamı olan "AP" ve Süleyman Demirel aynı politikayı bugün de en bağınaz bir şekilde sürdürmektedir. 1963'lerde İsmet İnönü: "Demirel Said-i Nursi'nin halifesi midir?" diye soruyordu. 1992'de Aynı S. Demirel Said-i Nursi'yi devletin koruması altına almıştır. Yani onu resmileştirmiştir. Demirel'in "sözlerine" birçok solcu bile kanarak onu demokrasi savunucusu sanmıştır. Sonuç olarak sosyal demokratlar da dahil kimseyi dışlamadan Kürt sorununun siyasi çözümünü zorlamak gerekiyor.

Selam ve dostlukla.

Bremen, 25.10.1993

Ali Asker CEYLAN

KÜRDİSTAN'DA NELERİN YAPILACAĞINDAN ÇOK, TÜRKİYE'NİN BATISINDA YAPACAKLARIMIZ ÖNEMLİ...

Kim ne derse desin bugün Kürt sorunu, Türkiye'nin en önemli sorunudur. Devlet bu sorunu, savaş yöntemleriyle ortadan kaldıramamıştır.

Devletin, bir dönem "çözdüm" diye sandığı sözkonusu sorun, kısa zaman sonra eskisinden daha karmaşık bir şekilde gündeme gelmiştir.

Üstelik, Kürdistan'dan batıya sürülerek, asimile edilmeleri düşünülen Kürtler, kimliklerini gittikleri yerlerde de muhafaza ederek, sorunlarını Türkiye'nin her tarafına taşımışlardır.

Kürt sorununun çözüme kavuşturulamadığı gibi, Türkiye'nin her tarafına yayılmasına neden olan da devletin resmi politikalarıdır. Bu politikalarda değişiklik olmadığı müddetçe, sorunun daha da karmaşık duruma gireceği açıktır.

Bugün yapılması gerekenlerin başında, devlet politikalarında değişikliğin yaratılması için çaba göstermektir. Kürdistan'daki halk, bu doğrultuda elinden geldiğince gereğini yapıyor. O'na katkıda bulunmak amacıyla, Türkiye'nin batısında da barış, demokrasi ve özgürlüklerden yana olanların yapması gereken işler vardır. Bu nedenle herkes, şu hususları öne çıkartır ve gerçekleşmesi için mücadele ederse, Kürt sorununun çözümüne ilişkin görevlerini ye-

rine getirmiş olur inancındayım.

Her şeyden önce ırkçı, şoven ve asimilasyoncu politikalara karşı çıkılmalıdır. Sonra, bugünkü düzene karşı mücadele ederek, çeşitli dillerin ve inanç gruplarının bir arada yaşayabilecekleri özgürlüğün ve kardeşliğin egemen olduğu yeni bir düzen yaratılmalı. Halkların barış, dostluk ve kardeşlik havası içinde, birarada yaşayabilecekleri bir düzenin oluşabilmesi için de öncelikle Kürt halkının sosyal, kültürel ve siyasal istemlerinin karşılanması gerekir.

Eğer, Kürt halkının istemleri karşılanırsa, o zaman gerçek kardeşlik ve dostluğun temelleri atılmış olabilir. Yoksa, hak gaspedilerek soyut laflarla kardeşlik, Türkiye halklarını aldatmadan başka bir anlam taşımaz.

Kürt sorunu çözülmek isteniyorsa, Türk devleti Kürtlerin tüm hak ve özgürlüklerini eksiksiz olarak vermelidir. Bundan başka bir çözüm göremiyorum.

Köln, 1.12.1993

Gültekin EMRE

SAVAŞI DURDURUN

Savaşı durdurun! Savaşı durdurun! Savaşı durdurun!
Savaşı kim durduracak? Savaşı kim durduracak? Kim?
Savaşı sen ben durduracağız, savaşı sen ben durduracak
Bu bir içsavaştır, bu bir içsavaştır, bu bir içsavaş
Anneler babalar yitiriyor evlatlarını, evlatlarını
Eş kocayı, eş kocayı, eş kocayı, eş kocayı, eş kocayı
Kardeşler kardeşleri, kardeşler kardeşleri, kardeşler
Haritadan kan damlıyor, haritadan kan damlıyor, harita
Kan gölüne döndü her yer, Kan gölüne döndü her yer, kan
Cenazelere yetişemiyor kimse, Cenazelere yetişemiyor
Bu savaş durmalı! Bu savaş durmalı! Bu savaş durmalı! Bu
Silahlar paslanmalı! Silahlar paslanmalı! Silahlar paslansın
Kardeş kanı akmasın, kardeş kanı akmasın, kardeş kanı
Herkes kendi dilinde şiir yazmalı, kendi dilinde şiir
Herkes kendi adetince yaşamalı, kendi adetince
Herkes kendi kitabını okumalı, herkes kendi kitabını
Analar hiçbir dilde ağlamamalı, analar hiçbir dilde
Çocuklar dağda yaşamamalı, çocuklar dağda yaşlanmamalı
Kuşlar her yere yuva yapmalı, kuşlar her yerde şakımalı
Düğünlere herkes davetli olmalı, düğünlere herkes
Aştan konuşmalı, aşktan konuşmalı, aşktan konuşmalı
Barışla yatmalı, barışla yatmalı, barışla yatmalı,
Silahlar paslanmalı! silahlar paslanmalı! silahlar paslı!
Herkes birbirine el uzatmalı, herkes birbirine el uzat
Kinle yaşamamalı, kinle yaşamamalı, kinle yaşamamalı, kin

Kavgayı ayırmalı, kavgayı ayırmalı, kavgayı ayırmalı, kavga
Savaşı durdurun! savaşı durdurun! savaşı durdurun! savaşı
Savaşı kim durduracak? savaşı kim durduracak? savaşı kim?
Savaşı sen ben durduracağız, savaşı sen ben durduracak
Kanla besleniyor toprak, kanla besleniyor toprak, kanla
Kararıyor dünyalar, kararıyor dünyalar, kararıyor dünya
Günler kötüye gidiyor, günler kötüye gidiyor, günler kötü
Çocuklar büyümesin, çocuklar büyümesin, çocuklar büyü
Asker olup insan öldürmesin, insan öldürmesin, insan
Dağdan ateş edilmesin, dağdan ateş edilmesin, dağdan
Köyler yanmasın, köyler yanmasın, köyler yanmasın, köyler
Bu savaş nasıl duracak? bu savaş nasıl duracak? bu savaş

Ozan EMEKÇİ

BARIŞ, SAVAŞ ORTAMININ ALTERNATİFİDİR

Kürt sorunu, sadece Kürtlerin değil, tüm Ortadoğu ve giderek dünya halklarının “Sorunu” olmuştur. Bugün Kürdistan’da her gün ortalama 100 insanın hayatını kaybetmesi, binlerce köyün coğrafyadan silinmesi, milyonlarca Kürdün sürgüne zorlanmasıyla yaşanan bir ortamda, barış en acil şekliyle kendisini dayatmaktadır. Ancak barışın kapsamını ve anlamını iyi saptamak gerekiyor.

Kürtlerin ne için savaştıkları herkesçe ve en çok da TC devletince bilinmektedir. Bütün “Parçalarıyla” sayısı 40 Milyona dayanan Kürt halkının insanlık savaşını, “Terör” diye nitelenmek, kirli savaşta ısrar etmekten başka bir anlam taşımıyor. Ve dünyanın hiçbir yerinde sayısı milyonlarla ifade edilen “Terör” yoktur. Ama bu Kürdistan’da terör yoktur manasına gelmez. Kürdistan’da TC devletinin bütün kurumlarının en pervasız biçimiyle yürüttükleri bir Devlet terörü, Osmanlıyı saymazsak 70 yıldır devam etmektedir. Kürt Halkının ve Kürt Halkının öncü güçlerinin, silahlı savunması, kendisini, insan olmanın kaçınılmaz sonucu olarak dünyaya sunmaktadır. Ve en önemlisi Kürt, kendi özgücü ve dinamiğiyle ayaktadır. Derme-çatma bir halk ol-

madığını, ulus olmanın zorunlu gerekliliklerini, en ince teferruatlarına kadar benliğinde taşıyan Kürtlerin devlet olma gerçeklikleri, Türk Devletini sayısız ve çaresiz tükenmişliklere gark etmektedir. 200 civarında kurulu devletin yaşadığı dünyada, Türk Devletinin yalnızca Kürtlere tahammül edememesinin altında, Türk devletinin Türk Toplumuna güvenmediği ve birgün tarih sahnesinden silineceği kuşkusuna hakimdir. Çünkü Türk Devleti bugüne kadar Türklerin olarak sunduğu bir yığın değeri kaybetmenin sıkıntısına dayanamamaktadır. Bir çok yönleriyle yersiz olan korku, Kürtleri ve başka milletleri öldürmekle “çözüm” arama gafleti olmaktan öteye geçmiyor. Bu mantıkla Türkün, kendisini üretmesi mümkün değildir.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen, yine de zaman geçmiş değildir. Türk Devleti, Kürtlere ve haklarına saygı göstermeyi öğrenmeli ve bunu sindirmelidir. Türk Devleti “Mısırın ev sahibini kovması” yüzüzlüğünü kendi toplumu olan Türk toplumuna saygı duyuyor ise, hemen terketmelidir.

Mademki savaş “Siyasetin başka araçlarla devamıdır”, demek ki silahtan başka araçlar da vardır. Kürtler bu araçların en etkilisi ve en kardeşçesi olan, “Taraflar olarak konuşarak anlaşalım” şeklindeki önerilerini hâlâ korumaktadırlar. Bu noktada Türk Devleti adım atmalıdır.

Barış nazlı bir kavramdır. Hatırlı bir kavramdır. Onu hayata geçirmek, savaşa son demektir. Bu ise önce savaş gerçeğini kabul etmeyi gerektirir. Kürt halkının özgürlük kavgasını “PKK terörü” diye nitelemek, Kürt halkını, yadısımaktır. PKK gökten zembille inmedi. Uzayda da yaşamıyor. O, bir halk hareketi olmasaydı şimdi çoktan biterdi.

Sonuç olarak: Türk devletiyle Kürt Halkı, savaş halindedir. Türk devleti suçludur. Devlet kendi suçunun bedelini

yoksul çocuklarına ödetiyor. Daha fazla kan akması için, Anadolu'da yaşayan tüm halkların kardeşçe yaşamaları için, Türk Devleti, Kürtlerin, siyasi diyalog önerisini bir şans olarak görmeli ve geçikmemelidir. Aksi, ölümlerin artarak devam etmesidir. Ve barış, Kürtlerin "yenilgisi" olarak beklenmemelidir.

15 Kasım 1993

Engin ERKİNER

KÜRT SORUNUNUN ÇÖZÜMÜ NASIL OLMALIDIR?

Türkiye, büyük bir kan gölü olmaya doğru hızla ilerliyor. Devlet, Osmanlıdan beri gelen bir geleneği tekrarlıyor: Çözemiyorsan, yok et! Şimdi denenmeye çalışılan budur.

Açık söylemek gerekirse, "barışçı çözüm" sözünün bir süreden beri fazla bir anlamı olmadığına inanıyorum. Barış'tan, politik çözüm'den yana olmak, tek yanlı olmuyor. İki tarafın da buna gerçekten açık olması gerekir.

Kürt halkı, ayrı bir halk olarak tanınmayı ve bu konumuna uygun düşen haklarını istiyor. T.C. devleti ise şu anda Kürtçe eğitimi bile kabul etmeye hazır görünmüyor. Sürekli değişik taktikler deniyor ve mücadeleyi durduramayacağını anladığı her aşamada şiddet uygulamasının bir üst evresine geçiyor. Artık köylerin ve kasabaların basılması, yakılıp yıkılarak insanların göçe zorlanması; öte yandan da özellikle MHP'liler ve sivil devlet güçleri kullanılarak Türk halkının Kürtlere karşı açıkça kışkırtılması aşamasına gelinmiştir. Türkiye, şimdikinden çok daha fazla, deyim yerindeyse oluk gibi kanın akacağı bir aşamaya doğru hızla ilerlemektedir.

Bu ortamda da barıştan ve politik çözümden yana olduğunu açıklamak önemlidir; barışın ve politik çözümün şimdi gerçekleşmeyeceğini bilmek koşuluyla. Çok açıktır ki, T.C. devleti, ancak mecbur kaldığında barıştan yana olacaktır. Ülkenin bir kan gölüne çevrilmesi, toplu kırım ve iki

halkın arasında çatışma yaratılmaya çalışılmasıyla da Kürt sorunu, T.C. devletinin istediği gibi “çözülmecektir”. Ancak bu yolu deneyeceklerdir. Bu son yoldur, savaşın son aşamasıdır, şiddetin ve kan dökmenin tırmanabileceği en son noktadır. Denemeye kararlı görünmektedirler. Bu yolda fazla ilerleyememeleri, şiddetin en üst aşamasının da çözüm olmayacağını olabildiğince çabuk anlamalarından, bunun kendilerine gösterilmesinden geçmektedir.

Bunun tek yolunun, Kürt halkının mücadelesine daha açık ve yoğun bir destek verilmesinden geçtiği inancındayım. Belki o zaman, belki, devlet, terörünü daha da yoğunlaştırarak çözüm bulamayacağını daha çabuk anlar.

Gerek devletin, gerekse de PKK'nın savaştan vazgeçmesi, ancak iki tarafın da bu yolla bir yere varlamayacağını anlamasıyla mümkündür. Politik çözümü kesinlikle kabul etmeyen ve sık sık bunun tartışılmasına bile tahammül edemeyen asıl güç, T.C. devletidir.

Kürt sorununda politik çözüm, buna hazır olmayana, buna mecbur olduğunun gösterilmesinden geçiyor.

Yücel FEYZİOĞLU

BEN KÜRTLE KİRVE KALACAĞIM

Bugün Azerbaycan toprakları içinde küçük bir kent var: Berde. Berde'yi gidip görmedim. Ünlü Şair Nizami Gencevi'nin 800 yıl önce yazdığı "İskender'in Berde'ye Gelmesi ve Nüşabe ile Görüşmesi" adlı kitabından öğrendim. Nizami, kendinden 1500 yıl öncesini yazıp bir söylence, bir masal tazeliği içinde bize bırakmış.

Nasıl da, nasıl da güzel gökçek bir kentmiş Berde. Bahar gelince dağları lâleler, nergizler tutar; yazı ve kışı çiçeklerle bezenirmiş. Yemyeşil ormanların arasından şırl şırl sular akar, suların başında bin çeşit kuş uçar, bülbüller ses sese verip ötermiş. Bağlarında üzümler, narlar, ayvalar olgunlaşır, sonbahar gelince yaşlı genç herkes bağlarda buluşur, günlerce şenlik kurar, türkü söyler, dans edermiş...

Berde kentini, Nüşabe adında bir kraliçe yönetirmiş. Öylesine güzel yönetirmiş ki, kimsenin burnu kanamaz, kimse yoksulluk çekmez, insanlar mutluluk içinde gününü gün edermiş... Günün birinde binlerce atlı bu topraklara gelmiş, çadırlar kurup oraya yerleşmiş. Nüşabe merak edip adamlarını göndermiş, "Bakın bakalım kim bunlar?" demiş. Kısa zamanda haber gelmiş: "Bu gelen Büyük İskender'dir." Nüşabe'nin korkudan dudakları uçuklamış.

Çok geçmeden Nüşabe'ye bir haber gelmiş. "Büyük İskender'in elçisi ziyaretinize gelmek istiyor." "Tabii." demiş Nüşabe, "Buyurup gelsin." Derhal sarayda bir canlan-

ma olmuş, amber kokuları her yanı tutmuş, yemek hazırlığına girişmişler.

Elçi saraya gelmiş ki ne gelsin; her yan bezekler içinde. Her yan gül ve çiçek. En güzel kadınlar, en güzel giysileriyle sarayı doldurmamış mı! Bu ülkenin yöneticisi yalnızca kadınlarmış. “Elçi”nin ağzı açık kalmış. Onu alıp Nüşabe’ye götürmüşler. Nüşabe bir güzelmiş ki; aya sen doğma ben doğayım, güne sen doğma ben doğayım diyormuş. Altın tahtında oturuyor; tahtın cevher işlemeleri yüzüne pırlıl pırlıl yansıyor. “Elçi”, onu görünce içi gitmiş. Nüşabe’nin eteğine dek eğilmeden onu selamlamış. Oysa gereken böyle değilmiş. Kral ve kraliçelerin önünde eteğine dek eğilmek gerekirmiş. Nüşabe’nin gülümsemesi dudaklarında donup kalmış. “Bu elçi değil, İskender’in kendisidir, haddini bildirmek gerek”, diye düşünmüş. İnceliği elden bırakmadan “Elçi”ye (ya da İskender’e) yer göstermiş: “Ey cesur Kral, insan kendi kendine elçi olur mu?” demiş. “Beni aldatman neden? Gel yalan atına binme sen...”

“Elçi” bozulmuş: “İskender değil, elçiyim ben,” demiş, “neden İskender’in ziyaretine gelmediniz, gelip neden önünde eğilmediniz?”

Kendi toprağında baş eğmesinin istenmesi Nüşabe’yi çileden çıkarmış; ama istifini bozmadan sofraya kurulsun diye işaret buyurmuş. Çok geçmeden kızlar sofrayı kurmuş. Tabaklarda elmas, yakut, en değerli cevherler sunulmuş. Nüşabe: “Buyrun, yemeğe başlayın” demiş.

“Elçi” (ya da İskender): “Bu ölçsüzlük neden? Bunların elmas, yakut, cevher olduğunu anlamaz mıyım ben?” diye karşı koymuş.

Nüşabe gülmüş: “Demek ki yemeğe bile yaramaz bu taşlar. Öyleyse bununla yücelir mi başlar? Bunun için vuruşmaya değer mi? Çarpışmaya ne gerek?..” demiş.

Savaş karşıtı bu söyleyişi 2300 yıl önce geçmiş. Ya da 800 yıl önce Nizami Nüşabe'nin düşüncesini bize böyle aktararak insandan daha önemli hiç bir şeyin olamayacağını vurgulamış. Ama insanlık, yüzlerce yıldan beri uygarlık temelini Nüşabe'yi değil, doğal gelişmeye zor kullanarak müdahale eden Büyük İskender'i koymuş. Onu koymuş; çünkü o kan dökerek aldığı topraklarda tapınaklı, liseli, kütüphaneli, tiyatrolu, su kanallı modern şehirler kuruyormuş. İnsanlığın mutluluğu için kullanılması gereken her şey; toprak, altın, cevher ve tüm zenginlikler o günden beri insanlık ve uygarlık adına, insanlığın yok edilmesinde kullanılmış. Evet evet, itiraz edeceklerin sesini duyar gibiyim; ama bu böyle.

Yok edilenlerin çocukları yok edenlere karşı hep kan davası gütmüş. Öç alma savaşları karşılıklı sürüp gelmiş. Sellarle kanların akıtıldığı günümüzde de görülüyor ki, insanlık bilinci Nüşabe'nin bilincinden çok geride. Geride; çünkü ülkemizde süren bu uğursuz savaşın nedenleri yoksa nasıl açıklanabilir?.. Çünkü bu işi el altından destekleyenlerin oyununu göremiyecek kadar gözleri dönmüş olanlar var ülkemizde. Ya da bir taşla bir çok kuş vurmak isteyen emperyalistlerin oyununa geliyorlar. Onlar ki; Ermeni'yi Azeri'nin üstüne sürüyorlar. Somali'de kan döküyorlar. Orta Asya'ya. Çin'e, Maçin'e yayılıyorlar. Dünyada bizim de bir çekim merkezi olma fırsatımız ortaya çıkmışken bu fırsatı ortadan kaldırıyorlar. Bana öyle geliyor ki, ülkemizde sertlik yanlısı olan her iki taraf da farkında olarak ya da olmayarak uğursuz bir görevi yüklenmiş. Böyle yaparken yüzlerce yıl sürecek bir kan davasının temelini attıklarını biliyorlar mı, bilmiyorum. Oysa ateşkes ilan eden taraf ısrarla bunu sürdürebilir, siyasi yönden Türkiye'yi çok zorlayabilirdi. Barışçıl kanallar hâlâ tükenmiş değil. Hâlâ kan

davasını ortadan kaldıracak kirvelikler güçlendirilebilir. Bunun için insanlar sesini yükseltebilir. Ben Kürtlerle kirveyim ve de kirve kalacağım diye herkes ama herkes düşüncesini sesli söyleyebilir. Çünkü konuştuğum herkes bundan yana. Peki susmak da neyin nesi?.. Nüşabe'nin 2300 yıl önce dediği: "Çarpışmaya ne gerek var?" sözlerini biz şimdi ve hergün diyemez miyiz?

Arif GELEN

BARIŞ VE İNSAN

Yazar ve düşünür Hermann Hesse, “Savaşın dışardan değil de, bizzat sizin tarafınızdan yaratıldığını ve istendiğini kabul ederseniz, barış yolu önünüze açılmıştır”, diyor. Olaylar iki tarafın da yanlışlarıyla en uç noktaya ulaşmıştır. Gene de barış yoluna dönüş olanağı vardır ve bu noktada barışı sağlamak daha da büyük bir başarıdır. En başta kabul edilmesi gereken ilke, insanların canına kıyarak hedefe ulaşma çabasının, insanlığın vardığı bugünkü aşamada terk edilmesi zorunludur.

Fransız devrimiyle gelen ulusal devlet ilkesi, artık yerini çok uluslu, çok kültürlü ve çok dilli devletlere bırakma eğilimine girmiştir. Milliyetçilik artık modası geçmiş, hatta zararlı diye görülüyor. Böyle olmasaydı, milliyetçilik daha ağır bassaydı, bugün Almanya’da yaşayan altıbuçuk milyon yabancıнын sınır dışı edilmesi gerekirdi. Federal tipte devletlerin dağılarak, milliyete dayanan küçük devletlere yerini bıraktığı birkaç örnek çok acı sonuçlar vermiştir. Balkanlarda ve Kafkasya’da açlıkla ve silâh cehennemi ile karşılaşan insanların çektikleri gözler önündedir.

Türkiye’nin bugünkü sınırları içinde çok uluslu bir devletin geliştirilmesi ve yerleştirilmesi, anadilini konuşamayan, ulusal kültürünü yaşayamayan, hiç değilse bundan yarınsın insanların istemlerini gerçekleştirebilir. Bu amaçla yerel yönetimlerin merkezci sistemden çıkarılarak federal sisteme uydurulması, bu yolda bugünkü devlet uygulama-

sında bazı değişikliklere gidilmesi yeterli olabilir. Bunun için durmadan insan kanına girme zorunluğu yoktur.

Üstelik günümüzde dünya kamuoyu ve uluslararası kuruluşlar, devletlerin ve hükümetlerin politikalarını değiştirmede etkili duruma gelmişlerdir. Artık bir devletin içişlerine karışılmıyacağı ilkesi geçerliğini yitirmiştir. Halkını ezen ülkelerin içişlerine silâhlı müdahaleler bile başlamıştır. Bu olanaklar dururken, silâhlı savaşıma sarılıp hiçbir suç olmayan insanların canına kıymanın gereği var mı? "Kalan sağlar bizimdir..." deyimi artık rafa kalkmıştır. Silâhlı zora başvurmanın bir sonuca götüreceği çok kuşkuludur. Bir gün götürse de, dökülen insan kanının hesabını vermek olanaksızdır.

Ayrıca, bir devletin toprak bütünlüğünü koruması, meşru hak olarak görülüyor. Zora başvurarak sınırların değiştirilmesi sonu gelmeyen, dünya kamuoyu tarafından yadsınan çatışmalara götürüyor. Bir ülkede var olan haksızlıkların giderilmesi için kansız olan, hem de geç olsa bile bir gün başarıya ulaşması kesin görünen yol, içerde ve dışarda barışçı yollarla savaşım verere, dünya kamuoyunu yanına almaktır. Bunun için vaktin geçmiş olması söz konusu değildir, yeter ki, çıkış noktası insancıl olsun.

İkinci önemli nokta, milliyetlere dayanan küçük devletlerin halklarına yeterince yararlı olamamasıdır. Hatta bu, yöneticilerin bir despot düzeni kurarak, ülkenin dar ekonomik kaynaklarını kişisel çıkarları için kullanmasıyla bile sonuçlanmaktadır. Afrika'da bunun örneklerine çok rastlanıyor. Avrupalılar, güçlerini daha da arttırmak için devletin birçok yetkilerini daha üst kuruluşlara vermeye hazırlanıyorlar.

Kültür, dil, ekonomik haklar savaşımı elbette gerekli. Ama milliyetçilik denilen modası geçmiş, hatta gericilikle

eşit görülen bir akımı terketmek gerekli. Barışı ilke yapmalı. Bu ikisi çoğu zaman birbiriyle çatışıyor.

Başlangıçta anılan yazarın şöyle bir sözü daha var: “Ben de bir yurtseverim, ama önce insanım; bu ikisinin bağdaşmadığı yerde, her zaman insana hak veririm.”

G. Doğan GÖRSEV

ÜLKEMİZİN “KANAYAN YARA”SINA SİVİL ÇÖZÜM ARAYIŞLARI İÇİN YENİ OLANAKLAR YARATMA GEREKLİLİĞİ

Ülkemizin “Kanayan Yara”sı, Kürt sorunu gitgide daha sancılı bir süreç izliyor.

Toplumsal uyumsuzlukları gerginliğe, giderek teröre doğru yükselten bugünkü yaklaşımlar ağır bastıkça, bu sürecin, ülkemizin yalnızca bir bölgesi için değil tümü için, yalnızca bugünü için değil aynı zamanda yarınları için gitgide artan maddî ve manevî kayıplar getirerek sürmesi nasıl önlenebilir?

Bu sürecin, insanlıktaki gelişime uygun, âdil bir çözüme doğru yönlendirilebilmesi, yeni bir düşünme tarzını ve buna dayalı sivil yaklaşımları gerektiriyor.

Gündelik olayların yüzeysel görünümüyle ve bunlara ilişkin kısmî, geçici görüşlerle koşullu ve kısıtlı kalmamaya çalışarak, biraz geriye dönüp, dünyada -ve onun bir parçası olarak ülkemizde- egemen olan genelgeçerli nesnel eğilimlerden birine bir bakalım:

“Eski, yerel ve ulusal kendine yeterliğin ve içe kapanıklığın yerini, çok-yanlı ilişkiler, ulusların çok-yanlı karşılıklı-bağımlılığı alıyor.... Ulusal tek-yanlılık ve sınırlılık gitgide olanaksızlaşıyor.”

Daha geçen yüzyıl ortalarında, sanayi devriminin dünya ölçeğindeki sonuçları konusunda vurgulanmış olan bu nesnel eğilim, milliyetçi, ırkçı karakterde, ego-santrik ve etno-santrik politikalara zemin tanımıyor. Tek tek ülkeler halklarının, giderek tüm insanlığın gelişimini köstekleyen, ayrıca engin acılara ve kayıplara yol açan çeşitli yerel çatışmaların, özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarının, hep bu tek-yanlı kör politikalar yüzünden çıktığını nasıl unutabiliriz? Ünlü Fransız düşünürü, tarihçisi ve politikacısı Jean Jaurès'e, 1914'te savaşa karşı çıktığı için bir milliyetçi tarafından sıkılan hoşgörüsüz kurşun unutulmalı mı?

Yaşadığımız dönemde, insanların ve ulusların özgürce ve güvenlik ve işbirliği içinde gelişmesinin politik ve kültürel koşulları, bir yandan Birleşmiş Milletler temel-yasasına dayalı etkinliklerle, Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferanslarıyla, UNESCO'nun "Dünyada Kültürel Gelişme Onyılı" vb. çabalarıyla, Paris Şartı'yla ve insan haklarını geliştiren ve somutlayan benzeri uluslararası anlaşmalarla; bir yandan da, tüm ülkelerde, sorunlara şiddete başvurulmadan çözüm aranması için ağırlığını koyan, insan haklarına duyarlı bir kamuoyunun desteğiyle, geçici bazı olumsuzluklara rağmen, olgunlaşmaya devam ediyor. Tek-yanlı dayatmacı, milliyetçi ırkçı politikalar yüzünden Güney Afrika'da, Filistin'de uzun yıllar devam etmiş acıların, gerginliklerin günümüzde nihayet dinmeye başlaması, böylesi bir iyimserliği destekliyor.

İşte bu bağlamda,

- özgür insan yaratıcılığının gelişmesini, toplumsal gelişmenin vazgeçilmez göstergelerinden biri olarak tanıyan;
- özgür insan yaratıcılığının gelişimini köstekleyen ekonomik, toplumsal, politik, askersel, töresel, kültürel,

doğal, vb. her türlü koşulun geriletilmesi için uğraş ver-
meyi, ve bunun için, insanın sağlıklı varoluşunun yanı
sıra, insan onurunu, insan emeğini ve insan aklını her
durumda yükseltmeyi, aydın olmanın bir işlevi sayan
bir insan olarak:

- son dönemde ülkemizde Kürt sorunuyla ilişkili olarak
şiddetlerin tüm kısıcılığıyla tırmandırılmasından, vu-
ruşmalarda durmadan kan akmasından, nice nice
ocakların sönmesinden, yıkımlardan irkiliyorum;
- bu çatışma ortamında boy atan hoşgörüsüzlüklerin ço-
cuklarımıza, torunlarımıza ister istemez yansıyacak
olumsuz toplumsal, kültürel, ekonomik, psişik sonuç-
larından dehşete düşüyorum;
- bir çatışma ortamında yığınlarla insanın göç etmek zo-
runda kalmasından, bir gurbetçi olarak, ayrıca içim
sızlıyor; peki, yığınla çocuğun okulsuz büyümesine ne
demeli?
- binlerce “faili meçhul cinayet”e durmadan yenileri ek-
lenirken, sancılı “sıra ne zaman?” bekleyişleri de beni
tedirgin ediyor;
- daha da kötüsü, bütün bu olumsuzlukları durdurabile-
cek seçeneklerin kamuoyu önünde enine boyuna tartı-
şılabilmesi tüm bu duygularımı katmerlendiriyor (Ge-
çen hafta TBMM Başkanı Sayın H. Cindoruk’un Mec-
liste temsil edilen partilerden 10’uyla yaptığı “terör
zirvesi”nden de, yazık ki umut verici bir şey çıkmadı.)

Hayır, ülkemizde böyle bir durum, günümüz dünyasında
bir yazgı olamaz, diye düşünüyorum; 8 yıldır yaşadığım,
gördüğüm Batı Avrupa ülkelerinde hukuk devleti uygula-
malarına değişik vesilelerle tanık olmuş bir kimse olarak.

Bu sağlıksız durumun değiştirilmesi için, tüm politik
partilerin, meslek kuruluşlarının, sendikaların, yazar,

sanatçı ve basın örgütlerinin, toplumsal, kültürel ve kamuoyu örgütlerinin, yerel yönetimlerin, etkili kişiliklerin,

- ülkemizde tüm silahların ivedilikle susturulması,
- Kürt sorununa sivil bir çözüm aranması ve
- bugüne kadar açılmış yaraların şimdiden sarılmaya başlanması için **yeni olanaklar yaratılması** yolunda, elverişli her düzeyde, çok-yanlı çaba göstermeleri gerekmez mi? Bu yolda her şeyin yapılmış olduğu söylenebilir mi?

Kuşkusuz, böylesi çabalar aynı zamanda, ülkemizde demokrasi kültürünün, sorunlara hoşgörüyle olmasa bile, karşılıklı anlayışla eğilme yaklaşımının yerleşmesine de güç katacaktır.

Özellikle, bunalımlı dönemlerin, gitgide genişleyen zararlara meydan verilmeden aşılması söz konusu olduğunda, 1987 yılında Sayın M. Gorbaçov'un "Yeni Delhi Bildirgesi"ni imzalamak üzere gittiği Hindistan'da parlamento kürsüsünden tekrarladığı, Buda'nın yaklaşık şu sözlerini herkesin hatırlamasını çok yararlı görüyorum: "Öyle bir uğraş vermeli, öyle bir sonuç sağlamalı ki hiç kimse kendini yenik hissetmesin."

9.11.1993

Aydın KARAHASAN

KÜRT KİMLİĞİYLE BARIŞMALIYIZ

Çağımızın 21. yüzyıla girmesine şunun şurasında ne kaldı? Bütün sancılarını çeke çeke insanlık tarihi 20. yüzyılda büyük kazanımlara ulaştı. 21. yüzyılda daha büyük kazanımlara ulaşmak için uğraş veriyor. İlk toplumlardan günümüze kadar aşama aşama ulaşılan gelişim süreçleri öyle pek kolay olmadı. İnsanlık büyük acılar, büyük eziyetler çekti. Kavram pek eski olmakla beraber çağdaş modern demokrasinin uygulanması, siyasal partilerin devlet yönetimine katılması binlerce yıllık insanlık tarihinde ancak iki yüz yıllık bir olaydır.

1789 Fransız Burjuva Devrimi'nden sonra pek çok kavim ulus olmanın yeni yeni bilincine varıyordu. Türkler bu bilincin son halkalarından birini oluşturduklarından Batılı tarihçiler “ümme”ten “millet” anlayışına geçen Türkleri onun için “gecikmiş ulus = verspätete Nation” deyimiyle niteler. Yeri gelmişken şunu da belirtmekte yarar var: Türkçe'ye, daha doğrusu Osmanlıca'ya Arapça'dan giren “millet” kavramı Batı dillerinde kullanılan “nation”un karşılığı değildir. Millet Arapça'da dinî cemaat (dinsel topluluk) anlamına gelir. Nation'un karşılığı Türkçe'de “ulus”tur. Ama artık galat-ı meşhur (yanlışın doğru gibi kullanılması) haline gelen “millet” kelimesi Türkçe'de deyimlere kadar girmiş, ister istemez millet kelimesi de ulus kelimesiyle beraber kullanılır olmuştur. (Şoför milleti, köylü milleti, Ulus Meydanı v.s. gibi)

Çok kavimli bir devlet olan Osmanlı İmparatorluğu'nun

enkazı üzerinde kurulan yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi ilkelerinden biri de "milliyetçilik" idi. Altı yüz yıllık ümmet anlayışı içinde yaşamış bir topluluğa ulus bilinci verilebilmesi için "milliyetçilik" ideolojisi ilk dönemlerde bir bakıma anlayışla karşılanabilirdi, ama cumhuriyetçilerin halkına ulus bilinci verme akımı ne yazık ki, giderek öteki ulusları hakir görme, kimliklerini tanımama, salt kendi ulusunu yüceltme şovenizmine dönüşmüştür. Belki bir makalenin dar çerçevesi içinde sosyolojik bir olgu olan ulusal hareketleri bütün ayrıntılarıyla ele almak pek mümkün değilse de kavramın ana hatlarına kısaca değinmekte yarar vardır sanırım.

İnsanlık, tarih alanına millet ya da ulus olarak girmedir. Yerel, tarihsel, ekonomik, sınıfsal ve kültürel pek çok koşulların oluşması insanları kavimler olarak ayırttırdı. Bugün kültür alanında yapılan sosyolojik araştırmalar şunu gösteriyor ki, kültürleri milletler yaratmamış, tam tersine sosyal, tarihsel, sınıfsal pek çok faktörlerin bir araya gelmesi kültürleri yaratmıştır. Daha açık bir deyişle Fransız, İngiliz ya da Latin kültürleri dediğimiz zaman tarih boyunca o yöredeki coğrafî, tarihî ve ekonomik koşulların doğurduğu sonuçlardan meydana gelen kültür çeşitlemeleri anlaşılır. Buna bağlı olarak da o yöredeki kavimler belirli ve farklı kültür karakterleri, davranış biçimleri kazanır. Fransız kültürünü Fransızlar yapmaz, tam tersine; tarih boyunca oradaki antropolojik, sosyolojik ve ekonomik koşullar Fransız tipini yaratır. Aynı sav Anadolu'daki insan için de geçerlidir. Türk kültürünü Türk insanı yapmamıştır. Asya'dan Anadolu'ya kadar coğrafî, ekonomik, etnik ve jeolojik koşullar, son belirlemede üretim ilişkileri Türk insanının karakteristik yapısını oluşturur. Aynı maddi koşullarda başka bir ırktan bir insan, örneğin bir kaç kuşak öncesi bir Fransız veya

İngiliz Osmanlı toplumunda veya Anadolu reaya koşullarında yetişse dünün reayasası, bugünün kırsal kökenli Türkiyelisinden farklı olmazdı. Nitekim Hıristiyan kökenli devşirme çocuklarının Osmanlı ve İslam benliğinde yeniçeri ağası ya da şamar oğlanı olmalarında eski kökenlerinin bir rolü olmaması gibi. Birkaç örnek vermek gerekirse şu adları sayabiliriz: İbrahim Müteferrika'nın Macar, Mimar Sinan'ın Rum veya Ermeni, Sokullu'nun Sırp veya Boşnak, Şeker Ahmet Paşa'nın Giritli Rum kökenli oluşları onların Osmanlı-İslam kültür ve uygarlığına uygun eserler vermelerine engel olmadığı gibi bu uygarlık çerçevesi içinde pek çok yabancı kökenli saray erkânının da yer almalarına engel olmamıştır.

Millet kavramı da kültür ve uygarlık tarihinde belirli bir ivme kazandığından 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başlarına kadar çok uluslu imparatorlukların egemen oldukları tarih diliminde, örneğin Almanya'da Habsburg, Rusya'da Romanov, Diyar-ı Rûm'da Osmanlı hanedanlarının egemenliğinde farklı dil ve dinde kavimler yaşamakta idiler. Ne varki, ne kadar egemen de olsalar imparatorlukların sonuza dek sürgit kalmaları beklenemezdi. Bu imparatorlukların yıkılmalarından sonra buldukları toprak parçaları üzerinde çeşitli millî ve sosyalist devletler doğdu. Daha millet ya da devlet olma özlemine taşıyan topluluklar gene de vardır. 1917 proletarya devrimi halklara ulus olma bilinci açısından daha geniş olanaklar tanıyordu. Halkların kaderlerini tayin etme tezi gündeme gelmişti. Pek sancılı olsa da, sağa sola sapmalar gösterse de, iyi kötü bu deney de yaşandı. Ulusçu bilinç istesek de istemesek de, beğensek de beğenmesek de sınıfsal bilincin önüne geçti. Ama sanayi devrimini tamamlamış, oradan teknolojik devrime geçmiş Batı'da ise millî devletlerin sınırlarını kaldırmağa çalışıp ken-

di içlerinde bir bütünleşmeğe gittiği bir dönemde henüz feodal ilişkilerden kurtulamamış toplulukların ulusçu hareketlere yönelmeleri onların da ulus bilincine geç varmış olmalarından (verspätete Nation) ileri gelmektedir. Yakın tarihin sancılı çalkantılarına karşın ülkelerinin temel yapısını demokratik platformlara oturtmuş, insan hak ve özgürlüklerine dayalı, bireyin düşüncesinden ötürü her türlü baskı ve tehditten tamamen arındırıldığı, yaratma özgürlüğüne sınırların konmadığı toplumlar daha da gelişmenin, her alanda daha da ileri gitmenin yollarını ararlarken, ülkemiz aydınlarını, sanatçı ve düşünürlerini bu istemlerinden ötürü baskı ve tehditlerle sindirmeğe kalkışmak, çağ atıyoruz diyenlerin çağın ne kadar gerisinde kaldıklarının göstergesidir.

Dünyanın böylesi bir süreç yaşadığı bir dönemde insan haklarının sağlam temellere oturtulması, demokratik hakların güvenceye alınması, katılımcı demokrasinin yaygınlaştırılması için ülkemizde verilen mücadeleye de sanırım Batı'da yaşayan hiçbir aydınımızın ilgisiz kalmaması gerekir. Aydın, konumu gereği önyargılardan daha kolay sıyrılabilen, görüş açısı daha geniş olan, geleceğe daha geniş bir perspektiften bakabilen bir kişi olması gerektiğinden; dünyanın neresinde olursa olsun eziyet edilen, acı çektirilen, hakları gaspedilen insanların yanında olmalıdır. Türkiye'deki insanların da 21. yüzyıla daha demokratik bir toplumsal yapıyla girmeğe hakları vardır. İki yüz yıldır bocaladığımız Batılılaşma çabaları içinde, Avrupa Topluluğu'nun üyesi olmak için çırpınıp durduğumuz bir dönemde demokratikleşme sürecinin geciktirilmesine kimsenin hakkı yoktur sanırım.

Ne var ki, ülkemizin de bulunduğu dünyanın belirli bir bölgesi bu aşamaya varabilmesi için çok sancılı bir dönemi yaşamak zorunda kalıyor. Siyasal rejim farklılıklarının,

dinsel ve etnik çatışmaların, Balkanlar, Kafkaslar, Ortadoğu ve dünyanın öteki yörelerinde özellikle sosyalist sistemin dağılmasından sonra baş gösteren kargaşa ve şiddetin sorunları daha da ağırlaştırdığı üzüntüyle gözleniyor. Sovyetler Birliği'nin kendi rızasıyla sisteminden vazgeçmesi belirli çevrelerde büyük bir sevinç ve iyimserlik yaratması uzun sürmedi. Hele zil takıp oynayanlar bugün ne yapacaklarını bilemiyorlar. Özellikle Körfez'deki savaş, Balkanlar, Ortadoğu, Kafkaslar'da şiddetin tırmanması dün zil takıp oynayanları bugün şaşkına çevirmiştir. Bu şaşkınlık içinde olanlar belki de kendi iç etnik sorunlarını 21. yüzyıla beş kaleden 19. yüzyıldan kalma şiddet yöntemleriyle çözmeğe çalışmakta ısrarlı görünüyorlar.

Türkiye'de yıllar yılı inkâr edilen bir gerçek var; gerçek bir sorun! 21. yüzyılın eşliğinde adı bile doğru dürüst konamamış bir sorun! Bu yakıcı sorun kimine göre Güneydoğu sorunu, kimine göre terör sorunu, kimine göre de Kürt sorunudur. Pek çok tabuların katılığı altında yaşamak zorunda bırakılan Türkiye halkı (cinsel, dinsel, askersel tabular gibi) bu baskıcı tabular yüzünden bir türlü sağlıklı rasyonel düşünceye yönelememiş; hele askersel tabu Türk devletinin yapısını oluşturduğundan katılığını daha acımasız sürdürmüştür. Bu gidişle daha da sürdüreceğe benzemektedir. Askersel tabu kişilerin düşünce yapısına öylesine işlenmiştir ki, "her Türk asker doğar" anlayışı toplumun geniş kesimlerinde inancını halen sürdürmektedir. Bunun için okul kitaplarından cami vaazlarına kadar militarizm yüceltilmiş, körpe dimağların anlıyamadığı Arapça dualar Kuran kurslarında ezberletilirken hamasî şiirler de daha ilkökul kitaplarında yer almağa başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın son yıllarına doğru kurşun askerler çocukların ellerine oyuncak diye verilmiş, en kaba şoven duygular içeren milliyetçi slo-

ganlar ulusal bayramlarda çarşı pazar pankartlar halinde asılarak zaten oldukça kıt olan toplumun düşünce yeteneği iyice kısırlaştırılmıştır. Artık ulusal bayramlarında tank ve toplarla geçit resmi yapan tek Avrupa ülkesi Türkiye kaldı.

Her ne kadar göreceli de olsa dünya kültürünün evrensel değerlerine yer verilip bine yakın klasikler devlet eliyle yayınlanmışsa da bu güzel akımın soluğu çarçabuk kesilmiş, 1950'den sonra demokrasiye geçiş sanılan; aslında cumhuriyetçilere karşı tepki olarak gelişen hareket bir hükümet değişikliğini sağlamış; bu hükümet değişikliği gericiliğe, milliyetçiliğe, şovenizme (bazı hallerde ırkçılığa bile) büyük ödünler vererek bu akımların gelişip serpilmesine sebep olmuş, Kore savaşına gönderilen 4500 askerle Türk kahramanlığının dünyaya duyurulması fırsatı doğduğu ileri sürülmüş, daha da ileri gidilerek Türkiye'yi İkinci Dünya Savaşı'na sokmayanların milleti erkekliğinden ettiği meydan nutuklarında ilkel bir biçimde haykırılmıştır. Özellikle ellili yıllardan sonra yaygınlaşan "Vatandaş Türkçe konuş!" kampanyası afiş ve pankartlarla vapurların kamaralarından trenlerin kompartımanlarına kadar girmiştir. Okullarda öğretilen İngilizce, Fransızca, Almanca'nın dışında Türkiye'de konuşulan azınlık ve etnik dil gruplarına tahammül ve sabır gösterilmemiş; Kürtçe, Lazca, Çerkesçe, Abazaca, Gürcüce, Rumca, Ermenice v.s. dillerle iyiden iyiye alay etme, hor görme, onur kırma davranışlarıyla sık sık karşılaşmıştır. Daha düne kadar Osmanlı Türkçe'yi dil saymaz. Arapça ile Farsça'yı yüceltirken (Selçuklularda resmî dil Farsça idi), Türkmenleri adam yerine koymazken, şimdi Türkçülük ve Türkçecilik akımı kendi dışındakileri adam yerine koymamağa, dillerini de hor görmeğe başlamıştır. Arapça, Farsça ve Batı dillerindeki kelimelerin boyunduruğu altında olan Türkçe'nin bugün kendini arındır-

mağa ve geliştirmeye ne kadar hakkı varsa Türkiye’de konuşulan öteki etnik grupların dillerinin de kendilerini geliştirmeye, şiirlerini, öykülerini kendi dilleri ile yazmağa; bunları düğünlerde, şöenlerde, meydanlarda öteki kardeşlerine de okuma, yayma hakları olmalıdır. Bu hak en temel insan haklarının başında gelir. Çünkü bir dil her şeyden önce bir düşünce aracıdır. İnsan düşüncesini diliyle, dilini de düşüncesiyle geliştirir. Dil ve düşünce etle tırnak gibi birbirinin ayrılmaz parçalarıdır. Ayırmağa kalkarsanız işte böyle acılı, sancılı olur. Artık insanlık hiçbir dilin, kültürün yok edilmesine izin vermiyor. Bazı kurumlarına bizim de üyesi olduğumuz Batılı kuruluşlar pek çok konularda bugün bizden yana tavır koymuyorlarsa onlara kızıp köpürmekden çok külâhımızı önümüze koyup uzûn uzun soğukkanlılıkla düşünmemiz gerekir. Devlet gereksiz yere inatlaşmamalı, bir bizden bir sizden diye vuruşup durmamalıdır. Sorunu oturup “müzakere” etmelidir. Kimlerle mi? Tabii Kürtlerle... Daha Türkiye’de bu yakıcı sorunu doğru düzgün bilen yok. Geniş demokratik ortam içinde pek çok sorunumuza tartışma olanağı verilmediği gibi Kürt sorununa da tartışma olanağı verilmemiştir. Bu konuda sosyolojik araştırma yapanlar ya da yapmak isteyenler en ağır suçlamalarla yargılanmış, ağır hükümler giymişlerdir.

“Kürtler” bir etnik varlık olarak kimliklerinin devlet ve toplum tarafından tanınmasını istiyorlarsa, bu konuda sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal reformların gerekliliğini savunuyorlarsa “Kürt Devleti” kurma düşüncesi ile “kimlik” tanıma arasında özlü bir fark var demektir. Hayır, biz bu kimliği tanırsak arkasından “Kürt Devleti” isteği gelir endişesine kapılmak gereksiz inatlaşmalardan doğan zararları beraberinde getirir. “Kürt kimliği”ni tanımak, bu kimliğe saygı duymak demokrasinin, insan haklarının bir gereğidir.

Herkesin etnik kökenine ve kimliğine saygı göstermesini bekleme hakkı vardır. Sanırım Türkiye’de halklar birbirlerine saygı ve hoşgörüyü gösteriyorlar da saygısız ve hoşgörüsüz davranan devlet oluyor. İşte bir zamanlar sıkça söylenen bu deyim “Türkiye Halkları” deyimini başta devlet olmak üzere bir takım çevreleri öylesine rahatsız etmiştir ki, pek çok genç-yaşlı insan vatana hıyanetten yargılanmış, ocağına incir dikilmiş, sürümsürüm süründürülmüş, pek çoğu da kimvurduya getirilmiştir. Oysa türlü çiçeklerin bir bahçedeki güzelliği gibi çok uluslu zengin bir geçmişi olan Türkiye etnik kökeni, dili, dini, mezhebi ne olursa olsun herkesin asgari müşterekte birleşebileceği (demagog politikacıların sıkça söylediği gibi millî birlik ve beraberlik ruhu içinde değil, çünkü bu deyim insanı şablon düşünceye götürmek için söylenmektedir) bir düşünce platformu yaratabilecek olanaklara sahiptir. Baskıcı zihniyet, her zaman olduğu gibi bu deyimden de ürkmüş, daha aşırısı gelir korkusuyla, deveküşunun kafasını kuma sokması misali, gene kendini yasakçı zincirin arkasına sokmuştur. Baskı ortamının bir sonuç vermediği, tersine halkların birbirlerine önyargısız yaklaşımlarına engel olduğu, etnik grupları kutuplaşmağa ittiği görülmektedir. Kürtlerin kimliklerinin tanınmasının peşine onların bir Kürt devleti kurmak istemleri gelir endişesi yüzünden Kürt kimliği devletçe hiçbir zaman hoşgörü ile karşılanmadı. En yetkili ağızlar Güneydoğu’ya giderek orada “Kürt realitesini tanıyoruz” demelerine rağmen başta anayasa olmak üzere pek çok yasalar demokrasinin özüne aykırı iken bunları çağın anlayışına uygun bir biçimde değiştirmeleri akıllarına bile gelmemektedir. Akıllarına gelmek şöyle dursun daha da antidemokratik yasaları hazırlamakta hiçbir beis görmemektedirler. Siyasal partileri sözde demokrasinin vazgeçilmez unsurları saydıkları halde, en te-

mel insan haklarını savunan sol partiler birbiri arkasından Anayasa Mahkemesince kapatılmaktadır. Örneğin Türkiye İşçi Partisi (TİP) bundan 22 yıl önce 20 Temmuz 1971'de Anayasa Mahkemesince kapatılmıştı. İşin garibi yıllar yılı parti bir sosyal sınıfı diğer bir sosyal sınıf üzerine tahakküm kurmak amacıyla suçlandığı halde, mahkeme heyeti "Partinin Kürt dilini ve kültürünü hem koruma, hem de geliştirme çabasında olduğu açıkça görülmektedir" hükmüne yer vermişti. İkinci bir örnek ise Türkiye Emekçi Partisi'nin (TEP) 5 Mayıs 1980'de gene Anayasa Mahkemesince kapatılmasıdır. Gerekçe gene aynıydı. TEP, Kürt dili ve kültürünü savunduğu için kapatılmıştı. Üçüncü bir örnek Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin (TBKP) 6 Temmuz 1991'de gene Anayasa Mahkemesince kapatılma olayıdır. Ona yüklenen suçlama da "Kürtçülük" yapmaktı. Bu örnekler çoğaltılabilir. Sosyalist Parti (SP), İşçi Partisi (İP), Halkın Emek Partisi (HEP), Demokrasi Partisi (DEP) hep aynı gerekçelerle kapatılmış ya da kapatılmak istenmiştir. Çünkü mevcut anayasa siyasal partileri sadece lafta demokrasinin vazgeçilmez unsurları saymaktadır. Bugün Türkiye'de çağdaş bir demokrasiye ulaşabilmenin en büyük engeli halen yürürlükte olan 1982 Anayasasıdır. Çünkü Anayasa Mahkemesi de mevcut Anayasa'ya ve yasalara göre karar vermektedir. Burada asıl üzerinde durulması gereken siyasal iktidarların takındıkları tavidir. Anayasa ve yasalar ise ta başından beri Kürt gerçeğine demokratik yollardan bir çözüm bulunmasına olanak tanımamıştır. Çünkü egemen siyasal güçler Kürt gerçeği karşısında hep baskıcı ve yasaklayıcı tutum izlemişlerdir. Ağızlarıyla "Kürt realitesini" kabul ettiklerini söylemekte, demokrasi ve özgürlük türküleri çağırmakta, hukukun üstünlüğünden söz açmaktadırlar ama elleri hep silaha gitmektedir. Yetmiş yıllık uygulamanın sonucu tari-

hin tüylerini bile diken diken edecek kadar korkunçtur. Açıklık ve Őeffaflık savunulduğu halde devletin yeraltında örgütlendiği söylentileri artmaktadır. Devlet ya töhmet altındadır ya da bilerek susmaktadır. Birçok uluslararası antlaşmalara imzasını koyan Türkiye Cumhuriyeti Paris Şartı'nı da imzalamıŐtır. evresindeki pek çok ihtilafı AGİK'e götüren Türkiye'nin kendisinin uymadığı konularda uluslararası kuruluşlara götürülünce yakınmağa hakkı olmamalıdır. Demokrasinin  n koŐulu ifratlardan kaçınarak önyargısız diyalog kurma olanaklarını aramaktadır. Türkiye'nin demokratik evrimi için böyle bir diyalogun kurulması her iki taraf için de yaŐamsal önem taŐımaktadır. Yoksa yarın çok geç olabilir.

Şerafettin KAYA

SORUNU HALK ÇÖZER YETERKİ O ORTAM YARATILSIN

Bu son günlerde Türkiye’de yaşanan olaylar ve gelişmeler gösterdi; DYP-SHP Koalisyon Hükümeti, TBMM ve DEP dışındaki, mecliste temsil edilen siyasi partiler, Kürt Halkının uluslararası sözleşmelerde belirtilen anlamda kendisini ulusal kimliği ile kültürel ve siyasi olarak ifade-sine, sorunun bu bağlamda siyasi çözümüne karşıdır. Denebilir ki demokrasiyi bu kapsamda algılamıyorlar. Kürt Halkının ulus veya uluslaşma sürecine girmiş bir “halk” statüsünde görülmesine tahammülleri yoktur. Sorunu askeri ve cezai tedbirlerle çözmeden yanadırlar. Görev orduya verilmiş ve sorunun çözümünde Genel Kurmay Başkanlığı tam yetkili kılınmıştır. Basın ağırlıklı olarak ve yargı organları, özellikle Anayasa Mahkemesi, YÖK ve Üniversiteler aynı tutum ve anlayışadılar, askeri çözümde hükümetle mutabakat içindedirler.

TC Ordusu, kara, hava ve jandarma kuvvetleri ile ve en ağır silahlarla donanmış olarak Mart 1991’den bu yana Kürdistan’da hareket halindedir. Mayıs 1993’ten sonra bütün gücü ile saldırıya geçti. Kürdistan’ın bütün dağlık alanı bombalandı. Havadan veya karadan bombalanmıyan yayla, mezra, köy ve kasaba kalmadı. Bini aşkın köy insansızlaştırıldı. Her il ve ilçede onlarca köy, köylünün ve kasabalının

bağı ve bahçesi, ekini, harmanı ve Kürdistan'ın ormanları ateşe verildi.

Açıkça görülüyor, TC Devleti Kürt Gerilla Güçlerine karşı savaşıyor. Ordusu, sivil yönetimi ve mahkemeleri ile savaşı sivil Kürt Halkına karşı sürdürüyor. Operasyonlarda, devletin yanında gerillaya karşı silahlanmayı reddeden, köyünü ve kasabasını terketmiyen direnen köylüler, kontak kapatan şoför, kepenk indiren esnaf, yurtsever işadami, soruna Kürt Halkının istemleri doğrultusunda siyasi çözüm arayan politikacılar, Milletvekilleri, aydınlar ve yazar çizer takımı hedef alınmaktadırlar. Hergün yüzlercesi karakollara taşınıyor. Şimdiye kadar bunlardan yüzlercesi işkence tezgahlarında yaşamını noktaladı. Bir yandan özel tim, diğer yandan kontrgerilla köy ve kasabalarda Kürt aydınlarına ve Yurtsever insanlara karşı av seferleri düzenliyorlar. Devlet geçmişte Piran ve Darahini'de, Zilan'da, Sason'da ve Dersim'de yaptığı 'Tenkil' benzeri bu operasyonlarla gerillayı teslim almak ve Kürt Halkını sindirmenin hesabındadır.

Bugün Kürdistan'da doğrudan sivil Kürt Halkına yöneltilmiş ve sürdürülen, adı yok ama amacı belli bir savaş var. Bu savaşı TC Devleti kendisi başlatmıştır. Demokratik mücadeleye açık tüm yolları, ordusu, jandarması, savcısı, mahkemesi, ceza ve sürgün yasaları ile barikat kurarak kapatmış, Kürt Ulusal Muhalefetine mücadelesinde dağ yolunu kullanma dışında bir seçenek bırakmamıştır.

TC Devleti bu savaşta haksız olan taraftır. Savaşı savaş kuralları dışında işleten, tırmandıran da TC Devletidir. Bir yandan "İşbirlikçi" yakıştırması ile savaşı daha geniş bir boyutta sivil Kürt Halkına yaşatmaya çalışan Devlet, diğer yandan, provoke eylemlerle gerilla güçlerini de aynı yanlışlığa çekip, gelişmelere göre, Türk Halkını sürdürülen sa-

vašta gerillaya, Kürt halkına karşı taraf kılmak istiyor.

Olasıdır, Kürdistan'da devlet güvenlik güçlerinin Kürt Halkına reva gördüğü bu insanlık dışı uygulamalar, Türk ve Kürt köy ve kasabalarında yapılan provokasyonlar sonucu ilerde Kürt ve Türk halkı karşı karşıya gelsin. Bülent Ecevit bunu istiyor. Alpaslan Türkeş tosuncuklarıyla bunu tezgahlıyor. ANAP milletvekilleri, DYP'nin şahinleri, başta Hürriyet olmak üzere diğer gazetelerden birkaçı bunun çığırtkanlığını yapıyor.

Kürt Halkının bugün ulusal kimliği dışında kaybedecek hiç bir şeyi kalmadı. Evi yıkıldı ve yakıldı. Bütün ev eşyaları ve tarım araçları tahrib edildi. Harmanı, ekini, bağı ve bahçesi, ağılındaki hayvanı ve arı kovanları ateşe verildi. Kanı ve teri ile yoğrulu toprağını bırakmak ve gurbete taşınmak zorunda kaldı. Şu anda yaşamına yabancı olduğu şehir ve kasabalarda her sabah amele pazarlarında açlığa ve sefalete merhaba diyor. Her gün birkaç cenaze çıkıyor köyünden, oturduğu mahalleden. Yaşamında tek vurgu acıdır. Bu durumda bulunan bir halkın kendisine yapılacak saldırıları cevapsız bırakması beklenemez.

Savaş bu sürece girmeden, halklar arası düşmanlık yaşanmadan silahlar susmalıdır. Silahların tezelden susması ve Kürt sorununun barışçıl yoldan siyasi bir çözüme bağlanması hem iki halkın ve hem de bölge halklarının çıkarıdır. Demokrasinin Türkiye'de işlerlik kazanmasının şartıdır. TC Devletinin siyasi ve ekonomik olarak güçlenmesini ve büyümesini getirir.

Kürt Halkı bugüne dek yaşadığı bunca zulüm, gösterilen düşmanca tavır karşısında haklı olarak, hükümeti, meclisi, ordusu, yönetimi ve mahkemesi ile TC Devlete güvenini yitirmiş durumdadır. Bu durumda Kürt halkının, TC Devletinin sorunun siyasi temelde çözümü ile ilgili somut bir

adım atmaması durumunda, yapılacak taahhütlere bağlı olarak gerillanın silahı bırakmasına rıza göstermesi düşünülemez.

Bu nedenle ateşkesin sağlanmasında ilk adımı devlet atmalı ve devlet Kürt Sorununun siyasi çözümüne yaklaşım göstermelidir. Hükümetin ve TBMM'nin, öncelikle, Anayasada yer alan "Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü" kuralında gösterdikleri bağnaz ve rijit tavırdan, Kürt Halkını ulusal-siyasi istemlerinden soyutlayarak sadece etnik bir gurup görme anlayışından ve her şeyin dışardan şer güçler tarafından tezgahlandığı fobisinden çıkması ve 1991 yılından bu yana resmi ağzlarda kabul gören KÜRT REALİTESİ olayına ANAYASAL İŞLERLİK kazandırması gerekir.

Olağanüstü Hal uygulamasına ateşkesin ardından, gerillanın silah bırakması şartına bağlanmadan son verilmelidir. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kaldırılarak bağimsizlik dahil her biçimi ile Kürt sorununun siyasi çözümünün tartışılabileceği bir ortam yaratılmalıdır.

Elbetteki herkesin düşüncesini serbestçe söyleyebileceği böylesi demokratik bir ortamda halk kendi iradesi ile Kürt Sorununun siyasal biçimini belirler. Bu yöntemde çıkacak çözüm kalıcı olur ve Kürt-Türk halkları arasında dostluğu ve bölgede barışı ebedileştirir.

Hükümet ve TBMM bu çözüme zorlanmalıdır. Bunu, birincil olarak, işçisi, köylüsü, esnafı, memuru, öğrencisi, bilim adamı, yazar-çizeri ile Türk Halkı yapmalıdır. Miting alanlarında, fabrikalarda, üniversitelerde ve kırsalalarda savaşa tepkisini ve kardeş halk olarak kabulettiği Kürt halkının kendisini ulusal kimliği ile kültürel ve siyasal olarak ifadesine evet dediğini göstererek Hükümeti ve Meclisi olaya olumlu yönde yaklaşımda bulunmaları için etkilemelidir.

Bu halde demokratik ülkelerin ve uluslararası demokratik kuruluşların, silahların susması ve sorunun çözümü noktasında olaya daha ağırlıklı bir biçimde müdahale durumu olabilir.

Kardeşlik, eğer yaşamda kendini gösterirse muteberdir.....

Kiel, 10.11.1993

A. Kadir KONUK

SORUNUN ÇÖZÜMÜ

Bu yazıyı okuyacak tüm okurlardan özür dileyerek başlamak istiyorum.

Biliyorum, konu ile ilgili olarak birçok arkadaş sorunu ciddi biçimde irdeleyecekler. Ben de işin biraz dalgasına kaçmak istiyorum. Bunu neden yaptığımı ise şöyle açıklayabilirim.

Kürdistan ile ilgili olarak fotoğraflı bir belgesel hazırlıyordum. Önümde korkunç fotoğraflar duruyordu. Öldürülen genç, yaşlı, çocuk insan fotoğrafları sanki "Bizi neden öldürdüler" diye soruyordu.

Parçalanmış cesetlerin fotoğrafları, vücutlarının parçalarının nerede olduğunu sorar gibiydi.

Yıkılmış, yakılmış evler, bir zamanlar içlerinde güzel insanların yaşadığını haykırıyorlardı.

Birkaç parça eşyasını sırtlanmış insanlar yollara dökülmüşlerdi. Yolların bir yerinde ölüm pusu kurmuş onları bekliyordu.

Fotoğrafların altına bir kaç sözcük yazmanın yeterli olduğunu düşünüyordum. Çünkü onlar sözcüklerden daha fazla anlatım gücüne sahiptiler.

Günlerce baktım onlara.

Günlerce düşündüm üzerlerinde.

Ve bir gece uykudan uyandığımda karşımda onlardan birinin durduğunu gördüm.

Duvara yaslanmış, parçalanmış bedenini dik tutmaya

çalışarak bana bakıyordu.

Bunun bir rüya olduğunu düşündüm.

Ama hayır, uyanıktım. Hareket ettim. Gitmedi. Kendi kendime mırıldandım, olamaz böyle şey dedim. O hâlâ bana bakıyordu..

Birden yok oldu.

Sigaramı yakıp onun az önce durduğu yere baktım.

Orada yığınla fotoğraf duruyordu.

Orada alçakça katledilmiş insanlar vardı.

Ve aynı gün sabah, aldığım bir gazete, o gün kaç kişinin öldürüldüğünü ballandırarak anlatıyordu.

Politikacılar ağızlarından salyalar akıtarak “Onları nasıl yola getireceklerini” söylüyorlardı.

Toplumun önemli bir kesimi suskundu.

Uçaklardan atılan bombalar masamın üzerindeki fotoğraflara yenilerinin katılmasına neden oluyordu.

Ve işin ilginç yanı bugün bir araya gelemezlerse bir daha asla bir araya gelemeyecek olan güçlerin, hâlâ birlikte yana tavır almamakta direnmeleri idi.

Geceleri uyuyamıyordum. Korkudan değil (Belki de korkudan, bilmiyorum.) Ama uyur uyumaz o insanlar gelip karşıma diziliyorlardı.

Gazete bürosunda fakstan kan akıyordu sanki.

Radyoda spikerler kan kusuyordu haber yerine.

Televizyonda, boyalı, spiker bayanlar, gülerek veriyorlardı sokak katliamlarının haberlerini.

Ve ben bir gazeteci-yazar olarak konuyla ilgili düşüncelerimi onlarca kez gazetede belirtmişim.

Bu işin çözüm yolları var elbet. Ama devletin yöneticileri sağır rolünü o kadar güzel oynuyorlar ki..

Bütün bunlardan dolayı biraz gırgır geçmek istedim.

Yanlış anlaşılmaktan korktuğum için de özür dileyerek

başladım yazıya.

Bir zamanlar Osmanlı devletinin Milli eğitim bakanı "Şu okullar olmasaydı milli eğitimi ne güzel idare ederdim" diyerek dert yanarmış.

Şu Kürt'ler olmasaydı Tansu hanım ve avanesi devleti ne güzel idare ederlerdi.

Onların çaresizlikleri karşısında insanın yüreği sızlıyor doğrusu.

Basındaki taraftarları durmadan çözüm önerileri üretiyorlar, ama bugüne kadar etkili bir çözüm yolu gösteremediler. Belki çok kısır düşünüyorlar ondan. Fantazileri yok gariplerin.

Bir de ben bir kaç yol önereyim diye düşündüm.

Tansu hanım beni ciddiye alır mı bilmiyorum ama önereceğim yolları uyguladığı zaman Kürt sorunu kesinlikle kökten çözümlenebilir.

Ne mi yapmalı Tansu hanım?

** Öncelikle Suriye, Irak, İran ve Yunanistan'a karşı savaş açmalı.

Bu devletler öteden beri Kürtleri koruyorlar. "Topraklarının" içinde barındırıyorlar Kürt'leri. Kürtler oralarda yaşamaya devam ettiği sürece sorun kesin biçimleriyle çözümlenemez. (Bu arada Türkiye Türkiye'ye karşı da savaş açabilir.)

** Sadece bu ülkelere savaş açmak yeterli değil. Kürtler dünyanın bütün ülkelerine dağılmış durumdalar. Oralarda durmadan çoğalıyorlar. Onun için Tansu hanım ve generaleri hiç durmadan bütün dünyaya savaş açmalılar.

** Savaş çıktıktan sonra, savaş halinin gereği olarak, bölgeden kuş uçurtulmaz ve önceden hazırlanmış olan akıllı bombalardan birkaç tanesi atılarak, Kürt yurdunun güzellikleri bozulmadan, Kürt insanları toptan yok edilebilir. Bu

akıllı bombaların, ne kadar “uygarca” insanları yok ettikleri daha önce gazeteler tarafından yazılmıştı. Onlar sadece insanları öldürüyor, doğanın güzelliklerine karışmıyorlar-mış.

** Türkiye’de yaşayan herkese askeri elbise giyme zorunluluğu getirilerek Türkiye’nin içine sızmış Kürtler ortaya çıkarılabilir. Çünkü bu Kürtler inatçı olduklarından devletin dayattığı hiç bir şeyi yapmayacaklar, böylece askeri elbise giymedikleri için hemen belli olacaklardır.

** Akıllı bombalar sayesinde Kürt yurdu insansızlaştırıldıktan sonra bölgeye askeri elbise giydirilmiş yeni insanlar gönderilir. Bunun için ithal Türklerden de yararlanılabilir.

** Bütün bunların da etkili olmaması halinde, gökten her gün uçaklarla para dökülebilir. Kürtler gökten yağın parayı toplamaya çalışırken neşelerinden dörtköşe olacaklarından sorunlarını unuturlar. Daha çok para toplayabilmek için aralarında yarışmaya başlarlar, böylece rekabet dostluklarını, birliklerini bozar ve kendi içlerinde savaşarak kendilerini tüketebilirler.

** Gökten yağdırılacak paralar gerillayı da baştan çıkarmaya yetebilir. Dağın tepesinde yaşamaktan bıkmış olabilecekleri için, önlerine düşen paraların cazibesine kapılıp silahlarını bir yana atar ve para toplamaya başlarlar. Bu işin birinci aşamasıdır. İkinci aşamada ise gerillalar için indirimli satış yapacak çok sayıda mağaza kentlerde açılır ve uçaklardan atılacak reklamlarla gerillalar ellerindeki paraları değerlendirmeye çağırılabilir.

Kente alışveriş için inen gerillalar iş sahibi olmak gibi bir düşünceye kapılabilir ve böylece dağdan indirilmiş olacaklarından savaş biter.

** Bunların geçerli olmaması halinde yaptırılacak bü-

yük uzay araçlarına doldurulan Kürtler uzaydaki en uzak yıldızla gönderilirler.

** Yine de olmazsa bugün görünen en yakın çözüm yoluna başvurulabilir. Yani büyükçe, üzeri çuha kaplı bir masanın etrafına oturulup iş, barışçı biçimde çözümlenebilir. Kürtler her ne kadar kendilerine verilenlerden hiçbir zaman memnun olmayacaklarsa da bu çözüm yolu yukarıdakilerden daha az masraflı ve daha az yorucudur.

İlerde yeni önerilerimi sunabilirim. Ama bence Tansu hanım son önerimi dikkatle incelemelidir. Kürtler yüzyıllardır üzerinde yaşadıkları toprakları sırtlayıp götüremeyeceklerine göre, bir şeyin "Parçalanması" da sözkonusu olmaz..

Kürt kimliği mi? Kürtler ne zaman "Türk kimliği neden var" diye sordular ki?

19.11.1993

Naci KUTLAY

GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

Geleceği pek parlak görünmeyen bir dönemde, “Kürt sorununun çözümü nasıl olmalıdır?” konusunda görüşlerimi soruyorsunuz. Doğrusu, sizi yanıtlamada çok sıkıntı çekiyorum. Çünkü, abartmadan söylemek gerekir, “Sorun”, Türkiye’nin ve Bölge’nin en büyük ve bu arada dünyanın da önemli sorunlarından biridir. Doğaldır, böylesi karakterde ve büyüklükte olan “sorun”un çözümü kolay değildir. Ne var ki, Çin atasözüdür, “binlerce kilometre uzaklıkta bir dosta varmak için önce o yönde bir adım atmak gerekir.” Sorunun karmaşık ve güçlüğüne karşın çok açık ve herkesin rahatlıkla gördüğü bir yanı da var:

“Sorunu çözme” arzusuna sahip olmak gerekir önce.

Üzücüdür, Osmanlı ve Türkiye’nin geçmişlerinde halk kitlelerinin, aydınların ve demokratik kuruluşların zorlamalarıyla, demokratik kazanımlar elde etme geleneği pek güçlü değildir. Değişimler çoğu kez ya üst yöneticilerin iç çekişmeleri sonucu ya da “askeriye ciheti” ve dış etkenlerle olmuş. Bu değişimlerin nitelikleri ise mâlum. Kalıcı ve geniş kapsamlı demokratik ve ilerici dönüşümler gerçekleşmemiş. Ancak, “sorun”un çok yalın ve açıkça görünen yanını dürüstçe dile getirmeliyiz: Sorun gerçekten iyi niyetli “çözüm” arayışlarını gerektiriyor. “Gerçekten” çözüm ile “çözüm arıyor görünmek” çok farklı şeylerdir. Böylesi istemler ancak çözüm olanaklarını gündeme getirebilir.

Türk ve Kürt kökenli “halk”tan insanların soruna ilişkin görüşleri ile “devletin sorumlu kişileri”nin görüşleri çok

farklıdır. Her iki halktan gencecik insanlar ölüyor. Kürtlerin yaşadığı ve her gün bir kaçının yakılıp yıkıldığı köylerde, öldürülen çocuklarını toprağa veren ana-babaların feriyatları gereken ilgiyi bulmazken, son zamanlarda Türk kökenli ailelerin Doğu ve Güneydoğu'daki harekât-larda yaşamalarını yitiren gençlerinin sayılarının artması, bu konudaki duyarlıklarının giderek basında yer almasına neden oldu. Geçen gün, Batı Anadolu'lu gözü yaşlı üç annenin resimlerini ve Türkiyeli tüm annelere seslenişlerini gazetede okudum. Sokakta ve pazarda karşılaştığımız Kürt ve Türk anne-babalar bu kanlı savaşın sona ermesini istiyorlar. Çözüm bekleyen sorunlarımızın demokratik ve karşılıklı tartışmalarla giderilebileceği görüşündedirler. Ancak, kararı onlar veremiyor. Devletin -o da bir bölümünün- başındakiler bu anne ve babaların anlayışlarını paylaşmadıkları için yol alınamıyor. "Sorun"un çözümüne ilişkin tartışmalar bile yapılamıyor. Yasal engeller olduğu gibi duruyor. Bu konuları konuşmaya olanak vermeyen yasaların hiç biri değişmedi henüz. "Demokratik tartışma istemi" bugün de riskli bir alandır.

Türk aydınları örgütlü olmaktan da öte çok dağınıktırlar. "Kürt sorunu"nda yeteri kadar demokrat ve aydın olanların sayısı sınırlıdır. Bu nedenle, gerçek aydınların cılız olan sesleri istenen yankıyı yapamıyor. Üstelik Türk ve Kürt aydınlarının birlikte çalışma alışkanlıkları yetersiz ve son yılların olayları her iki halk arasında giderek derin yaralar açtı, bunun aydınlara yansıyan yanı da var.

Koalisyon Hükümeti'nin kendine güveni yok. Çok yıpranmış konumu ile güçlkle ayakta duruyor. Başbakan Çiller'in "Devletin askeri kanadı"ndan ödü kopuyor. Tutucu Cumhurbaşkanı'nın yeni politikalar üretme şansı olmadığı gibi, askeri darbelerin kendisinde yarattığı "askerofobi",

O'nu demokrasi dışı ve baskıcı yöntemler arıyan bir konuşma sokuyor. Türkiye Büyük Millet Meclisi ise, Cumhuriyet Dönemi'nin çok partili meclislerinin en tutucusu. Değişim ve yenileşmelerden uzak bir yapıda.

Askeri güçler, vurmak, öldürmek ve yakıp yıkmakla "Kürt sorunu"nu bitireceği görüşünde. Tedavi yanlış olunca, "sorun" giderek ağırlaşıyor.

Benzeri durumları Kürt kesiminde de görüyoruz. Yasadışı uygulamalar, evlerin ve işyerlerinin panzerlerle yıkılmaları, "faili meçhul" öldürülmeler ve tek cümle ile yöre yerle bir ediliyor. "Acaba canımı kurtarabilir miyim?" diye, Kürt aydınlarının büyük çoğunluğu Batı Anadolu'ya göçtü. Her sınıf ve tabakadan Kürtlerin Batı'ya göçlerinin yarattığı sosyal ve siyasal sorunları da anımsatarak geçiyorum. Baskıcı olan devlet, aydınları, Kürt silahlı hareketi PKK'nın birer üyesi olarak görüyor. Tüm Kürtlerin "potansiyel suçlu" oldukları anlayışı devlet yönetimine egemen. Doğaldır bu kısır döngü içinde, PKK'nın yanında yer alan ya da almayan Kürt aydınlar, sorunun çözümünde düşünsel ve eylemsel üretici konumu kazanamıyorlar. Etkisi sınırlı bazı demokratik çabaların dışındakiler genellikle olaylara seyirci kalıyorlar. Hükümet, "sorunu PKK ile tartışmam" diyor, ancak, kendi inisiyatifi ile ülkenin acil çözüm bekleyen bu sorununa demokratik yaklaşım, değişim ve iyileştirmeler de sunmuyor. Siyasi iktidar Kürt dili, kültürü ve kimliği üzerindeki baskıları kaldırmayı bırakın bir yana demokratikleşmede bile bir adım yol alamıyor.

Çözüm arayışlarımızda ve bu konudaki düşüncelerimizin şekillenmesinde bir noktayı sürekli olarak gözünüzde bulundurmalıyız: Kürtler bir an Türk ve Türkler de Kürt olduklarını düşünüp çare sunmalıdırlar. O zaman "Türk-Kürt", köylerinin yerle bir edildiğinin, çocuklarına istediği

ismi verememenin, yaşamının hep “olağanüstü” ve “sıkıyönetim”lerle geçtiğinin, gerilik içinde ve her gün onuru ile oynandığının ve Kürt kimliğinin kendisi için bir suç olduğunun acısını duyacak. “Kardeşlik”in ahlâki ve insani yollarındaki eksiği yaşayacak. Buna karşın “Kürt Türk” de yetmiş yıldır “Bir Türk dünyaya bedeldir”, “Ne mutlu Türk’üm diyene”, “Kürtler dağlı ve dillerini unutmuş Türklerdir” görüşleri ile eğitildikten sonra, “Değişim ve Kürt demokratik haklarını kabul etme”nin öyle kolay olmadığını görecektir.

İki taraf da değişim ve demokratikleşmenin gereği olarak birbirlerini anlamaya çalışmalıdırlar. Bu anlayışın önündeki ilk durak ise, ismi verilmek istenmeyen savaşın iki yönlü durdurulması ve “sorun”u tüm yönleriyle tartışabilecek ortamın yaratılmasıdır. Böylesi bir ortam, “Kürt sorunu”nun demokratik çözümlerine yeşil ışık yakan dialogları zorunlu kılacaktır.

Saygılarımla

Doğan ÖZGÜDEN

KÜRT SORUNU DEĞİL, TÜRK DİKTASI SORUNU!

Kemal Uzun telefon edip “Kürt sorununun çözümü nasıl olmalıdır?” diye sorduğunda, Belçikalı bir arkadaşıla, bu ülkeyi yüzyılın başından beri metamorfoza uğratan dil savaşının en son epizodunu tartışıyorduk.

Yeni kurulan ve şimdilik Alman, Fransız ve Belçika askerlerinden oluşan Avrupa Kolordusu’nda sadece Almanca ve Fransızca’nın emir ve kumanda dili olarak kullanılmasına Flamanlar karşı çıkıyor, kolorduda Belçika’nın Flaman askerleri de yeraldığına göre, Flamanca’nın da kullanılmasında dayatıyorlardı.

Belçika’nın tarihini ve milliyetler gerçeğini iyi tanımayan bir yabancı için, uluslararası bir kuruluşta, evrensel bir dil olan Fransızca’nın yanısıra Flamanca’nın da kullanılması ilk bakışta anlamsız görünebilir.

Ama kazın ayağı pek de öyle değil. Öyle olmadığı içindir ki, bu dayatmaya karşı çıkan Frankofonlar (Wallon’lar ve Fransızca konuşan Brüksel’liler) dahi, Flaman’ları “bölücülük”le, “vatan ihaneti”yle suçlama kolaylığına ve ilkelliğine sapsmadan soruna demokratik bir tartışma içinde çözüm arıyor.

Yüzlerce yıl yabancı boyunduruğunda kalmış, kendi öz dillerini ve kültürlerini özgürce kullanma hakkından yok-

sun bırakılmış da olsalar, ulusların, asla yokedilemeyen bir "ortak belleği" var.

Avrupa süper güçlerinin paylaşım pazarlıkları sonucunda 163 yıl önce suni bir devlet olarak kurulmuş bulunan Belçika'da Frankofon hegemonyası, Flaman halkını yüz yıldan fazla devlet kapısında kendi dilini kullanma, kendi dilinde eğitim görme, kendi öz kültürünü geliştirme olanağından yoksun kılmıştır. O kadar ki, orduda sadece Fransızca'nın emir ve kumanda dili olarak kullanılmasından ötürü silah altındaki binlerce Flaman köylüsü, subayların Fransızca emirlerini anlayamadığı için, Birinci Dünya Savaşı'nda can vermiştir.

Bu acı birikimlerdir ki, Flaman halkını Frankofon hegemonyasındaki merkezi devlete başkaldırmak zorunda bırakmıştır. Bugün Avrupa Kolordusu'ndaki dil dayatmasının ardında bu tarihsel gerçek yatıyor.

Suni Belçika Devleti, milliyetler gerçeği karşısında zaten giderek üniter devlet olmaktan çıkmış, bugün üç bölge, üç milliyetli bir federasyona dönüşmüş durumda.

Fransızca, Flamanca ve Almanca konuşan (Doğu'da birkaç küçük yerleşimden ibaret) kesimlerin kendi bağımsız topluluk meclisleri ve hükümetleri var. Her bir topluluk, kendi eğitim ve kültür sorunlarında diğerlerinden tamamen bağımsız olarak tek başına söz sahibi.

Fransızca konuşan Wallon'ların çoğunlukta bulunduğu güneyde ayrıca bir bölge meclisi ve bir bölge hükümeti, kuzeydeki Flaman bölgesinde ayrı bir bölge meclisi ve bir bölge hükümeti var. Bölgelerin ekonomik ve sosyal sorunlarında da, her bir bölge halkı, diğerlerinden tam bağımsız olarak tek başına söz sahibi. Öyle ki, Belçika başkenti Brüksel bile, nüfusu içinde Flamanlar ve Frankofon'lar karışık olduğu için, diğer iki bölgeden bağımsız, içinde iki toplulu-

ğun temsilcilerinin de yer aldığı ayrı bir bölge meclisine ve hükümetine sahip.

Frankofon ve Flaman'ların ortaklaşa kurduğu merkezi federal hükümetin yetkileri ise sadece dış politika, savunma ve sosyal işlerle sınırlı.

Kuşkusuz böylesi karmaşık bir devlet yapısının pratikte çeşitli zorlukları yaşanıyor, ama halkların herbiri kendi kimliğini ve onurunu herşeyden üstte tuttuğu için, bu geçici zorluklara özveriyle katlanıyor. O kadar ki, her bir halk içerisinde, bu federal yapıyla da yetinmeyip, Belçika'nın tamamen ortadan kalkması bahasına bağımsızlık ilan etmeyi savunan siyasal güçler serbestçe faaliyet gösteriyor, tüm yasama ve yürütme organlarında özgürce temsil ediliyor. Yeni Avrupa Birliği içerisinde Belçika aracılığıyla değil, doğrudan kendi öz organlarıyla yeralmanın mücadelesini veriyor. Bundan ötürü de hiçbir politikacı tutuklanmıyor, hiçbir yayın toplatılmıyor, hiçbir örgüt kapatılmıyor.

Kendi konumuza gelince:

Bence sorun "Kürt sorunu" değil, Türk Diktası Sorunu... Eğer ortada bir sorun varsa, bu, binlerce yıldır yaşadıkları topraklar üzerinde ulusal kimlik ve onurlarını yeniden kazanma mücadelesi veren Kürtlerden değil, sonradan üzerinde dikta kurdukları toprakların yerli halklarını yıllarca yok sayan Türk yönetimlerinden kaynaklanıyor. Üstelik, bu yönetimlerin kurbanları, sadece Kürtler değil, Ermeni'siyle, Asuri'siyle, Elen'iyle ve hattâ resmi ideolojiye boyun eğmeyen Türk'üyle tüm Anadolu halkları.

Elbette şiddet, hangi taraftan gelirse gelsin, istenir bir şey değil. Ama şiddeti başlatan kim, tek yanlı "ateş kes" çağrılarına rağmen sürdüren kim? Daha 70'li yılların başında Kanatlı Jandarma operasyonlarıyla Kürt köylerinin kitlesel işkenceden geçirilmesinden de mi PKK sorumluydu?

Şiddete son verilecekse eğer, ilk adımı, şiddeti başlatan atmalı, siyasal çözüme “evet” diyebilmeli.

Türkiye'nin milliyetler sorununa siyasal çözüm, gerçekten demokratik bir ortamda, mozayığın tüm parçalarının kendi bağımsız temsilcileriyle ve eşit koşullar altında katılacakları bir diyalogta aranmalı. Böyle bir süreçte temsil gücü olan hiçbir örgüt, ne bahaneyle olursa olsun, diyalog ve ortak çözüm arayışından dışlanmamalı.

Tüm siyasal örgütlerin özgürce katılacağı referandumlarla ve seçimlerle ulusların kendi yazgılarını belirlemesi sağlanmalı. Üniter bir devlet içinde kalmak mı, federatif bir yapıda bir arada olmak mı, yoksa tamamen bağımsız olmak mı? Bu soruların cevabını ilgili halkların kendileri özgürce verebilmeli.

İç göçlerle büyük kentlerin çok uluslu metropoller haline gelmiş olduğunu ileri sürerek böylesi bir yönetime ikircikli bakmak, milliyetler sorununa ülke çapında demokratik çözüm arayışından yan çizmek tek kelimeyle ikiyüzlülük.

Tekrarlıyorum.

Anakara'dakilerin kapılanabilmek için her türlü cambazlığı yaptıkları Avrupa Birliği'nin başkenti Brüksel'de bile, Flamanlar nüfusun sadece yüzde 10'nu oluşturdukları halde, Brüksel Bölge Meclisi'nde ve Bölge Hükümeti'nde kendi partileriyle tam eşitlik ve karşılıklı saygı temelinde yer alıyor; Brüksel kamu kurumlarının balkonlarında arslanlı Flaman bayrağı, horozlu Frankofon bayrağı ve süsen çiçekli Brüksel bayrağı yanyana dalgalanıyor.

Çok gıpta ettikleri Avrupa'nın başkentinde bu oluyorsa, İstanbul'da, İzmir'de, Ankara'da, Adana'da istisnasız tüm Kürt partilerinin de seçimlere katılarak kent meclislerinde ve kurumlarında özgürce temsil edilmeleri niçin olmasın?

Yoksa, sabah akşam Brüksel'in kapısını aşındıran bakanlar, milletvekilleri, bu şehrin tüm tabelalarının iki dilde, Flanmanca ve Fransızca, yazılmış olduğunu farkedemeyecek kadar ebuçhil mi?

Ömer POLAT

GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

Ülkemiz son yetmiş yıllık tarihinin en acı günlerini yaşıyor. Acı tohumdan kin biter. Gün yok ki acı haber duymayalım. Ölü sayısı otuzun altına düşmüyor, tersine her geçen gün de çoğalıyor. Genç insanlar öldürülüyor iki yandan da. Bu ölenlerin her biri bir acı tohumdur toprağa düşen. O tohumlardan ise binlerce kin büyüyecektir gelecekte.

Ülkemiz geniş aile yapısının hâlâ korunduğu bir ülkedir. Öldüren her insanın acısı en az yüz insana ulaşır, acı olur, kin olur. Öldürmek çözüm olsaydı. Hitler bugün baştacı olurdu dünyamızda. Sonra öldürmek, halklar arasına düşmanlık tohumları ekmek yakışmaz Türk ve Kürt halkına. Bin yıldan bu yana birbirini kardeşten de öte görmüş, kız alıp kız vermiş, kirve olmuş bu iki halka yakışmaz. Öldürmek çözüm değildir, çözümsüzlüktür. Hem sonsuza dek sürececek bir çözümsüzlük.

Uzun yıllardır yurt dışında yaşıyorum. Burada, içinde yaşadığımız ülkede verdiğimiz en önemli uğraş temel haklarımız için verdiğimiz uğraştır. Anadil hakkımız, kültürümüzü koruma değil, geliştirme hakkımız. Eşit eğitim hakkımız. Yani ulusal benliğimizi korumak değil, geliştirmek için her türlü hakkımızı istiyoruz bu ülkeden. Bir kısmını veriyorlar, bir kısmını da alıyoruz. Çünkü yanımızda bu ülkenin aydınları, eğitimcileri, işçi sendikaları var.

Türkiye'den gelen bakanlar, başbakanlar da bu doğal insan haklarını talep ediyorlar bu ülkeden. İşte o zaman utanıyorum. Çünkü, bu ülkenin yöneticilerinin nasıl da bıyık al-

tından güldüklerini görüyorum. Çünkü gelen yöneticiler inanmadıkları şeyler istiyorlar bu ülkeden.

İkibinli yıllara aydınlık bir Türkiye isteyenler, alınlarında kara bir lekeyle giremezler bu yüzyıla. Hakları da yoktur.

Ben, aydınlık bir Türkiye deyince, demokrat, halkların eşit oldukları, ulusal kimliklerini eşit ölçüde geliştirdikleri, her türlü düşüncenin serbest olduğu, bireyin ortaya çıktığı, yaratıcılığın kutsandığı bir Türkiye anlıyorum. Öyle kinle büyümüş, acıları zorla bastırmaya çalışan, ulusal kimlikleri yok edilmiş, halklar arasında sevginin, kardeşliğin yerini düşmanlığın aldığı bir Türkiye değil. Utanırım böyle bir yurdumun olmasından.

Yurdumuzun silahla ve öldürerek kalkınacağına, silahla barışın ve kardeşliğin yurdumda egemen olacağına inanmıyorum.

Yurdumuzda ancak insanlar ulusal kimliklerine, siyasal kimliklerine, birey kimliklerine, kültürel kimliklerine kavuşturulursa, bütün uğraşlar bu yönde verilirse, yurdum ikibinli yıllara başı yukarda, alını ak girer. Ülkem bir panayıra döner. Yüzlerce rengin birbirine karışmadan bir arada olduğu, türkülerin birbirine karışmadan bir arada söylendiği, Türk'ün Türk, Kürt'ün Kürt, Arap'ın Arap, Çerkez'in Çerkez olduğu, omuz omuza halaylara durduğu bir güzel ülke olur. Halklarımıza da yakışan budur.

Prof. Server TANILLİ

“KÜRT GERÇEKLİĞİ”Nİ TANIMANIN ANAYASAL VE YASAL GEREKLERİ ÜSTÜNE BİR TASLAK*

Başbakan Sayın Süleyman Demirel'in hükümetini kurduktan kısa bir zaman sonra, Diyarbakır'a bir gezisinde söylediği “Kürt Realitesini (gerçekliğini) tanıyoruz.” sözü aslında son derece önemli ve anlamlı bir sözdür. Şu bakımdan ki, Cumhuriyet tarihinin geçmiş yılları gözönünde tutulursa, bu söz, devletin, ya da sorumlu hükümet politikasının bir yerden bir yere geldiğini göstermektedir: **Yadsımacılıktan tanımaya** geçilmiştir. Adeta nitel bir değişikliktir, söz konusu olan!

Bu gelinen aşamada, hükümetin, “Kürt gerçekliği”ni tanıdıktan sonra neler yapması gerektiğini ortaya koyarak ona sorumluluğunu hatırlatmak gerekir. İnsanlarımızı evsiz, barksız bırakan, Kürt kardeşlerimizde korku ve dehşet yaratan askeri operasyonlarla bir çözüm sağlanacağına inanmıyoruz. Bu baskıların yarattığı kin ve nefretle birlikte, ölen askerlerimizin neden olduğu yığınsal öfke, Türkiye toplumunu iki düşman kampa bölmektedir. Bu düşmanlık, arttıkça, birlikte yaşamının olanaklarını da gitgide zayıflatmaktadır. Hükümet ise şu son aylarda olup bitenler gözönünde tutulursa, barışı sağlayacak yerde, düşmanlığı körükleyerek bir bakıma bölücülük yapmaktadır.

İşte, bu nedenle siyasal iktidarı sarsmak ve uyarmak gerektiğine inanıyoruz. Ancak onu uyarmak yetmez; bir de çözüm yolu göstermek lazımdır. Bunu yaparken, gerçekliği de elden bırakmamak gerekir, diye düşünüyoruz.

O yüzdendir ki aşağıdaki öneriler, hükümetin geliştirdiği “Kürt gerçekliğini tanıma”nın mantığı içinde kalarak yapılmıştır. Amacımız, bu mantık içinde, hükümetin iç hukuk açısından neler yapması gerektiğini açıklamaktan ibaret olacaktır. Bu somut çerçeve içinde söyleyeceğimiz söyleyeceğimizi.

1. Bir genel bakış

Konuya girerken, kimi gelişmeler hakkında bellekleri tazelemek ve kimi saptamaları yapmakta yarar vardır.

“Kürt gerçekliğini tanımak”, o gerçekliğin sahip olduğu “kimlik” ve “hakları” tanımayı içerir. Kürtlerin kendilerine özgü bir “kimlik”le var oldukları aşıkardır. Nitekim, bu halkın 15 milyonu aşan bir bölümü, şu anda Türkiye’nin sınırları içindedir. Resmi dilde hâlâ “Doğu” ve “Güneydoğu” diye adlandırılan Kürdistan’daki bir çok ilde nüfusun ezici bir çoğunluğu Kürt’tür: Türkiye’nin geri kalan yörelerinde de, büyük yığınlar halinde Kürt yaşamaktadır.

Böyle bir halkın, en az Kıbrıs adasındaki 100 bin Türk kadar haklara sahip olması gerekmez mi?

İşte bu olmadığı içindir ki, Türkiye’de bir Kürt sorunu vardır. Böylece **“Kürt gerçekliğini tanımak”, Kürtlerin coğrafyasını, tarihini, dilini, bir bütün olarak kültürünü ve ulusal demokratik, siyasal haklarını tanımak demektir.”**

Cumhuriyet tarihi boyunca yapılmayan budur. Bunu açıkça dile getirip gereğine hemen girişilecek yerde, “Kürt gerçekliğini” tanıyoruz denmiş olmasına karşın, son aylarda Kürt insanına karşı bu şeyler yapılmıştır. Kürt halkının haklı mücadelesi, belli bir örgütün, -adını söyleyelim, PKK’nın kişiliğine- indirgenip bir terör olayı olarak göstermeye çalışılmıştır. Oysa sorun bir halkın kendisini tanıma-

ma ve tanımamakta da ısrar edilen haklarını elde etme mücadelesidir. Şunu açıkça görmek gerekir: Sorun PKK'dan önce vardı ve PKK yokolsa bile bu sorun varlığını sürdürecektir.

Böylece, sorunun özünü gözardı etmemek ve çözümüne de ona göre girişmekte yarar vardır. Sorunun çözümü de açıktır: Kürt halkına ulusal demokratik-siyasal hakları tanıdığında, ortada hiç bir sorun kalmayacaktır.

Bunu yapmakta, yalnız Kürt halkının değil, Türk halkının da edineceği sayısız yararlar bulunuyor. Çünkü Kürt halkının haklarını tanımamakta ısrar etmek, bütün bir Cumhuriyet tarihi boyunca, KÜRT halkına olduğu kadar, TÜRK halkına da büyük zararlar vermiştir. Kişisel gözlemimiz odur ki, Kürt sorununun barışçıl ve adil bir çözüme kavuşturulmamış olması, Türkiye'de demokrasinin yerli yerinde oturmamasında en ciddi engellerden birisidir. Bu sorunu çözmek, aynı zamanda Türkiye'de demokrasiyi sağlığına kavuşturmak, onu sağlam temeller üzerinde oturtmakla eş anlamlıdır.

Her iki sorun, etle tırnak gibi birbirine bağlıdır. **Kürt sorunu çözülmeyen özgürlükçü bir demokrasinin kurulması mümkün olmadığı gibi; çağdaş bir demokrasi kurulmadan da Kürt sorunu çözülemez.** Kürt sorunu, halk yığınlarının istemleri doğrultusunda, diyaloga dayanan uzlaşmalarla adım adım çözüme götürülürken, Türkiye'de de özgürlükçü demokrasi adım adım kazanılacaktır.

Türkiye'de gerçek demokratlık ve yurtseverlik, birbirleriyle bağlantılı bu iki hedefe yürümek demektir.

Böylece, Kürt sorununda **barışçıl ve adil bir çözüm** mümkündür. Bunun çağdaş, demokrasinin içine gelip girdiği çoğulcu ve katılımcı dönemin bir gereği olduğu kanısını da taşıyoruz.

Barişçı ve adil bir çözümün temel ilkesi nedir?

Kürtlerin ve Türklerin özgürce oluşan eşit haklara dayalı beraberliği! Bu eşitlik toplumun her alanında kabul edilmeli ve sadece kabul etmekle de yetinilmeyip yaşama geçirilmelidir. Bu elbette bir süreç içinde olacak bir şeydir. Ancak daha şimdiden, gerilimi düşürmek ve diyalog yolunu açmak için atılması gereken ilk adımlar, alınması gerekli ilk ivedi önlemler vardır. Nelerdir onlar?

2. İlk ivedi önlemler

Akla ilk gelebilecek ivedi önlemler şunlardır:

- 1- Olağanüstü hal derhal kaldırılmalı,
- 2- Özel timler bölgeden çekilmeli; koruculuk sistemi dağıtılmalı,
- 3- Bir genel af çıkarılmalı,
- 4- Yurttaşlıktan çıkarılmış olanlara hakları geri verilmedir.

Bunların varlığını sürdürmelerinin getirdiği ya da getireceği hiç bir yarar yoktur. Ayrıca Türkiye'nin uluslararası düzeyde, devlet olarak imajını da lekeleyen şeylerdir. Söz konusu önlemleri alıp hemen uygulamak mümkündür, ve bunların sağlayacağı bir rahatlama olacaktır.

Ayrıca Kürt sorununun çözümünden yana bir takım dergi ve gazetelerin toplatılması, dağıtımının engellenmesi gibi olaylar pek yaygınlaşmıştır. Bunların "**Psikolojik bir savasın uzantısı**" olduğu yolunda kimi iddialar vardır. Doğrudan doğruya hükümetten kaynaklanmıyorsa, nedenleri üzerine derhal gidilmelidir.

29 Ekim'de Alanya'da olduğu gibi, Kürtlere yönelik, özel olarak tezgahlandığı kuşkusunu açıkça yaratan saldırılar görülüyor. Hatta kışkırtmalar kimi yerde, idari, mülki ve yerel yöneticilerden gelmekte ve polis seyirci kalmaktadır.

İnsanların özellikle “Kürt” oldukları için böyle bir işlemle karşı karşıya gelip horlanmaları, yerinden, ocağından, işinden edilmeleri, haysiyet sahibi bir toplumda ve rejimde olmamak gerekir. Bu ülke, yalnız Türkler için değil, Kürtler içindir de!

Pek yeni bir haber gelişmelerin **vehametini** göstermeye yeter: Geçtiğimiz günlerde, Başbakanlık Koruma Müdürlüğü, bütün bakanların koruma müdürlerine ve özel kalem müdürlüğüne, PKK'nın suikast hazırlığı içinde olduğunu bildirerek bakanlıklarda çalışan Kürt kökenli memurlara dikkat edilmesi uyarısında bulunmuştur. (Cumhuriyet, 3 Aralık 1992)

Bütün bunlar, düpedüz “bölücülüktür” ve kesinlikle üzerlerine gidilmelidir.

Ve yine yeni bir örnek. Son bir-iki haftadır, Genelkurmay Başkanı bir “**iç hareket**” diye tutturup, akli sıra bir asayiş **kavramı** geliştirmektedir. Bundan tedirgin olmayacak tek bir Kürt sözkonusu olabilir mi? Ve içerde asayişin, bir hükümet görevi olmaktan çıkıp bir genelkurmay görevine dönüşmesi nasıl düşünülebilir bir hukuk rejiminde?

Düpedüz bir yetki saptırmasında bulunan bu devlet görevlisi, halen mevkiini korumaktır.

Örnekleri artırmanın bir anlamı yok: Bütün bu gelişmeler, eylem ve sözler, mevcut kanunlara da aykırıdır. Böylece, herbiri, yürürlükteki yasalarca durdurulabilir, önlenbilir ve cezalandırılabilir.

İvedi önlemler arasında bunları da görüyoruz.

3. Anayasal, kültürel ve iktisadi önlemler

Burada ele alacağımız önlemler de ivedi olmakla beraber, gerçekleştirmeleri veya sonuçlarını vermeleri ister istemez belli bir zamanı gerektiren türdendir. Ama öyle de olsa,

daha şimdiden gündeme alınmalı, hükümet programlarına geçirilmeli, parlamentoda tartışmaya sunulmalı ve bütün kamuoyu buna katılmalıdır.

Bunları, şu gruplarda toplamak mümkündür.

a- Anayasal ve yasal önlemler

Hukuk deyince, herşeyden önce “yazılı” olanı akla gelir ve başında da “Anayasa” yer alır. Öyle olunca, Anayasada ele alınacak önlemler pek önemlidir.

Anayasa sorunu, bugün Türkler için vardır. “1982 Anayasası” adıyla ortaya atılan metnin, nasıl bir çağdışı nesne olduğu, hatta Türkiye’deki anayasal gelişme içinde bile ne tür geriye atılmış bir adım olarak görüldüğü çok yazıldı ve çizildi. Daha başlangıcının ilk cümlesinde “Kutsal Türk devleti” diye söze başlayan bir anayasanın ne tür bir zihniyeti temsil ettiğini uzun uzadıya anlatmaya gerek yoktur. Hiç de fazla uzak olmayacak bir gelecekte, bu metnin yerini, çağdaş bir anayasaya bırakacağına inanyoruz. Dileriz bu yeni Anayasa, halkın bağrından doğar; yani onun bütün sınıf ve tabakalarını temsil eden ve gerçek anlamda bir **“Sosyal uzlaşmanın”** ürünü olur.

Kürt halkının yeri, işte bu noktada önem kazanmaktadır. Vaktiyle, İsmet İnönü’nün Lozan’da, “Kürtler, Türkler gibi Türkiye’nin asli unsurudur” demiş olmasına karşın, ne kadar acıdır ki Kürtler daha sonraları “Üvey evlat” olarak görülmüş ve bunun çilesini çekmiştir.

Bunun etkisi Cumhuriyet anayasalarında da ortaya çıkmıştır. Türkiye’de bugüne dek hazırlanan hiç bir anayasada Kürtler kendilerini görememişlerdir: En ilerde bir nitelik taşıyan “1961 Anayasası”nda bile böyledir bu!

Öyle olunca yapılacak yeni Anayasada, Kürtler yerlerini almalıdırlar. Böyle bir Anayasanın, hem biçimsel olarak

hazırlanışında, hem de içeriğinde yalnız bir yurttaş olarak değil, “**Kürt sıfatıyla**” bulunmalıdırlar. Bu Anayasa, Kürtlerin bütün ulusal demokratik haklarını güvence altına almalıdır, hatta böyle bir Anayasa, Kürtlerin kendi yazgılarını kendilerinin belirleme hakkını tanımalıdır.

“**Türkiye Devleti, Kürtlerin ve Türklerin ortak devletidir**” diye niçin söz edilemeyecekmiş Anayasada. Daha ileri giderek, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kimliği bile, herhangi bir ulusallıkla değil, yurttaşlık temelinde bu coğrafyada yaşayan Türkler ve Kürtler başta olmak üzere, bütün halkları toparlayacak biçimde yeniden adlandırılabilir. Bunda korkulacak hiç bir yan göremiyorum. Tersine, saygı duyulacak bir Anayasa olur bu. Ve bir anayasa için en başta geleni de, kendisine gerçekten saygı duyulmasıdır. Tebliğimizin başlarında belirttiğimiz. Kürt sorununa barışçı ve adil bir çözümün temel ilkesi olarak, “Kürtlerin ve Türklerin özgürce oluşan eşit haklara dayalı beraberliği”ni simgeleyecek olan, bu tür bir Anayasadır. Onun her iki halkın kardeşliğinin perçinlenmesinde çok önemli bir rol oynayacağı kanısındayız.

Anayasanın yanısıra mevzuatımızda önemli bir takım kanunlar vardır ki, Kürtler için özel yasaklarla donatılmıştır. **Siyasi Partiler Kanunu** ile Ceza Kanunu, ilk akla gelebilir bunların. Siyasi Partiler Kanunu mutlaka değiştirilmeli; düşünce “düşünce” olarak kaldığı sürece her türlüünü savunsun; Kürt partileri serbestçe kurulup etkinlikte bulunabilmelidir.

Ceza Kanunu’na gelince... Artık bir sır değildir. Kürt sorununun bütün dile getiriliş biçimleri, bu yasada “Kürtçülük” ve “Bölücülük” olarak alınıyor ve cezalandırılıyor. O kadar ki, Ceza Kanunu, Kürt aydınlar bir yana, Kürt sorununda kalem oynatan Türk aydınları için de demoklesin kı-

lıdır gibidir. Bu bakımdan, hem sözkonusu kavramlar Ceza Kanunu'ndan ayıklanmalı, hem de suç olmaktan çıkarılmalıdır.

Bunların yanısıra, **Terörle Mücadele Kanunu** hemen kaldırılmalı ve Dernekler Kanunu'na varıncaya değin, yığınla yasada Kürtlerle ilgili yasaklar ya da özü oraya götürülebilecek engellere son verilmelidir.

Türkiye'de yürürlükteki **merkeziyetçi devlet anlayışı**, demokratikleşmenin olduğu kadar, Kürt sorununun barışçı çözümü için de ciddi bir engeldir. Bu engel aşılmalıdır ve bu cümleden olarak yerel yönetimler özerkleştirilmeli, Vali ve Kaymakamlar da, Belediye Başkanları gibi seçimle göreve gelmeli ve İl genel meclisleri, İl ya da Bölge Parlamentoları gibi çalışma olanağına kavuşturulmalıdır.

b- Kültürel önlemler

Dil ve kültür, bir halkı ayakta tutan öğelerdir, ve Kürt halkının dili ve kültürü, onun tarihsel sürekliliğinde başta gelen bir rol oynamışlardır.

Ne var ki, Kürt dili ve kültürü nicedir baskı altındadır. Bu konudaki baskılar kaldırılmalıdır. Dillerin eşitliği ilkesi Anayasada yer almalı ve bu cümleden olarak, Kürt dili, Türkçe gibi resmi dairelerde ve yazışmalarda ve pek doğal olarak mahkemelerde kullanılabilmelidir. Devlet dil ve kültür sorunlarına müdahale edecekse, ancak onların daha iyi gelişmesi, geliştirilmesi amacıyla müdahale etmelidir. Örneğin, Türkçe eğitim öğretim yapılan okul-larda, Kürtçe "Seçmeli ders" olmalıdır. Ama Kürtlerin yoğunlukla yaşadıkları yörelerde, eğitim dili esas olarak Kürtçe yapılmalıdır. Onun yanına Türkçe'yi de zorunlu bir dil olarak koymakta sakınca yoktur. Şu bakımdan ki, Türkçe'de yıllardır oluşmuş yayım ve birikimden, böylece Kürt çocukları da

yararlandırılmış olur.

Eğitim, Türkler için olduğu kadar, Kürtler içinde, yeni baştan örgütlenmelidir.

Ve, devlet herkesin kendi değerlerine sahip çıkmasında, destek olmalıdır. Türkiye’de Kürtlere karşı şoven, özümsemeci ve ırkçı yadsımacılık, İlkokuldan Üniversiteye varıncaya değin, başta eğitimde yapılmaktadır; ki eğitimde bu yönden gerçekleştirilecek reform çok önemlidir. İşte böyle- si bir çerçeve içinde, Kürtçe televizyonun bir yeri ve önemi vardır. Bunun dışında ise, göstermelikten öteye geçmez ve kimi politikacıların kişisel propagandalarına yem olur. Nitekim öyle de olmaktadır.

Ayrıca, **Kürtçe adlar** üzerindeki yasaklar kaldırılmalı, ilgili kanun ve hükümler değiştirilmeli, Kürtler çocuklarına Kürtçe adlar koyabilmelidirler.

Bunun yanı sıra, nüfus cüzdanlarında, Kürtlerin milliyeti “Kürt” olarak yazılmalı, nüfus sayımlarında sorular ve resmi istatistikler düzenlenmeli ve kendini “Kürt” olarak dile getirenler söz konusu istatistiklerde öyle yer almalıdırlar.

Bunlar gibi, Kürtlerin üzerinde yaşadıkları coğrafyada Türkçe olarak değiştirilen tüm kent, köy, mezra, dağ, ırmak ve ova adları yeniden Kürtçe olarak değiştirilmeli, kent girişlerindeki panolar, levhalar, yeniden yazılmalı, okullardaki haritalar ve atlaslar tekrar düzenlenmelidir.

Tarihe mal olmuş ad ve tarihsel değerleri korumak, ulusal kültüre olduğu kadar, evrensel kültüre de saygının bir gereğidir.

c- İktisadi önlemler

Türkiye’de iktisadi gelişmeden ülkenin batısının en büyük payı aldığı, resmi dilde “Doğu” ve “Güneydoğu” denen yörelerin, yani Kürtlerin çoğunlukta oldukları bölgelerin

ise, gelişmeyi hayli gerilerden izledikleri pek bilinen bir gerçektir. Cumhuriyetin uzun yılları boyunca “mahrumiyet bölgesi” diye adlandırılan yerlerin yazgısında, iktisadi bakımdan bugün de köklü bir değişiklik olmuş değildir.

Cumhuriyet yönetiminin bir ayıbıdır bu!

Ve bu ayıbı silmek gerekmektedir.

Bu ayıbı silecek olan da “**Devlet öncülüğünde**”, bu yörelerde ciddi bir iktisadi ve sosyal kalkınmanın örgütlendirilmesi ve gerçekleştirilmesidir. Bu zamanda bir “**Planlı kalkınma**” olacaktır. Bu bölgelerde genel bütçeden desteklenen özel kalkınma planı ile, başta sanayileşme olmak üzere, turizm, tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Tarım reformuyla desteklenecek köklü bir “**Toprak Reformu**”nun gerekliliği de açıktır.

Şu gerçek hiç bir zaman unutulmamalıdır; Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde iktisadi ve sosyal kalkınma sağlanmadan Kürt sorunu çözülemez. Ancak, bu önem, bizi “Politik ve kültürel reform”u gözardı etmeye götürmemelidir. Yani, önce iktisadi ve sosyal kalkınma, sonra politik ve kültürel reform diyemeyiz. Bunlar, içiçe ve birbirini destekleyen, birbirinin başarısına yol açan süreçlerdir. Birini öne alıp ötekini erteleyici bir bakış, sağlıklı değildir ve beklenen çözüme ulaştırmaz.

İşte “Kürt gerçekliğini tanıma”nın mantığı içinde kalarak, Türkiye’de anayasal ve yasal planda neler yapılması gerektiği hakkında düşüncelerim! Bütün bunların, Kürt sorununu çözenin yanısıra Türkiye’de demokrasi sorununu çözmeye de yarayacağını, iki sorunun içiçeliğini yeniden belirtmiş olayım.

Bugün Türkiye’de düşünce ve siyasetin, insan hakları ve hukukun yerini, toplu kıyımlar, faili meçhul (!) cinayetler,

kan ve gözyaşı almıştır. Bu, Kürtler için olduğu gibi, bu uğursuz savaşta çocukları, kardeş ve eşleri ölen Türk insanı için de böyledir. Bu acıları görmek ve çekmek, tarihleri boyunca kardeşçe yaşamış, birbirinden kız alıp kız vermiş, hı-sım akraba, kirve olmuş bu iki halkın yazgısı olamaz. Görülen, hep şiddet ve zorbalıktır ki, bunu terketmek, akli uzgörü-yü egemen kılmak gerekir.

Her şeye karşın, Kürtlerin ve Türklerin birlikte yaşama olanakları vardır. Ama bu birliği, bugünkü zoraki birlikten, gönüllü birliğe, yaşamın ve toplumun her alanında “Eşit haklara dayanan bir temel”e oturtmak gerekiyor. Kürt sorunu, karşılıklı diyalogla, barışçı ve demokratik yöntemlerle, ama böyle eşitçi bir temel üzerinde kalarak çözülebilir. Önemli olan bu gerçeği, ırkçı ve şoven önyargılardan uzak bir biçimde görmek ve çağdaş yaklaşımlarla değerlendire-bilmektir. Aksi halde “Kürt gerçekliğini tanıyoruz” sözü, Cumhuriyet dönemi boyunca Kürtlere bol bol sunulan boş vaatlerden başka bir anlama gelmez. Üstelik yeni bir güven-sizlik kaynağı olur.

(Strasbourg - 7.12.1992)

* Kürt Aydın İnsiyatifi tarafından, 27 Şubat 1993'te düzenlenen “Kürt Realitesini Tanımının Gereklere” konulu sempozyumda sunulan Tebliğ.

Mehmed UZUN

ŞİDDET VE KÜLTÜREL DİYALOG

Leh kökenli İngiliz yazar Joseph Conrad'ın "Karanlığın Yüreği" isimli kitabındaki kahraman Kurtz, Avrupa uygarlığı adına Afrika'da şiddete dayanan, resmi dili zor olan bir korku imparatorluğu kurar. Ama, şiddeti bir araç olarak gören Kurtz bir şeyi hesaplayamaz: Şiddetin o dayanılmaz çecikiliğinin onu esir alabileceği, yüreğini nefret ve kinle dolu kapkaranlık bir taş haline getireceğini. Ve en önemlisi de, onu esir alan şiddetin başka türlü şiddetleri doğuracağını, karşı şiddetin de yeni ve katmerli şiddetler doğuracağını, böylelikle sonu gelmez karanlık bir imparatorluğun insani ve insani herşeyi esir alacağını hesaplayamamıştır.

Kurtz, 1900'lerin başında fetih, zor ve şiddetle ulusal ve etnik sorunların çözülebileceğine inanan yönetici, lider, aydın ve askerlerin bir prototipidir. Bu mentalitenin acısını tüm insanlık, iki dünya savaşı yaşayarak, milyonlarca ölü ve yaralı, yakılıp yıkılan şehirler, harabeye çevrilen yerleşim birimleri ve hepimizin ortak zenginliği olan kültür ve sanat değerlerinin, insan uygarlığının birikimlerinin yokedilmesiyle ödedi.

Genç Cumhuriyet, çoğu konuda olduğu gibi Kürt ve Kürdistan sorununda da Osmanlı devletinin geleneksel politikasını terk eder; Osmanlı devletinin politikasını, Sultan

Abdülhamit'in anlarından derlediğim şu özlü sözleriyle, kısaca, ifade etmek olası: "Osmanlı İmparatorluğu, dünyanın bir çok milletini sinesinde toplamış olan bir imparatorluk. Türkler, Araplar, Kürtler, Arnavutlar, Bulgarlar, Yunanlılar, Zencilerden ve diğer birçok unsurdan teşekkül etmiştir... Kürtler... kuvvetli ve kavgacıdırlar... tarihi bilinmeyecek kadar eski zamanlardan beri bu eyaletlerde yaşamışlardır... Kendi dinimizden olan Kürtleri kendimize yaklaştırmakta ne gibi bir zarar olabilir?.. Ben kabul ettiğim Kürt politikasında doğru yolda olduğum kanaatindeyim..." Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti yavaş yavaş bu politikayı terk eder. Ancak Türkiye Cumhuriyeti, Sultan Abdülhamid'in doğru gördüğü bu Kürt politikasının yerine daha uygun, daha akılcı bir politika da koymaz. Tersine, en akıl almaz yolu seçer: Kürt ve Kürdistan'ın tümünden red ve inkar edilmesini uygun bulur. Binlerce yıldan o güne kadar gelmiş ve varlığı, güneşin, ayın ve yıldızların varlığı kadar doğal görülmüş, kabul edilmiş Kürtler ve ülkeleri Kürdistan birden yok olur. Osmanlı Devletine bağlı olarak, 1848'de Sadrazamlık kararı ve Sultan'ın onayı ile oluşturulan Kürdistan Eyaleti yok olur. Kürdistan Eyaleti'nin Meclis-i Mebusan'daki temsilcilik hakkı yok olur. Kürt kimliği, dili, kültürü, edebiyatı, sanatı, tarihi, gelenek ve görenekleri yok olur. Kürt ve Kürdistan'a ait herşey yok olur. Güneş, ay ve yıldızlar yok olur...

Genç Cumhuriyet'in, tek ulus yaratmak ve ulusal bir devlet kurmak düşüncesiyle oluşturulan bu yeni red politikası, doğal olarak, uygulamaya ilişkin, önünde en kaba alternatifleri bulur; tenkil, tehcir, iskan, asimilasyon... Devlet, Kürtlere sadece bir tek alternatif sunar; Kürtlükle ilgili

herşeyi terk ederek Türk olmak, türkleşmek. Ne yazık ki bu politika ve metodları, sistematik olarak, uygulanır. Zamanın başvekili İsmet İnönü ve Bölge 1. Umumi Müfettişi Abidin Özmen'in Kürt bölgelerine ilişkin kaleme aldıkları raporlardan bu akılalmaz politikanın nasıl sistematize edildiğini öğreniyoruz. Bu raporlarda her ne pahasına olursa olsun Kürtlerin asimile edilmesi, Kürt kimliği, dili ve kültürünün unutturulması gerektiği şart koşuluyor. Bunun için gerekli önlemler sıralanıyor. Bu politikanın insanları ikna etmesi, vicdanları sakinleştirmesi ve kafalarda duvarlar örmesi için "Kürtlerin Türklüğüne, dağlı ve vahşi olduklarına ilişkin" yine akıl almaz teoriler oluşturulur. Çok anlamsız, çok çirkin şeyler resmi görüş olarak benimsenir. Çok anlamsız, çok çirkin derken, duygusal davrandığım, yapılanları abarttığım düşünülebilir. Ancak değil. Tersine, olabildiğince basit ve masum sözcüklerle. sizin de bildiğiniz yeni politikayı anlatmaya çalışıyorum. Yıl 1930'dur. Ağrı Dağı ve eteklerinde yeni bir Kürt ayaklanması vardır. Devlet, ayaklanmayı bastırmak için herşeyi yapmaktadır. Bakanlık dahil, devletin en üst kademelerinde görev yapan ve Cumhuriyet'in Kürt politikasının mimarlarından olan gazeteci, yazar Esat Mahmut Karakurt bölgededir. Ayaklanma bölgesindeki izlenimlerini 1 Eylül 1930'da Akşam gazetesine yazar. Şimdi, çok kısa olarak Esat Mahmut'un Kürtlere ilişkin görüşlerine kulak verelim; "bunlara aşağı yukarı vahşi denilebilir. Hayatlarında hiçbir şeyin farkına varmamışlardır. Bütün bildikleri sema ve kayadır. Bir ayı yavrusu nasıl yaşarsa o da öyle yaşar. İşte Ağrı'dakiler bu nevidendir... Şimdi siz tasavvur edin; bir kurdun, bir ayının bile dolaşmaya cesaret edemediği bu yalçın kayaların üzerinde yırtıcı bir

hayvan hayatı yaşayanlar ne derece vahşidirler. Hayatlarında acımanın manasını öğrenmemişlerdir, hunhar, atılgan, vahşi ve yırtıcıdırlar... Çok alçaktırlar. Yakaladıkları taktirde sizi bir kurşunla öldürmezler. Gözünüzü oyarlar, burnunuzu keserler, tırnaklarınızı sökerler ve öyle öldürürler!.. Kadınları da kendileri gibi imiş!..”

Makale, bu ton ve anlatımla uzayıp gitmekte. Bu makalede önemli olan yan bakış açısı, mentalite ve ruh halidir. Kurtz’un mentalite ve ruh hali ile Esat Mahmut Karakurt’unkini karşılaştıralım. İkisinin düşünceleri arasında herhangi bir fark var mı? Esat Mahmut Karakurt’un bakış açısı Kurtz patentli değil mi?

Belki de söylemeye gerek yok. Türkiye Cumhuriyeti’nin bu “burası-orası, uygar-vahşi, red ve inkâr” üzerine kurulu bakış açısının dayanakları sadece kaba zor, kuvvet ve şiddettir. Başka hiçbir şey değil. Sadece şiddet. Şiddetin verdiği güven ve cesaret. Sözü uzatmaya gerek yok, 5 Mayıs 1924 tarihli Vakit gazetesinde yayınlanan şu çok kısa cümle herşeyi çok iyi anlatmaktadır; Türkün süngüsünün görüldüğü yerde Kürt sorunu yoktur... Bu politikanın çok acı sonuçları ortada; yirmiden fazla Kürt ayaklanması, onbinlerce insanın ölümü, yüzlerce idam sehpası, yüzlerce köy ve yerleşim biriminin yıkılması, kin ve nefretin kök salması, yüreklerin kararması, karanlığın, korku ve vahşetin egemenliği, uçurumların derinleşmesi, müzmin bir huzursuzluk, devamlı bir teyakkuz, durmadan kanayan bir yara.

Sözünü ettiğim bu resmi bakış açısı, mentalite ve ruh haliyle Türkiye Cumhuriyeti bugünlere geldi. Şimdi buradan geriye dönüp bakalım ve kendi kendimize soralım; çok ulusal olduğu iddia edilen ama herşeyiyle Avrupa patentli bu

bakış açısı, mentalite ve ruh hali, çekilen bunca acıya rağmen, neyi çözdü? Kürt kimliği yok edildi mi? Kürtler Türkleşti mi? Ülke olarak Kürdistan tarihten ve yeryüzünden silindi mi? Kürt dili, kültürü, edebiyatı ve sanatı asimile edilebildi mi? Beyinler ve vicdanlar bu politika konusunda ikna edildi mi? Türkiye Cumhuriyeti amaçlarına ulaştı mı? Bir tek devleti bile kendi politikası yönünde ikna edebildi mi? Bu politikasıyla uluslararası planda herhangi bir itibar ve saygı kazanabildi mi? Sorular durmadan çoğaltılabilir, ama yararı yok.

Şunu söylemeye çalışıyorum; Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi Kürt politikasının bildiğimiz biçimde belirlenmesi, Türkiye Cumhuriyeti'ne yapılmış en büyük kötülüktür. Türkiye'ye bundan daha büyük bir kötülük yapılamazdı. Ölü doğmuş bu politika, Türkiye'yi handikaplı, inmeli hale getirmiştir.

Devamlı kendi kendime “ne Türkiye'ye ne de Kürtlere hiçbir yararı olmayan ve vicdan sahibi hiç kimsenin kabul edemeyeceği bu politikada niye ısrar edildi?” diye soruyorum. Çünkü Cumhuriyet'in ilk kuruluş yılında Mustafa Kemal Paşa ve yakın çevresinin Kürtlere yerel bir özerklik vermek'yanlısı olduğunu hatta bunun için bir program yaptığını ve T.B.M.M.'sini Türk ve Kürtlerin ortak meclisi olarak gördüğünü biliyoruz. Niye bu plan ve programdan vazgeçilerek kapkaranlık bir politika tercih edildi? Niye aydınlığa değil de karanlığın yüreğine doğru bir yolculuk uygun görüldü? Ve yine kendi kendime sık sık soruyorum; “eğer Türkiye Kürtlere ilişkin ilk başlardaki planını uygulasaydı, Kürtlerin tüm demokratik, kültürel, idari haklarını kabul ederek, onları kucaklasaydı, acaba bugün Türkiye çok daha

güçlü, saygın ve demokratik olmayacak mıydı? Kürtler de severek, isteyerek Türkiye'ye bağlanmayacaklar mıydı?"

Bundan birkaç yıl önce İspanya'nın Katalan Bölgesi Yelrel Hükümeti'nin davetlisi olarak, birkaç Kürt yazar arkadaşla birlikte Barselona'daydık Franco döneminde dilleri bile yasaklanan Katalanların Yönetim Başkanı Sayın Jordi Pujol bizleri kabul sırasında yaptığı konuşmasında, biz Kürtleri çok iyi anladığını belirterek, şunları söylemişti:

"Kral Juan Carlos'a çok şey borçluyuz, Franco'nun ölümünden sonra atılan çok olumlu adımlar, yapılan reformlar ve ulusal sorunları çözmek ve halkların ulusal haklarını kendilerine vermek için kabul edilen yeni yasalarla, tüm İspanya hem çok rahatladı hem de çok güçlendi. Şimdi her konuda özgürüz ve her konuda İspanya ile birlikteyiz. Franco döneminde İspanya ile pamuk ipliğine bağlı ilişkilerimiz şimdi çok güçlü. Yeni idari sistemle ilgili yasalar tartışılırken, , eski rejimin yandaşları, zor ve şiddet yanlıları, bu yasalar İspanya'yı bölecek diyorlardı. Ters oldu. İspanya'nın birliği, beraberliği gelişti, güçlendi."

İspanya Kralı Juan Carlos da duvardaki tablosundan gülümseyerek konuşmayı dinliyordu. O salonda, o konuşmayı dinlerken hep Türkiye'yi ve Türkiye'deki Kürt halkını düşündüm. Niçin Türkiye yeni bir İspanya olmasın? Niçin Türklerin, Kürtlerin, diğer etnik gurupların, kardeşçe, özgürce, eşitçe yaşadıkları uygar ve demokratik bir ülke olmasın? dedim.

Türkiye'nin yeni bir İspanya olmaması için hiçbir mantıklı neden yoktur. Türkiye'de artık herkes izlenen resmi politikanın bir çıkmaz olduğunu, anlatılması, anlaşılması olanaksız bir yanlışlık olduğunu biliyor. O halde daha fazla acı

çekilmeden, daha fazla karanlıklara gömülmeden aydınlığa giden yola girilmeli. Çok hızlı biçimde değişen dünya ve Türkiye’de, tutucu davranarak, dün de yanlış olan bir politikada ısrar edilmemeli. Türkiye’de Kürt sorunu politik olarak nasıl çözülür? Kişi olarak bunu bilmiyorum. Ancak Kürtçe yazan ve Kürt insanının ruh halini bilmeye, anlamaya çalışan biri olarak, rahatlıkla şunu söyleyebilirim; yüreği yaralı, ruhu rencide edilmiş Kürt insanı, çok açık, çok basit biçimde şu sorunun cevabını bilmek istiyor; Kürtlerin Türkiye’de Kürt olarak, kendi kimlikleri, dilleri, kültürleri, sanat ve müzikleri, gelenek ve görenekleriyle yaşam hakları var mıdır? Yoksa hâlâ, herşeye rağmen, Türk olmak zorunda mıdır? Günümüz Türkiye’si bu soruya olumlu cevap vermiyor. Çünkü biliyoruz, Cumhuriyet’in kuruluşundan günümüze kadar herşey Kürtlerin reddi ve asimile edilmesi için organize edilmiştir. Toplumsal, siyasal, hukuki, kültürel ve kişisel yaşam öyle düzenlenmiştir ki Kürt olmak olmak pratikte suç haline gelmiştir, bir zabıta vakaası olmuştur.

Ancak Türkiye Cumhuriyeti, devlet politikası olarak Kürtlerin yukardaki sorusuna olumlu cevap vermelidir. “evet, artık Kürtlerin Türkiye’de demokratik, kültürel haklarına sahip bir Kürt olarak yaşamak hakkı vardır” demelidir. Bu karar verilmelidir. Ve bu kararın uygulanabilmesi için gerekli tüm politik, sosyal, kültürel ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Bu düzenlemelerle Kürt olmak, kendi haklarına sahip Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir Kürt olarak yaşamak güvence altına alınmalıdır. Elbette sözkonusu bu gelişmeler bugünden yarına gerçekleşmez. Yetmiş yıldır durmadan yok kabul edilen ve yok olması için herşey

yapılan bir realitenin yasa ve reformlarla ülkenin canı ve güçlü bir parçası haline getirmek kolay değildir. Ama sandığı ya da kimi kesimlerce iddia edildiği gibi çok zor ve katastrofal sonuçlar doğuracak bir olay da değildir. Hep birlikte, Türkü ve Kürdüyle elele, devletin ve toplumun tüm karar organlarının katılımıyla bu gerçekleşebilir.

Bu adımların atılması ne Türkiye'nin güçsüzlüğünü ve zayıflığının göstergesidir ne de taviz ve geri adımdır. Tersine bu adımlar, Türkiye'nin gücünü, demokratik erdemlerini ve uygar tutumunu gösterecektir. Bu adımlar Türkiye'ye, sandığımızdan da fazla itibar sağlayacaktır. Devletin sayın büyüklerinin bugün bir ajitasyon olarak kullandıkları "büyük Türkiye"yi yaratacaktır.

Türkiye tek kültürlü değil, çok kültürlü bir ülkedir. Dün böyleydi, bugün de böyledir. Türkiye, Sultan Abdülhamid'in sözünü ettiği mozaikçi devralmıştır. Resmi söylemin aksine, Türkiye'nin realitesi budur. Çok kültürlü bir ülkede tek ulus, tek kültür düşüncesinin resmi düşünce haline gelmesi ve bunda ısrar edilmesi, herşeyden önce ülkeyi çok zayıflattır. Kültürler arası ilişkiyi keser, kültürleri birbirinden ve dünyadan izole eder, onları fakirleştirir, basitleştirir, önyargılar yaratır, kültürler arasına nifak tohumları eker, çelişkiler çıkarır, kuşkular yaratır, gerilimi durmadan artırarak insanları birbirinden alabildiğine uzaklaştırır. Kültür, bir yaşam biçimidir, bir yaşam için gerekli olan herşeydir. Tek bir ulusal kültür yaratacağım diye, kültürü, kültürleri eritmek, insanı, insanları, insanlığı eritmektir. Türkiye bunun acısını fazlasıyla çekmedi mi? Dünyanın durmadan küçüldüğü, kültürlerin eşitliği temelinde birliğe doğru gittiği, tüm uygar ve modern dünyanın kültürel diyalog peşinde ol-

duğu, kültürleri koruyup kolladığı, çok kültürlü olmayı bir zenginlik, erdem ve güç olarak gördüğü günümüzde Türkiye de artık kendi gerçeğine dönerek Kürtlere kendi kültürleriyle yaşama fırsatı vermeli ve Kürt kültürüyle tanışmalıdır.

Kürtlerin Türkiye'ye kültürel olarak da sunacakları, verecekleri çok şey vardır. Kürtler Kürtçeyi, Kürtçenin o hüznünlü sözcüklerini barış ve kardeşliğin, eşitlik ve birliğin aracı yapabilirler. Klasik ve modern edebiyatlarıyla Türkiye'deki insanı ahlaki olarak daha onurlu, kültürel olarak daha zengin yapabilirler. Müzik, sanat ve folklorleriyle Türkiye insanının ruhunu, tıpkı Kürt halı ve kilimleri gibi, renkli ve coşkulu hale getirebilirler. Kürtlere artık bu fırsat verilmelidir. Okullarda anadili eğitiminden televizyona, üniversitelerde kürdoloji kürsülerinden enstitüsyonlara kadar ne gerekliyse Kürtlere verilmelidir. Herkes, tüm dünya bugün Türkiye'den bunu bekliyor. Ancak o zaman, bugün anlamsız bir synizmden başka bir şey olmayan "kardeşlik, birinci sınıf vatandaşlık" conseptleri anlamlı olur.

Barış içinde, tolerans ve diyalogun egemen olduğu bir atmosferde Kürt sorununun medeni bir çözüme kavuşması, herkesin yararınadır. Hem Türk ve Kürtlerin hem de dünya ve insanlığın yararınadır. Şiddet, karanlık yüreklerin egemen olduğu kör bir kuyudur. Şiddetin olumlusu, iyisi yoktur. Her türlü şiddet, her renkteki şiddet, karanlığın yüreğine giden yolu döşer, insanları korkunun ve karanlığın tutsağı haline getirir. Şiddetin karşılığı ise kültürel diyalogdur. Şiddet ayırıcı, bölücü, kültürel diyalog birleştirici, bütünleştiricidir.

Sözlerime bir yazardan söz ederek başladım ve yine bir yazardan söz ederek bitirmek istiyorum. Blaga Dimitrova,

Bulgaristan'ın en ünlü yazarı. Ve bugün aynı zamanda Bulgaristan cumhurbaşkanı yardımcısı. Çok ağır sorumlulukları olan sorumlu bir aydın. Totaliter rejimin yıkılmasıyla geride kalan çok ağır sorunlarla meşgul Blaga Dimitrova ile edebiyat konuştuk ve şiirlerini Bulgarca, İsveççe dinledik. Akşam yemeğinde, merak ettiğim için, ilk fırsatta, kendisine Bulgaristan'daki Türklerin durumunu sordum. İlginç ve öğretici cevabını şöyle özetleyebilirim: "Bulgaristan'daki Türklere yönelik baskılar, geçmiş rejimin bir ayıbıydı. Ama aynı zamanda hepimizin ayı-bıydı. Bir insanın ismini değiştirmek, köyünün ismini değiştirmek, dilini ve kültürünü yoketmek, zorla gelenek ve göreneklerinden uzaklaştırmaya çalışmak bir insanlık suçudur, büyük bir ayıptır. Şimdi bu ayıbı gidermeye çalışıyoruz..." Evet, sorumlu bir aydın ve devlet adamının Bulgaristan'daki Türklere ilişkin görüşleri bunlar. Ama Türkiye, Kürtlere karşı, 1923 yılından bu yana bu ayıbın içinde, bu ayıbı işliyor.

Hep birlikte, elele, Türkiye'yi bu ayıptan kurtaralım...

Kemal YALÇIN

NAMLULARIN GÖZLERİ KÖRDÜR KÜRT SORUNU SİLAHLA ÇÖZÜLMEZ

Kürt sorunu Almanya'da da Türkiyeliler arasında çok tartışılan, yakıcı sorunların başında geliyor. Okullarda, fabrikalarda, işyerlerinde, yolculuklarda, aile ziyaretlerinde, günlük yaşamın insanları bir araya getirdiği her yerde Kürt sorunu konuşuluyor.

Çaresiz bir hastalıktan yaşamını yitiren bir Kürt işçi dostumun 52. dinsel anma gününde, dinsel konular değil, saatlerce Kürt sorunu, PKK tartışıldı. Kürt ve Türk konular kendilerince çözüm yollarını dile getirdiler. Ama asarız ke-seriz demeden. Ama yanlış, ama eksik... Fakat içten.

Orta ve lise dengi okullarda Türkiye'deki olaylar, akşam haberlerinde duyulanlar, ertesi gün Türkçe dersinde, hemen sınıfa yansıyor. Kimi öğrenciler Kürt kelimesini, Kürtlerin haklarını duyar duymaz parlayıveriyor. Ama çocuklar bile çocuk saflığı ile neden çözümlenmiyor diye soruyor; temiz çocuk akıllarıyla çözümler öneriyor.

Bir öğrencimin Opel fabrikasında çalışan babası, veliler gününde, oğlunun ders durumundan önce, işyerindeki Kürt sorunuyla ilgili tartışmaları açtı. "Sendika eğitim seminerinde yıllardır akar bandlarda beraber çalıştığımız arkadaşlarla, neredeyse birbirimize girecektik. 'Ben Kürdüm ama sizlerle beraber olmak istiyorum. Birbirimizi yersek kime

yarar?" diyerek güç bela önledim kavgayı" sözleriyle özetledi durumu.

Türkiyeli insanlar tartışmalarda kendine göre çözümler üretiyor. Akan kanı durdurmak istiyor. Ama sağduyulu insanlar, yöneticiler gibi "asarız, keseriz, ezeriz" diye esip gürelemiyor. Olmayacak bir yol da olsa, içtenlikle dile getiriyor düşüncesini, kaygısını.

Böylesi durumlar, Kürt sorununun olumlu bir siyasal çözüm için sosyal, duygusal ve ruhsal ortamın hazır olduğunu gösteriyor bence.

Son on yıldır süren tartışmalar, akan kan Kürt ve Türk sorununda tek yanlı, yalan yanlış bilgilerle, haberlerle şartlanmış, yıllarca aldatılmış insanların kafalarındaki birçok tabuyu, önyargıyı, düşünce ve mantık kalıplarını yıktı, yıkıyor. Artık "Kürt mürt yoktur", "Kürt yok, dağlı Türk var" gibi yalanlara, "kuyruklu Kürt", "ulan kıro" gibi aşağılamalara böylesi yalan ve aşağılamaları üretenler bile inanmıyor artık. İçimizde, yanımızda ya da karşımızda ulusal onuru, ulusal kimliği için ayağa kalkmış, direnen, canını dişine takmış bir Kürt halkı var.

Halkların kardeşliği, ulusların dayanışması gibi önemli kavramlar, siyasal ilkeler toplumsal yaşamın gerçekliğinde sınavdan geçti, geçiyor.

"Türkler Kürtler kardeştir" diyorsak, kardeşliğin gereğini yapmalıyız. Kendi ulusal onurumuza toz kondurmuyorsak, Kürt ulusunun da ulusal onuruna, ulusal kimliğine kendimizinki gibi saygı göstermeliyiz. Zorla güzellik, zorla kardeşlik olmaz. Miras paylaşan, birbirine düşman köylü kardeşler değiliz. Yüzyıllardır iyisiyle-kötüsüyle yan yana, iç içe yaşamışız. Sadece komşu, sadece dost değil, akraba

olmuşuz. Soyguncular, sömürgenler aldatmışlar, bizi biribirimize düşman etmişler. Vurmuş ve vurulmuşuz. Ağalaların topraklarını sulamışız kardeş kanlarıyla. Ama dostça, kardeşçe yaşadığımız yıllar, yüzyıllar, düşmanlıklardan fazladır.

Türk ve Kürt kardeşliği en zorlu günlerini yaşıyor. Akan kan, yakılıp yıkılan köyler, kentler, sönen ocaklar giderek toplum bağrında, bilinç altında, halkların yüreklerinde onulmaz yaralar açıyor; çok zor giderilebilecek kin ve düşmanlık tohumları ekiyor. Kürt kardeşlerimizin, Kürt halkının en doğal istemlerinin, zulme karşı direnme haklarının kanla, tank ve topla ezilmek istenmesi insan olarak bizi onursuzluğa itiyor. Bugün susmak, Kürtlere karşı uygulanan zulmü onaylamak anlamına geliyor. Bugün hangi nedenle olursa olsun susarsak, yarın nasıl bakarız birbirimizin yüzüne?

Özgürlük isteyen, ulusal kimliğinin kabulünü ve bunun gereklerinin yerine getirilmesini isteyen, bu uğurda yiğit, güzel, temiz evlatlarını acılar içinde toprağa veren Kürt halkını ezmek, emri altına almak isteyen devlet, sömürücü sınıflar, toprak ağaları, sermayedarlar aynı zamanda her ulustan işçiyi, memuru, yoksul köylüyü, gerçek aydınları, düşünen öğrenmek isteyen herkesi ezmedi mi, ezmiyor mu? Kürt halkının özgürlüğü için her ayağa kalkışını kanla bastıran bir devletin zorbalığının tüm Türk halkına, tüm Anadolu halklarına yöneldiğini defalarca görmedik mi? Dersimlerde Kürt kanıyla yunmuş silahlar ve eller yıllarca Türk halkını, işçi sınıfının, emekçileri inim inim inletmedi mi?

Namlunun gözü kördür. Başka bir halkın, ulusun kemikleriyle bilenmiş kılıçlar kınında durmaz, paslanmaması için

124

senin de canını ister her fırsatta. Çözümü namlulara ve kılıçlara bırakmak, insan olmaktan, insanca yaşamaktan vazgeçmek değil midir?

Kan kanla yunmaz! Yürekleri özgürlük ateşiyle tutuşmuş, ulusal kimliği, insan olma onuru için ayağa kalkmış bir ulus, bir halk kanla susturulamaz.

Bu savaş durdurulmalıdır. Çünkü bu savaş, sömürücü hakim sınıfların, silah tekellerinin, ölüm tacirlerinin çıkarına; işçilerin, emeğiyle geçinen tüm insanların zararındadır.

Bu savaş durdurulmalıdır. Çünkü bu savaş çözümsüzlüğü getirir. Uzağa gitmeye gerek yok. 70 yıllık cumhuriyet döneminde, her Kürt hareketinin kanla bastırılması, Kürt sorununu çözmemiş, yeni bir Kürt ayaklanmasının ortamını yaratmıştır. Kürt halkının direnmesinde haklı olduğu baştan kabul edilerek, demokratik, eşitlikçi, barışçı bir siyasal çözüm hem Türk, hem de Kürt halkının demokratik ve toplumsal ilerlemesinin yolunu açar. Türk halkının alınına sürülmek istenen kara lekeyi önler, Türkiye halklarının dünya halkları içinde onurunu yükseltir.

Bu savaş durdurulmalıdır. Çünkü bu savaş, Kürt ve Türk işçi ve emekçilerini birbirine düşman ediyor. Sermaye cephesinin karşısında, emek cephesini içinden kemirip zayıflatıyor. Dost olması gereken insanlar, Kürt ve Türk solcuları arasına güvensizlik ve düşmanlık tohumları ekıyor.

Bu savaş durdurulmalıdır. Çünkü bu savaş, Türk ve Kürt halklarının toplumsal bilincinin derinlerinde kör, ilkel milliyetçiliği körüklüyor. Hoşgörünün yerini milliyetçi kincilik, intikamcılık alıyor. Faşist, milliyetçi siyasal hareketlerin; dinsel bağnazlığın yaygınlaşmasına ortam yaratıyor. Tavas, Çanakkale, Kütahya, Muğla, Erzurum gibi şehirler-

deki intikamcı saldırılar; Sivas'daki şeriatçı barbarlık Kürt halkına karşı yürütülen bu kirli savaşın uzantılarıdır. Ve benzeri hareketler kışkırtılmak, yaratılmak istenmektedir.

Bu savaş durdurulmalıdır. Çünkü bu savaşta ölen, bir avuç katil, işkenceci, hain dışındaki tüm insanlar için acı duyuyorum. Öldürülen öğretmenler meslektaşlarımdır. Askerlik görevi nedeniyle iradeleri dışında Kürt dağlarına sevk edilen Anadolunun dört bir yanından delikanlıların ölmesinden acı duyuyorum. Askerlik çağı gelmiş gençlerin ana ve babalarının ızdıraplarını, kaygılarını; aman Doğu'ya sevk olmasın diye hangi kapıların çalındığını bilmeyen var mı? Yeğenim Mehmet askerliğini tankçı olarak Erzurum'da yaptı. Terhis olup dönünceye kadar ana babası deli oldular meraktan. Ölüm haberleri beklemek ölümden beter! Bu savaşta direnerek ölen her Kürt kendi ulusunun özgürlüğüne gömülüyor. Ama özgürlük için direnen Kürtlere karşı savaşta ölen her Türk, kendi özgürlüğünü de yokedecek olan bir haksız savaşın onursuzluğuna gömülüyor. Öldürdüğü insanların sayısı, zulmettiği insanların çılgınlıklarıyla öğrenenler yalnızca barbarlar ve katil ruhlu hastalardır. Bu savaşın durdurulması Türk halkının da insan olma onurunun çiğnenmesini önler.

Bu savaş durdurulmalıdır. Çünkü bu savaş, Türkiye halklarının dışından tırnağından kesilerek toplanan 150 trilyon liradan fazla paranın Kürt halkını susturmak, ezmek için harcanmasına yol açıyor. Pahalılığın, enflasyonun başlıca nedenlerinden biri bu savaştır.

Bu savaş durdurulmalıdır. Çünkü bu savaş sonucu Türk ve Kürt halkları emperyalistlerin yeni dünya düzeninde, emperyalistlere daha bağımlı hale gelecektir. Daha şimdi-

den bu kirli savaşı sürdürebilmek için emperyalistlere verilen tavizler gözler nindedir.

Demokratik, eşitlikçi, iki halkın, iki ulusun onurunu zedelemeyecek, gnlllge dayanan siyasal bir zmn tam zamanıdır. Yarınlar böyle bir zm gletirecek, çekilen acıları daha da artıracaktır. Siyasal zm için Kürt halkının temsilcisini, Kürt halkı kendisi belirler. Halklar, uluslar, sağduyulu insanlar smrgerlerden, zalimlerden güçlüdür. Yeter ki gerçek zm cesaretle isteyebilelim. Kürt ve Türk kardeşlik ve dostluğu için yapılması gerekenleri zaman geçirmeden yapabilelim.

Bochum, 18.11.1993

**Onlar doğduklarında adları yoktu
Zulme başkaldırdılar diye adları eşkiya konu**

Barikat Olmalı

İt sesleri karıştı ya kurt seslerine
Çelik bir barikat olmassam eğer
Tövbeler tövbesi uyku düşmez gözlerime

Aynı toprak anadan meme emmişiz yan yana
Tarlada, fabrikada soğan ekmeğimizi paylaşmışız
Cephede aynalı tabakamdan kaçak tütün sarmışsın
Neden kendinle kavgalasın böyle, be kardaşım

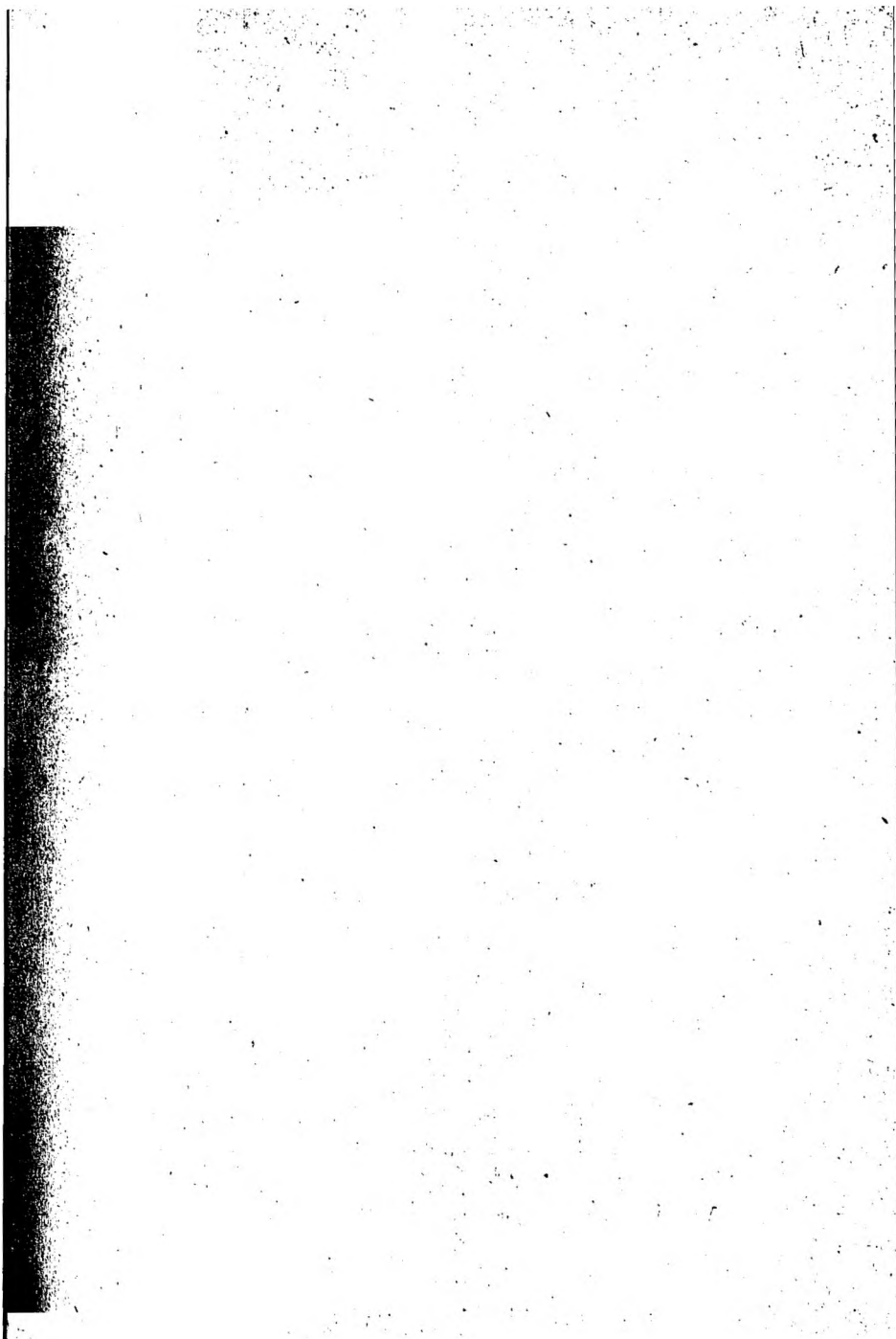
Topunla tüfeğinle gelirsın bin yıldır üzerime a zalım
Kaşınır kaşınmasına parmağım, arederim asılamam tetiğe

Uçak olma, mitralyöz olma, hayin olma bısmam*
Olacaksın uçsuz bucaksız bir mağara ol
Mayın ol, mevzi ol, sığınak ol, barikat ol
Dahası da düşmansan eğer erkekçe düşman ol

1789'larda Paris varoşlarında militandık omuz omuza
Bu günlerde bütün gücümüzle güvercin olmalıyız
Yiğidin hasları, bizim oralarda daha çok kana bulanmadan
Bir şeyler olacaksın şu sıralarda ihanet değil elbet
barikat olmalıyız

* Bısmam: Amca çocuğu

**Erol Yıldırım
Almanya 1993**

BARIŞ VE DEMOKRASİ PLATFORMU BASIN AÇIKLAMASI

BASIN TOPLANTISI METNİ

Biz aşağıda imzaları bulunan partiler, konfederasyonlar, sendikalar, meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar ve aydınlar olarak bugün Türkiye’de yaşanmakta olan ve demokratik siyasal yaşamı tehdit eden gelişmeler ve toplumu bir iç çatışmaya sürükleyecek gidişten duyduğumuz kaygı ile biraraya geldik. Demokrasi için, barış için birarada olabilmeyi ve birlikte çaba göstermeyi geciktirilmeyecek bir sorumluluk saymaktayız. Bunu Kuruluşlarımızın da bir varlık nedeni olarak görmekteyiz.

Bugün, demokratik siyasal yaşamımız yeniden ağır bir tehdit altına girmiştir. 12 Eylül askeri darbesinin yerleştiği Anayasal ve yasal düzen iyileştirilemediği gibi, yeni düzenlemelerle daha da ağırlaştırılmak istenmektedir. Mevcut Terörle Mücadele Yasası hak ve özgürlüklerini sınırlandırmışken, şimdi kapsamı daha da genişletilerek baskı ve yasaklara bağlı kılınan rejime muhalif, her söz, düşünce ve eylem terör suçu olarak kabul edilecektir.

Güçler ayrılığı ilkesi yok sayılarak, güçler belli merkezlerde toplanmak istenmektedir. Bu yasa ile, daraltılmış hak arama kanalları, şimdi tümünden kapatılmak istenmektedir. İnsan, onun örgütlü sivil iradesi ve hukukun üstünlüğü, devletin emrine bağlı kılınmak istenmektedir. Ölüm cezaları bugüne değin yasalardan temizlenmemiş ve siyasal iktidarcıca her sıkıştığında bir tehdit unsuru olarak kullanılmaktadır.

Önce iç ve dış borçları kapatmak gerekçesi ile yapılmak istenilen. Özelleştirme, şimdi Güneydoğu'da sürdürülen operasyonları finanse etmek için yapılacağı açıkça söylenmektedir. Özelleştirmenin tekellere büyük kazançlar sağlayacağı, taşoranlaştırmayı, sendikasızaştırmayı ve işsizler ordusuna yenilerini katmayı da kaçınılmaz kılacağı açıktır.

Kamu çalışanlarının sendikal haklarını tanımak yerine baskı, sürgün ve kısımlarla karşı karşıya bırakılmaktadır.

Kürt sorununun demokratik, adil çözümü yerine şiddet ve baskı tek yol olarak seçilmiştir. Bu, onbinlerce insanın ölümüne, binlerce köyün yakılıp yıkılmasına, milyonlarca insanın yerinden yurdundan edilmesine neden olmaktadır. Her geçen gün, Türk ve Kürt halkı birbirlerine düşman edilerek bir iç savaşa sürüklenilmektedir. Sorunun çözümü, bir halkın kimliğini tanımakta, hak eşitliği temelinde barışın ve kardeşliğin yaratılmasında aramak yerine, silahlı kuvvetlere havale edilmiştir. Silahlı kuvvetleri güçler ayrılığından kopararak, bağımsız, parlamentonun, hukukun ve sivil toplumun gücünden üstün kılmayı hiç kimsenin hakkı yoktur. Yine hiçkimsenin, silahlı kuvvetlerin gücünü, kendi siyasal ve iktidar gücünün hizmetine sokmaya yetkisi yoktur.

Toplumun demokratikleşme isteğini ve çabasını baskı altına almanın, baskı ve şiddet ile durdurmanın olanağı yoktur. Olsa olsa kan ve gözyaşının daha çok akmasına ve de

Türkiye'nin felaketine neden olur.

Her hak ve özgürlük isteğinin ve bunun mücadelesini vermenin ardında başka şeyler, ya da göstermek eski bir alışkanlıktır. İnanırcılığı kalmamıştır. Terör bahanesi ile en temel hak ve özgürlüklerimiz yok edilmektedir. Bu oyun geçmişte de oynanmıştır. Bu kez, birleşik gücümüz bu oyunu bozacaktır. Toplumca hak etmediğimiz bu denli aşağılayıcı baskı ve yasakları kabul etmeyeceğiz. Uluslararası platformlarda sorgulanan, yargılanan bir ülkenin insanı olarak yaşamaya razı olmayacağız. Buna katlanmayacağız.

Yeni bir demokrasi ve barışın inşası, ancak Türkiye halkının hak eşitliği temelinde, birlikte çabası ve kardeşliği ile olacaktır.

Ayrımsız, herkesin insan haklarından yararlanmaya hakkı vardır. Haklar ancak yaşarken kullanılabilir ve kullanmak içinde uzun bir süre yoktur. Herkes eşit ve özgür yaşamalıdır. Türk ve Kürt halkı arasındaki sürekli bir uyum da buna bağlıdır.

Herkesin ortak çıkarı barıştadır. Kirli savaşın yıkıntıları altında sadece Kürt halkı değil, Türk halkı da kalmaktadır. Tarih boyunca, haksız savaştan ve sonuçlarından kazananlar hiç bir zaman halklar olmamıştır.

Bizler bu nedenlerle barış ve demokrasi için birlikte çaba göstereceğiz.

Şimdi herkesin vicdanına ve aklına sesleniyoruz. Barış ve demokrasi için mücadele verelim. Hak ve özgürlüklerimizi çiğnetmeyelim. Akan kan ve gözyaşını birlikte durduralım. Kürt sorununun demokratik ve siyasal çözümüne yardımcı olalım.

Emperyalist-kapitalist mali kurumların dayattığı ekonomik-politik kararları kabul etmeyelim.

Barış ve Demokrasi Platformuna Katılan Kuruluşlar:

SHP, CHP, DEP, İP, SBP, SDP, TSİP, DİSK, TMMOB, İHD, KAMU ÇALIŞANLARI PLATFORMU TEMS, TİHV, TTB, ÇHO, VETERİNER HEKİMLER BİRLİĞİ, ÖĞRETİM ÜYELERİ DERNEĞİ, ZİRAATÇILAR DERNEĞİ, EĞİT-DER, EĞİT-İŞ, ANKARA BAROSU, BM TÜRK DERNEĞİ, MAKİNE MÜH. ODASI, JEOLJİ MÜH. ODASI, ZİRAAT MÜH. ODASI, ŞEHİR PLANLAMA ODASI, HE KİMYA MÜH. ODASI, BASİ-SEN, YOL-İŞ 6 Nolu Şube, YOL-İŞ 2 Nolu Şube

BARIŞ HAKKI *

Giriş

Birleşmiş Milletler ve Barış, birbirini çağrıştırmamanın ötesinde, içiçe girmiş iki kavramdır. Dünyada kalıcı ve adil bir barışı temel amacı sayan Birleşmiş Milletler, karşılaştığı tehditlere karşın dünya barışının sağlanıp korunmasında önemli bir rol oynamıştır.

Dünyada barışın, insan uygarlığının geliştirdiği en üstün ülkü ve değerlerden biri olmakla kalmayarak, insanlığın gelecek güvencesi olduğu, giderek çağımızın ortak bilincinde yansıma bulmuştur. Bu bilincin oluşmasında Birleşmiş Milletlerin katkısı tartışılmayacak ölçüdedir.

Birleşmiş Milletler'in uluslararası barış ve güvenliği sağlanması yolundaki çabaları kuruluşuyla birlikte başlamıştır.

Birleşmiş Milletler Antlaşması, Birleşmiş Milletler halklarının barış içinde birlikte yaşamak ve uluslararası barış ve güvenliği korumak amacıyla güçlerini birleştirme konusunda kararlı olduklarını açıkça ilan etmiştir. Antlaşmada uluslararası barışın korunması ve anlaşmazlıkların arabuluculuk, uzlaştırma, hakeme başvurma, askeri gözlemciler ve barış gücü görevlendirme gibi yöntemlerle çözüme bağlanması için temel sorumluluk Güvenlik Konseyi'ne verilmiştir.

Ancak barışın geliştirilmesi için ilke ve normlar koyan organ, Birleşmiş Milletler Genel Kuruludur. Antlaşmanın 11. maddesine göre "Genel Kurul, silahsızlanma ve silahlanmanın kurallanmasına ilişkin ilkeler dahil, uluslararası barış ve güvenliğin korunması için genel işbirliği ilkelerini ele alabilir ve Üyelere ya da Güvenlik Konseyine ya da her ikisine bu gibi ilkelere ilişkin tavsiyelerde bulunabilir."

Bu sorumluluğunu yerine getirirken Genel Kurul, ilk toplantılarından başlayarak sık sık barışın korunmasına ilişkin ilkeler koymuş ya da bu ilkeleri pekiştirmiştir. Genel Kurul'un barış, anlaşmazlıkların barışçı yollardan çözümü ve barışı güçlendirmek için uluslararası işbirliği konularında yıllar içinde benimsediği ana kararlar ve bildirgeler şunlardır:

– 1949'da, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında öne sürülen ve kalıcı bir barışı amaçlayan temel ilkelerin gözdard edilmesinin "uluslararası gerginliğin süregelmesinin başlıca sorumlusu olduğunu" bildiren "Barışın Temelleri" kararı.

– 1957'de, aralarındaki ayrımlara bakılmaksızın Devletler arasında dostça işbirliği ve barışçı ilişkiler geliştirme gereğini vurgulayan "Devletler Arasında Barışçı ve Dostça İlişkiler" kararı;

– 1965'te Birleşmiş Milletler Antlaşmasının ilkelerine aykırı olarak evrensel barış için tehdit niteliğindeki her türlü müdahaleyi kınayan "Devletlerin İçişlerine Müdahalenin Kabul edilemezliği ve Bağımsızlık ve Egemenliklerinin Korunması Bildirgesi";

– Yine 1965'de, gençlerin barış ruhuyla yetiştirilmesi ve aile gözetimi dahil tüm eğitim kurumlarının gençler arasında barış ideallerini beslemesi gerektiğini vurgulayan "Gençlerde Barış İdealleri, Uluslararası Saygı ve Anlayış Geliştirme Bildirgesi";

– 1970'de, Üye Devletlere Anlaşmazlıkların barışçı yoldan çözümü için Birleşmiş Milletler Antlaşmasında öngörülen yol ve yöntemleri tam anlamıyla kullanmaları ve daha etkin barış koruyucu önlemler benimsemeleri çağrısında bulunan "Uluslararası Güvenliği Güçlendirme Bildirgesi";

– Yine 1970'de, Devletlerin herhangi bir başka devlete

karşı güç tehdidinde bulunmak ya da güç kullanmaktan kaçınmaları ve uluslararası anlaşmazlıklarını barışçı yollardan çözümlemeleri ilkelerini de kapsamak üzere yedi ilkeyi öne süren “Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Devletler Arasında Dostça İlişkiler ve İşbirliğine İlişkin Uluslararası İlkeler Bildirgesi”

– 1974’de, Devletlere her türlü saldırı eyleminden kaçınma çağrısında bulunan ve Güvenlik Konseyi’nin bir saldırı eyleminin bulunup bulunmadığını belirlerken kullanması amacıyla geliştirilen “Saldırı Tanımı”,

– 1977’de, Üye Devletlerin, uluslararası gerginliğin neden ve sonuçlarını ortadan kaldırmaya ve uluslararası barışı korumada Birleşmiş Milletlerin rolünü güçlendirmeye çaba gösterme yolundaki kararlılıklarını dile getirdikleri “Uluslararası Yumuşamanın Geliştirilmesi ve Güçlendirilmesi Bildirgesi”

– 1978’de, Genel Kurul’un Devletleri, adil ve kalıcı bir barışı kurmak, korumak ve güçlendirmek gereğinin tanınması için çaba göstermeye çağırarak ve politikalarını tüm toplumların ve özellikle genç kuşakların barış yaşamı için hazırlanması amacıyla bağdaştırmalarını isteyen “Toplumları Barış Yaşamına Hazırlama Bildirgesi”,

– 1981’de, Genel Kurul’un uluslararası barış ve güvenliğin kurulması, korunması ve güçlendirilmesinin Devletlerin özgürlüğü, eşitliği, kendi yazgısını belirlemesi, bağımsızlığı ve egemenliğine saygı temeline dayandığını bir kez daha belirttiği “Devletlerin İçişlerine Karışma ve Müdahalenin Kabul Edilemezliği Bildirgesi”,

– Yine 1981’de, Birleşmiş Milletler’in en önde gelen görevinin bugünkü ve gelecek kuşakları savaş felaketinden korumak olduğunu yeniden belirten ve dünyayı bir nükleer felakete sürükleyecek eylemlerin insanın moral ölçüleri ve

Birleşmiş Milletler Antlaşmasının üstün idealleriyle bağdaşmadığını ilan eden "Nükleer Felaketin Önlenmesi Bildirgesi".

- 1982'de, tüm Devletlerin uluslararası anlaşmazlıklarını barışçı yollardan çözümlenmeleri ilkesini yineleyen ve anlaşmazlıkların barışçı çözümü ve uluslararası barış ve güvenliğin korunması yolundaki Birleşmiş Milletler etkinliklerini geliştirmenin önemini vurgulayan "Uluslararası Anlaşmazlıkların Barışçı Çözümü Manilla Bildirgesi"dir.

Son olarak, 12 Kasım 1984 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 39/11 sayılı kararıyla 34 çekimser oya karşılık 92 lehte oyla yeni bir Bildirge'yi benimsemiştir. Aynı kararla Genel Kurul, bu Bildirgenin Genel Sekreterce Devletlere, hükümetlerarası ve hükümet dışı örgütlere ve ilgili öteki kuruluşlara en geniş biçimde duyurulmasının sağlanmasını istemiştir. Henüz kalıcı bir barışa hazır olmayan dünyamızda, Birleşmiş Milletler'in barış yolunda süregelen etkinliklerinin son önemli halkasını oluşturan bu Bildirge, "Halkların Barış Hakkı Bildirgesi"dir.

HALKLARIN BARIŞ HAKKI BİLDİRGESİ

Genel Kurul,

Birleşmiş Milletlerin başlıca amacının uluslararası barış ve güvenliğin korunması olduğunu yeniden saptayarak,

Birleşmiş Milletler Antlaşmasında öne sürülen uluslararası hukukun temel ilkelerini gözönünde bulundurarak,

Tüm halkların savaşı insan yaşamından çıkarma ve herşeyden önce dünya çapında nükleer bir felaketin önüne geçme yolundaki istem ve beklentisini dile getirerek,

Ülkelerin maddi gönenci, kalkınması ve ilerlemesi için ve Birleşmiş Milletlerce ilan edilen insan hakları ve temel

özgürlüklerin tam gerçekleşmesi için savaşız bir yaşamın uluslararası ana gerekim olduğuna inanarak,

Nükleer bir çağda insan uygarlığının korunması ve insanlığın geleceği için yeryüzünde kalıcı bir barışın kurulmasının temel koşul olduğu bilinciyle,

Halkların barış içinde yaşamlarını sürdürmesini sağlamanın her Devletin kutsal ödevi olduğunu vurgulayarak,

1. Dünya halklarının kutsal barış hakları bulunduğunu açıkça ilan eder.

2. Halkların barış haklarını korumanın ve bunun gerçekleşmesini özendirmenin her Devletin temel yükümlülüğü olduğunu açıkça duyurur.

3. Halkların barış haklarını kullanmalarını güvenceye almak için Devlet politikalarının, savaş tehdidinin, özellikle nükleer savaş tehdidinin ortadan kaldırılması, uluslararası ilişkilerde güç kullanmaktan kaçınılması ve uluslararası anlaşmazlıkların Birleşmiş Milletler Antlaşmasına dayanarak barışçı yollarla çözümlenmesi yolunda yönlendirilmesi gerektiğini önemle belirtir.

4. Tüm Devletlere ve uluslararası örgütlere, ulusal ve uluslararası düzeyde uygun önlemler alarak halkların barış hakkının gerçekleşmesine katkıda bulunmak üzere ellerinden geleni yapmaları çağrısında bulunur.

* Belgelerle İnsan Hakları, *Muzaffer Sencer*, Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş., İstanbul, 1988

SAVAŞA KARŞI SESLER

İnsanlık, yalan ve haksızlıkları kılıçla değil kitapla yenecek ve halklar arasındaki nihai kardeşlik ve barışı fethedecektir.

EMİLE ZOLA

Savaş, insanlık düşüncesiyle gülünç bir alaydır.

BLAİSE PASCAL

Savaş, kaba, şiddetli bir sanattır.

FR. V. SCHİLLER

İnsanlar arasında duygu bağlarını oluşturacak her şey, savaşa karşı etkili olacaktır.

SİGMUND FREUD

Orduların kumandanları eşek kumandanları olarak görülmünceye kadar felsefe yapılmalıdır.

SOKRATES

Savaş, bütün kötülüklerin ve ahlâk düşüklüklerinin kaynağı, ahlâkın en büyük düşmanıdır.

İMMANUEL KANT

Ne yazık kahramanlara gereksinim duyan ülkeye!

BERTOLT BRECHT

Savaşı barışa tercih eden kişi kadar akıldan yoksun olan yoktur. Çünkü, barışta çocuklar babalarının, savaşta babalar çocuklarının mezarlarını kazarlar.

HERODOT

Bireyin bireyce sömürüsü son buldukça, bir ulusun başka bir ulusca sömürüsü de son bulacaktır.

KARL MARX

Barış, savaşın son bulmasında değil, zihniyetin anlaşma ve birleşmesindedir.

BARUCH DE SPİNOZA

Toplar ve ateşli silahlar zalim, lanetli makinelerdir. Şeytanın bir tür doğrudan tezahürüdür bunlar. Eğer Adem, çocuklarının böyle korkunç şeyler icat edeceklerini düşünse görseydi, ölmüş olurdu kederinden.

MARTİN LUTHER

Eğer politika, ulusları silahsızlandırma ve huzur için, çalışma için harekete geçiremiyorsa, nedir gerçekte bu politika; medeniyetimizin barbarlıktan ayrılan yönü nerededir o zaman?

J. SİMON

Savaş,
koyu bir ıssızlık gibidir
sonsuz.

Barış,
tek bir sandalyede
başlar.

PABLO NERUDA

Savaş, tüm kötülükleri ve suçları içinde bulunduran bu baş belası ve cinayet!.. Bütün devirlerin ve ülkelerin ayıpları bir arada, savaşın yarattığı felakete denk değildir.

VOLTAİRE

TÜRK-KÜRT DOSTLUK GİRİŞİMİ

Kuruluşu, Amaçları ve İlkeleri

“Türk-Kürt Dostluk Girişimi”, körüklenen yabancı düşmanlığına karşı bir girişim oluşturmak üzere bir araya gelen ve Londra’da yayınlanan “Avrupa Kürt-Türk Dayanışma Girişim Bildirgesi”ni* benimsemiş kişiler tarafından, 5 Temmuz 1992’de, Duisburg’da kuruldu.

Girişimin amaçları:

1- Girişimin temel amacı, Türk ve Kürt halkları arasında yaratılmak istenen yapay düşmanlığa karşı, Türk-Kürt dostluğunu pekiştirmek yönünde girişim ve etkinliklerde bulunmaktır.

2- Girişim, geçici değil uzun erimli olmayı, amaçları doğrultusunda, farklı konum, görüş ve düşünceden Türk ve Kürt kökenli kişileri bir araya getirmeyi gözetir.

3- Girişim, yapacağı etkinlik ve girişimlerde gönüllülük temelinde bir arada ya da ayrı yaşama isteğinin özgürce somutlaşmasına katkıda bulunmayı hedefler.

4- Girişim, devletçe eskiden beri dayatılan ve T. C. Hükümetlerince de günümüzde değin izlenen “askersel çözüm” politikasına karşı; “Kürt sorunu”nun politik çözümüne yönelik, Kürt halkının kendi yazgısını belirleme hakkı dahil her türlü düşüncenin demokratik ve özgür bir ortamda tartışılıp karara dönüştürülmesine katkıda bulunmayı amaçlar.

5- Gerçeklerin çarpıtılmasına karşı, kamuoyunu aydınlatmaya ve “Kürt sorunu”nun doğrulara dayalı olarak yanıtılmasına çaba gösterir.

Girişimin ilkeleri:

1- Girişim, somut etkinliklerini ön plana alan, merkezi olmayan, yerel girişimlere olanak tanıyan ve çevre ülkelerdeki benzer girişimlerle eşgüdüm sağlayan "esnek" bir yapılanmayı kendisine temel alır.

Yürütme Kuruluna ve girişim sözcülüğüne getirilecek kişiler seçimle belirlenir.

2- Girişim, hiçbir kurum, örgüt ve partiye bağlı değildir. Ancak, faaliyetleri yukarıdaki amaçlara ters düşmeyen kişi ve kuruluşlarla işbirliği yapabilir.

3- Girişim, Kürt Halkının kendi yazgısını belirleme hakkını ilke olarak benimser ve insan haklarına, demokrasiye ve ezilen halkların temel haklarını güvence altına alan uluslararası bildirgelere aykırı çözümleri reddeder.

4- Girişim, evrensel bir hak olan ve 1960 Anayasası'nda bile tanınan, "Zulme karşı direnme hakkı"na saygı duyar ve bu hakkın Kürt Halkınca kullanılmasının "ayrılıkçılık" olarak nitelenmesine karşı çıkar.

5- Girişim, Kürt Halkının politik, toplumsal, kültürel haklarının bütünüyle vazgeçilmezliği ilkesini benimser.

6- Girişim, halklar, uluslar ve insanlararası ilişkilerde savaşa karşı barışı, düşmanlığa karşı dostluğu, rekabete karşı dayanışmayı öne çıkarır.

* Londra Bildirgesi, aralarında Server Tanilli ve Vedat Türkali'nin de bulunduğu aydınlar ve sanatçılar tarafından, Nisan 1992'de yayınlanmıştır. Bildirge, devlet tarafından yaratılan Türk-Kürt düşmanlığına karşı kamuoyunu duyarlı hale getirmeyi ve bu düşmanlığa karşı mücadele etmeyi hedefliyordu.

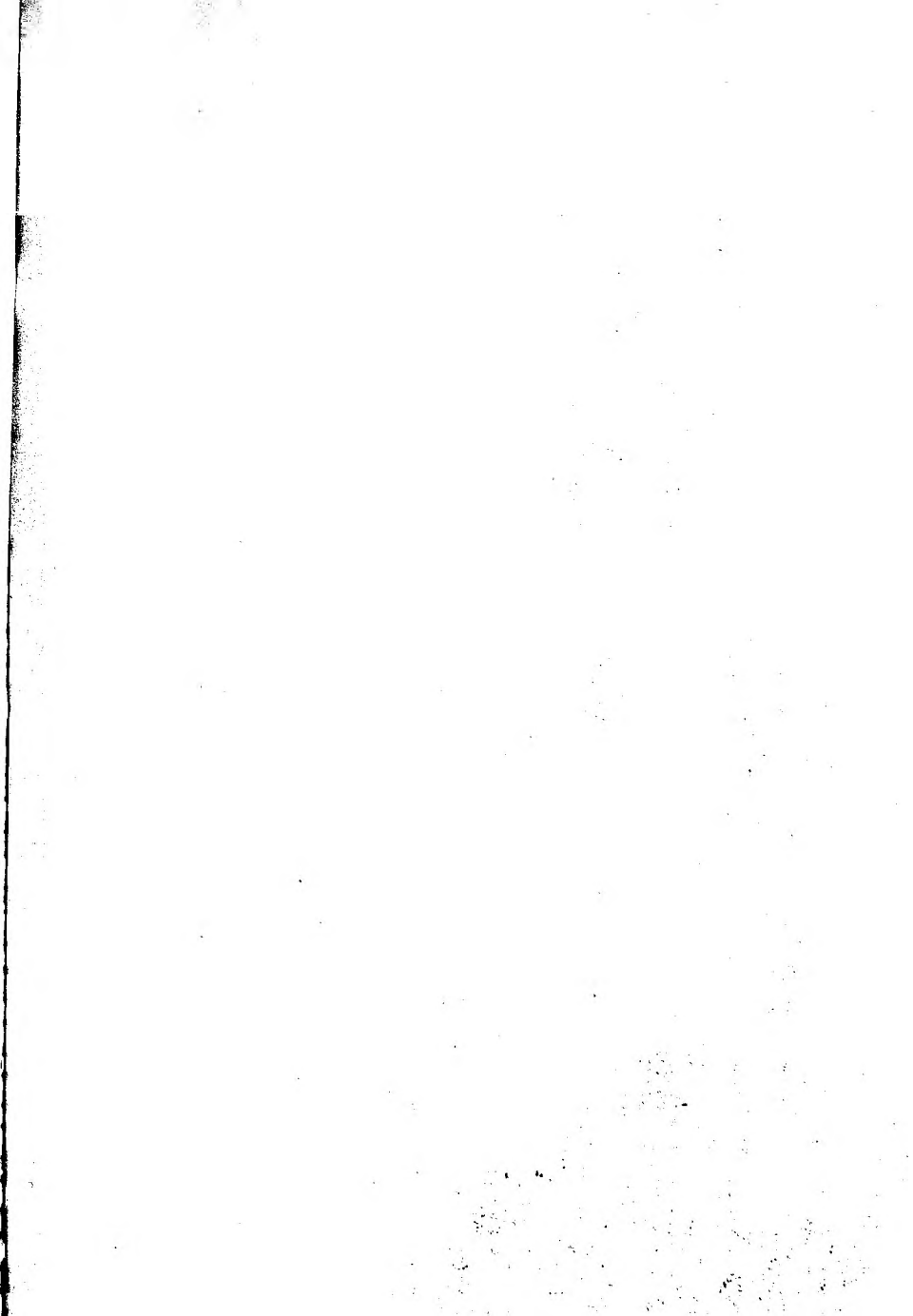
İçindekiler

Nizamettin Arıç	Sanatçı	8
Ali Arslan	Yazar	11
Mevlüt Asar	Şair	14
Bayram Ayaz	Yazar	17
Fakir Baykurt	Yazar	22
Nihat Behram	Yazar	27
Habib Bektaş	Yazar	33
Şakir Bilgin	Yazar	35
Adnan Binyazar	Yazar	42
Sertaç Bucak	Gazeteci	44
Heval G. Cansever	Sanatçı	48
Ali Asker Ceylan	Sanatçı	50
Gültekin Emre	Şair	52
Ozan Emekçi	Sanatçı	54
Engin Erkiner	Yazar	57
Yücel Feyzioğlu	Yazar	59
Arif Gelen	Yazar	63
G. Doğan Görsev	Çevirmen	66
Aydın Karahasan	Ressam	70
Şerafettin Kaya	Hukukçu-Yazar	80
A. Kadir Konuk	Gazeteci-Yazar	85
Naci Kutlay	Yazar	90
Doğan Özgüden	Yayıncı-Yazar	94
Ömer Polat	Yazar	99
Server Tanilli	Anayasa Profesörü	101
Mehmed Uzun	Yazar	112
Kemal Yalçın	Şair	122
Erol Yıldırım	Şair	128

AÇIKLAMA

Girişimimizin 18.10.1993 tarihli “Türkiye Kürdistanındaki savaşı durdurun!” başlıklı iki dilde Çağrı’sını, olayların hızlı akışı içinde, bazı katılımcıların metin üzerinde onayını sağlamak fırsatı bulamadan, yayınlamak zorunda kaldığımızı açıklar, ilgili dostlarımızdan özür dileriz.

Türk-Kürt Dostluk Girişimi

Kürt sorunu, ülkeyi birçok yönüyle yıkıma sürükleyen ve halklar arasında derin yaralar açan savaş ortamıyla, bugün her zamankinden daha yoğun ve ciddi bir şekilde kamuoyunun gündemine yerleşmiştir.

Bugün hiçbir sorun bu denli önemli değildir ülkemizde. Tarih önünde sorumluluk bilinci taşıyan kişiler, Kürt sorununun bugünkü yaklaşımlarla sürüp gitmesine, kirli savaşın ülkenin kaderi haline getirilmesine seyirci kalamazlar.

Elinizdeki kitap, böyle bir inançla yayına hazırlanmıştır. Yurtdışında yaşayan aydınlar, Kürt sorununun çözümünü irdelerken bir paydada birleşiyorlar. Savaş dursun!..

Bu "sesleniş" yalnızca siyasal iktidara değil, tüm topluma, hepimizdir. Ülkemizin geleceğini dostluk ve kardeşlik bilincinin çizmesi isteniyorsa, yapılacak çok şeyler vardır bugün...

